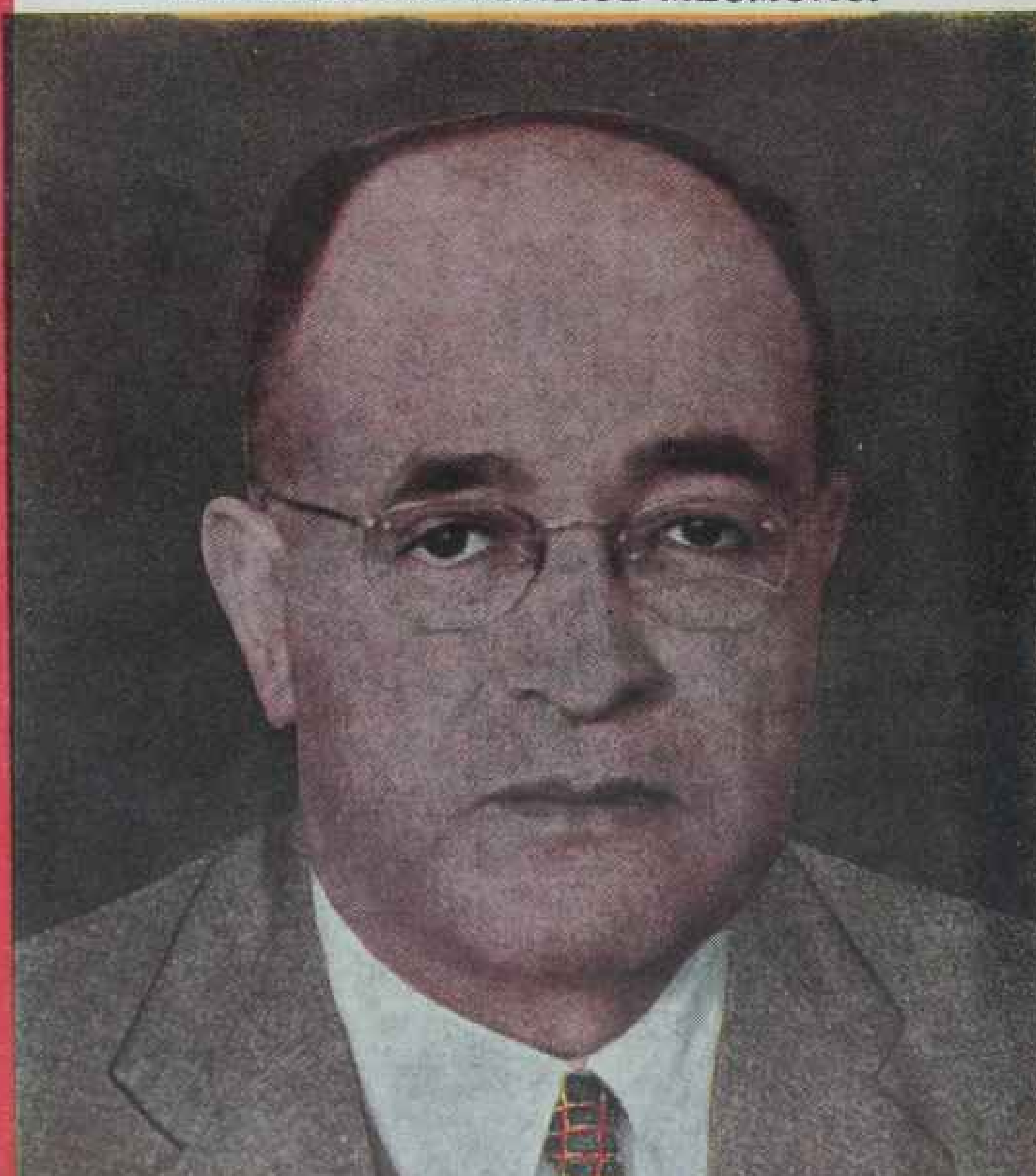
9 HAZİRAN 1956 Sene : 3, Cilt: VII, Sayı : 109

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

1956 YILINDA

15

Ev ve Apartman Dairesi

- İkramiye ve Kredili -

Ayrıca Zengin Para İkramiyeleri

Akbank'ın müşterilerine yeni hizmeti

YÜZ EVLER MAHALLESİ

Hesabınızda daima en az

150 LİRA

Bulundurunuz.

AKBANK

Y.K

pecya

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Sene: 3, Cilt: VII, Sayı: 109

Rüzgârlı Sok. Ovehan.

Kat:3 *Daire: 7*

P.K: 582-Ankara

Tel:5221 *(Başyazar)*

18992 *(Yazı İşleri ve İdare)*

Fiat : 60 Kuruş

Neşriyat Müşaviri

Metin TOKER

İmtiyaz sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdür :

Yusuf Ziya ADEMHAN

Umumi Neşriyat Müdürü :

Hamdi AVCIOĞLU

Teknik Sekreter:

M. Nevzat ÜNLÜ

Karikatür :

TURHAN

Fotoğraf :

Hüseyin EZER
Osman ÖZCAN

ASSOCIATED PRESS

TÜRK HABERLER AJANSI

Klişe

Doğan Kilse ATELYESİ

Müessese Müdürü :

Mübin TOKER

Abone Şartları :

3 aylık (12 nüsha) 6 Lira
6 aylık (26 nüsha) 12 lira
1 senelik (62 nüsha) : **24 lira**

İlân Şartları:

4 renkli arka kapak (Tam sayfa) : 350 lira .
Kapak tel 800 lira metin sayfaları Santimi 4 lira

Dizildiği ve Basıldığı Yer :

Yeni -Matbaa — Ankara

Kapak resmimiz

Prof H.A.Göktürk

Hukukcu Bakan

YENİ BİR DEVRİN BAŞINDA

AKSİ'in bu sayısı, basınla alâkalı kanunlarda yapılan yeni tadilâtın şümülüne girmiş olarak çıkmaktadır.

Evvelâ, bu tadilâtı katiyyen tasvip etmediğimizi, böyle bir tadilâtın lehinde rey veren miltetvekilleriyle mutabık bulunmadığımızı belirtmek isteriz. Kanaatımızca tadilât tamamiyle lüzumsuz, memleketin hakiki menfaatlerine aykırı, rejim için tehlikelidir. Üs - telik, kendisinden beklenilen faydayı vermediği de pek kısa zamanda görülecektir. Tadilâtın en büyük zararı, basın hürriyetini geniş şekilde zedelemiş" olmasıdır.

Bu bakımdan, elimizdeki bütün imkânlarla bahis mevzuu tadilâtın bir an evvel kaldırdması için mücadele edeceğiz. Bunun mahzurlarını ifadeden asla geri kalmıyacağız ve basının, bilhassa 1950 yi takip eden ilk yıl içinde kavuşturulduğu hürriyete yeniden kavuşması yolunda gayretlerimize bıkıp usanmadan devam edeceğiz. Zira, eğer doğrusu istenilirse, basın, rejimimizin mihenk taşı haline girmiş bulunmaktadır.

Fakat kanunları- beğenmemek başka şey,onlara riayet bahsi başka şeydir. AKİS, şimdiye kadar olduğu gibi bundan böyle de kanunlarla, Türkiyenin meşru Meclisinin bütün kararlariyle, mer'i bulundukları müddetçe muhalefet halinde olmıyacaktır. Tadilât, basın hürriyetine konulan ilk tahdit değildir. Bugün tadil edilmiş olan basın rejiminde de tasvip etmediğimiz kısımlar çoktu. Nasıl onlarla, bizzat rejimin verdiği İmkânları kullanarak mücadele etmişsek, nasıl onlarla asla mutabık bulunmadığımız, halde, hepsinin ruhuna riayetkar davranarak gazetecilik vazifemizi yapmışsak nasıl kanundan başka ölçü tanımamışsak aynı şekilde okuyucularımızın hizmetinde kalmakta devam edeceğiz. **Tadilâtın, namuslu insanları fikir**lerinden başka şeyler yazmağa mecbur kıldığını hatta düşünce**rini ifadeden alıkoyabileceğini biz tasavvur dahi etmiyoruz. Tadilâ**tın getirdiği bir ifade şekli değişikliğidir. Bunun basın için inanılmaz güçlükler doğurduğu, kalem sahiplerini son derece dikkatli ve ihtiyatlı olmaya sevkettiği bir hakikattir. Kalem sahiplerinin kendi hataları yüzünden değil, bir tefsir, bir takdir farkı dolayısiyle türlü eziyetlere maruz bırakılabilecekleri de doğrudur. Ancak bizim nesle **daha çocukluğumuzda, bütün bu.** imkân ve şartlar şartlar dahi vazifemizi yapmak için muhtaç oldu**ğumuz kudretin damarlarımızdaki** asîl kanda, mevcut bulunduğu öğretilmişti **ve biz buna inanmıştık.**

AKİS, mutabık bulunmasa dahi kanunlaşan tedbirlerle hiç bir zaman muhalefet haline düşmediğini şimdiye kakar ispat etmiştir. Bunun aksini sananlar, hakimler öniinde tekzip olunmuşlardır. Kanunların bizim tarafımızda bulunduğu, her zaman, en parlak şekilde ortaya çıkmıştır. Zaten aksini sananların da bir anlık tehevvüre kapılan veya küçük eziyetlerden hoşlanan, yahut iptidai intikam alma hislerine kendilerini kâptırmış olanlardan ibaret kaldığına biz daima inanmışızdır. Aynı şekilde, Örfi İdare zamanında AKİS'in yasaklara ne kadar riayetkar davrandığı da ümid ederiz ki hatırlardan çıkmamıştır. Yeni devirde de bu hareket tarzımızdan ayrılmıyacağız. Eski kanun olduğu gibi yeni kanun da bizim tarafımızda olacaktır; zira biz, kanunlara riayetedeceğiz. Kanunlara riayetkar kimselere, ancak kanun dışına çıkmakla zarar verilebilir. Bu yola baş vuracaklardan zerrece pervamız olmadıkı ise şimdiye kadar ispat edilmiştir.

Bu sayımızda bazı şekil değişiklikleri, tertip farkları göreceksiniz. Bunlar, yeni rejimin icaplarıdır. AKİS bir politika organı değildir. Onun, okuyucularını, sadece ip siyasette olup bitenlerden haberdar etmek yanında başka mevzularda da tenvir etmek vazifesi vardır. Şimdiye, kadar, kanunların verdiği imkânlar "Yurtta" Olup Bitenler" kısmını mecmuanın bel kemiği yapıyordu. 0 kısımda alâka, uyandırıcı havadisler,. fikirler verebiliyorduk.. Böylece vatandaş, sadece AKİS'ten iç politika bakımından nerede olduğumuzu görüp, öğrenebiliyordu. Bundan, dolayıdır ki "Yurtta Olup Bitenler" başlığı *mecmuanın ilk sayfalarında yer a*lıyordu. Bu usul terkedilmektedir. Böyle denilmek istenmemektedir **ki iç politika hadiseleri ihmal olunacaktır. AKİS'te daima iktisadi aktüalite, dış politika aktüalitesi,.** sanat aktüalltesi, fen veya tıp aktüalitesi, spor aktüalitesi, kadın sayfaları okuyucularının rağbetini görmüştür. Bunların yerleri zaman zaman değişecek mesela bu sayımızda olduğu gibi "Tiyatro" başa, **gelecek, hadiselerin ehemmiyetine.** göre öteKİ fasıllar veya yeni fasıllar da ön plâna çıkabilecektir. Alaka gören bir mecmua olmak için; mutlaka politikaya en büyük ehemmiyeti vermek şart değildir. Şimdi, politikayla alakalı bulun*mayan sayfalarımız da daha büyük bir titizlikle hazırlanacaktır* Okuyucularımızın AKİS'i olgun insanlar olarak, tıpkı Örfi İdare Komutanı Orgeneral Aknozun dediği gibi "zeka ışığı altında" tet**kik edeceklerinden *re* politik olmayan kısımların dm az zamanda zevkine varacaklarından biz emin bulunuyoruz.**

T İ Y A T R O

Devlet Tiyatrosu

Bir mevsim kapanırken

Geçen haftasın sonunda Ankarada orta boylu, tıknazca, kumrala yakın bir adam adeta isteri krizi içinde şöyle haykırıyordu:

"_ Etrafımda, bu yurdun efendisi olmamı engelleyen, hareketlerimi aksatan ne varsa hepsini mahvedeceğim. Tatlılıkla ele geçirmeğe muvaffak olamadıklarımı zorla elde etmek için, efendi olmam lâzım!"

Orta boylu adam devam ediyordu: "Beni hor gören ruh bağlarını koparacağım, böylece, hakim bir kuvvetle arzularımı elde edeceğim, böylece, etrafımda efendi olmamı engelleyen ne varsa yok edeceğim.."

Adamın, korkunç bir mecnun olduğunda zerrece şüphe yoktu. Zaten hal ve tavırları da bunu açık şekilde gösteriyordu. Sanki içine iblis girmişti ve bu iblis, başkalarının zaaflarından istifade ederek hükmünü icra ediyordu.

Hadise perşembe akşamı, Ankaradaki Devlet Tiyatrosunun sahnesinde cereyan etmekteydi. Schiller'in "Haydutlar" ının son temsiliydi. Böylece, bir mevsim kapanmış oluyordu. Seyirciler, çılgın Franz rolünü oynayan Yıldırım Önalı, perde indiğinde heyecanla alkışladılar.

"Haydutlar" geniş alâka toplamıştı. Devlet Tiyatrosunun böyle istifadeli eserler temsili son derece iyiydi. Zira halk, bu surette manalı piyesler seyrediyordu.

Schiller, muhteris bir mecnunun ruh hatetini mükemmel şekilde çizmişti. Kahramanı Franz, halk arasında kullanılan tâbirle bir psikopattı. Aşağılık kompleksi senelerce yüreğini dağlamıştı. Kendisine büyük kıymetler tevehhüm ediyordu, fakat bir türlü efendi olamamıştı. Onu bir kenara, bir köşeye atmışlar, ihmal etmişler ve başkalarım şımartmışlardı. Babasının iki oğlu vardı: Karl ve Franz. Karl, sevginin kaymağını almıştı. Zira yakışıktaydı, mertti, cesurdu. Yalnız babası değil, güzel Amalia da ona hayrandı, onu beğeniyordu. Bu ise, muhteris Franzı çıldırtıyordu. Fakat elinde kudret yoktu, onun için kendi kendisini yemekten başka bir şey yapamıyordu.

Fakat Karl, bir hata işlemişti. Bu, Franz'ın elinde istismar vasıtası olmuş, kardeşini babasının gözünde düşürmüş, bunu temin maksadiyle bir takım sahtecilikten bile çekinmemiş, mektuplar uydurmuş, cevaplar yazmıştı. Maksadı, yurdun efendisi olmak, ruhunu kemiren tahakküm hastalığım tedavi etmekti. Bunun için hiç bir şeyden çekinecek kıratta insan değildi. Dediği gibi, "tatlılıkla ele geçirmeğe muvaffak olamadıklarım zorla elde edecekti."

Piyes, bir filme benziyordu. Babanın şatosunda bunlar cereyan ederken, Bohemya ormanlarının civarında Karl ve arkadaşları toplanmışlardı. Karl, yaptığı hatadan dolayı vicdan azabı içindeydi ve babasının af mektubunu bekliyordu. Schiller Karl'ın arkadaşları arasında da bir mecnun tipi yaratmıştı. Bu, Spiegelberg idi. Spiegelberg de ihtiras içindeydi. O da büyük işler yapmak, ismini her tarafa duyurmak, baş olmak istiyordu. Onun da prensipleri Franz'ın prensiplerine yakındı. Spiegelberg, gözleri dönmüş olarak şöyle haykırıyordu:

Kuvvet zaruretle gelişir ve artar. Cesaret tehlike karşısında büyür, kuvvet baskı altında ziyadeleşir."

Bir do hikâye anlatıyordu. Küçükken, bağlı bir azgın köpek varmış. Spiegelberg, onu mütemadiyen kızdırır, kışkırtırmış. Civarda bir de çukur bulunuyormuş. Çocuklar bu çukuru atlamak için bahse girerler, fakat her seferinde içine yuvarlanırlarmış. Bir gün Spiegelberg, gene köpeği kızdırırken kaburgasına bir taş atmış. Fakat o derece kuvvetle atmış ki köpek can havliyle zincirini koparmış ve üzerine saldırmış. Çocuk koşmaya başlamış. İşte tam bu sırada, karşısına meşhur çukur çıkmış. Spiegelberg hikâyesine söyle davam ediyordu:

"— Ne yapmalı? Köpek peşimde ve kudurmuş bir halde. 'Hemen kararımı verdim, bir hamle yaptım... ve çukuru aştım. Hayatımı, iste bu sıçrayışıma borçluyum; çünkü gazaba gelmiş hayvan beni muhakkak parça parça yerdi".

Karl, Spiegeiberg'e "Sen delinin birisin, bu kabadayılığın beyninde şarap yapıyor" diyordu ama, Spiegelberg ihtirasım söndüremiyordu.

Ne var ki Spiegelberg'de Franz'ın kabiliyeti ve imkânları da yoktu.

İşte bu sırada Karl'a babasının mektubu geliyordu. Mektup, Franz'ın kaleminden çıkmıştı ve ihtiyarın Karl'ı reddettiğini bildiriyordu. Delikanlı için yapacak bir tek şey kalıyordu: Bohemya ormanlarına çıkıp, haydut olmak. Zaten bu sırada da mecnun Spiegelberg diğer delikanlıları teşvik ediyordu. Gayesi, kurulacak çetenin başı olmak, böylece şöhrete ve kudrete kavuşmaktı. Arkadaşlarına her şeyi zaten kaybettiklerini, tek kurtuluş yolunun ise haydutluk olduğunu telkin ediyordu. Diyordu ki:

"— Seçecek ne kaldı ki? Kıyamet gününün borusu çalıncaya kadar borçlarınızdan dolayı hapiste mi kalmak istiyorsunuz? Bir lokma kuru etmek için kazma kürekle, dermansız kalıncaya kadar mı çalışacaksınız?"

Spiegelberg, kendi dehasını da methediyordu:

"— Dünyaya yeni bir düzen verebilecek bir çok cihanşümul dehalar çöplükte çürümüşlerdir."

Delikanlılar coşmuşlardır. Haydutluğu kabul ederler, fakat Spiegelberg'in hiddet ve şaşkınlığı arasında reis olarak Karl'ı seçerler.

Schiller böylece iki çılgın muhterisi seyircilere tanıtmıştır: Franz ve Spiegelberg. Bunların birincisi kabiliyetli melun, diğeri kabiliyetsiz melundur. Fakat ikisinin de akıbeti aynı olacaktır: ölüm!

Piyes devam ederken

Bu sırada şatoda Franz, Amalia tarafından reddedilince plânlar yapmaktadır. Amalia'ya âşık bir Hermann vardır. Franz Hermann'ı tahrik eder, vaadlerde bulunur. Psikopat olduğu için ikna kabiliyeti fazladır. Hermann Franz'ın babasının ölümüne sebep olacak, Franz da yurdun efendisi haline gelince Hermanna Amelia'yı verecektir. Mecnun Franz

Anlrara'da "Haydutlar"
İstifadeli bir temsil

Schiller'in muvaffak kahramanları
Sahnenin dışındakilere heyecan verdiler

Hermann'ı, eğer Karl gelirse onu kırbaçlayacağı, sokakta yüzüne tüküreceği ve nihayet Amalia'yı alacağı tehditleriyle korkutur. Onun için en iyisi ihtiyara Karl'ın öldüğünü söylemek, bu suretle onun yüreğine indirmek, Franz'ın tek vâris kalmasını temin etmektir. Plân muvaffak olur, Hermann sanki Karl'dan haber getiriyormuş gibi onun öldüğünü bildirir, ihtiyar baba kendisini kaybeder, Amalin "öldü, öldü" diye haykırır. Franz artık efendidir.

Schiller tekrar Bohemya ormanlarına döner. Kabiliyetsiz muhteris Spiegelberg orada, reislerine kargı kışkırtmak istediği haydutlardan biri tarafından öldürülür. Karl kahramanlıklar yapmaktadır. Fakat Amalia'run aşkı onu rahat bırakmaz. Şatoda ise Franz efendi olduktan sonra, zor- kullanarak Amalia'ya sahip olmuştur. Karl şatoya gider ve kendisim tanıtmaksızın Amalia'yı görür. İkisi de bedbahttırlar. Karl tekrar ormanına döner. Bir çare görememektedir. Bu sırada Franz melanetlerine devam etmektedir, ancak tamamiyle çıldırmış hale gelmiştir. Hayaller görmekte, korkmakta, vicdanı kendisini mustarip etmektedir. Arzu ettiği gibi, her şeyi yakıp yıkarak efendi olmuştur. Ama bu, onun hasta ruhunu iyileştirmemiştir. Bilâkis, çılgınlığı artmıştır. Efendi olduktan sonra, kendisini bu mertebeye yükseltmiş olan merdivenin basamaklarını, Hermann'ları mahvetmekle işe başlar. Aklım tamamiyle kaçırmıştır. Geceleri uyuyamaz olur; kâbuslar görmektedir. Şatoda bir dehşet havası esmektedir.

Bohemya ormanlarında ise, piyesin havasım değiştiren bir hadise cereyan eder. Karl, herkesin ölü bildiği babasını canlı halde bulur. Franz, zavallı ihtiyarı bir kuyuya kapatmıştır. Onu orada ölüme terketmiştir, bu alçaklığı da yapmıştır. Artık bu kar darına vicdanlar dayanmaz. Karl, iki üç adamını Franz'ı esir edip canlı olarak getirmeye gönderir.

Şatodaki sahne, piyesin en patetik sahnesidir. Sırf aşağılık kompleksini tedavi için, efendi olabilmek için, tatlılıkla elde edemediklerini zorla ele geçirmek için her şeyi yakıp yıkan, her şeyi mahveden Franz aslında kendisini mahvetmiştir. Perişan haldedir. İnanmadığı Allaha sığınmış, sonra onu da tekmelemiştir. Orta boylu, kendisinde kıymetler tevehhüm eden adamın nasıl bir deli olduğu bu perdede bütün açıklığiyle ortaya çıkar. İşte bu sırada, şatosu basılır. Franz için yapılacak tek şey kalmıştır: kendisini öldürür. Yaptığı fenalıklar, yanına kâr kalmamıştır.

Ama mazarratını başkaları da çekecektir. Babası Bohemya ormanında hakikaten olur. Amalia koşup gelir, Karl ile sarmaş dolaş olur. Fakat beraber yaşamalarına imkân yoktur. Karl artık bir hayduttur, Amalia ise ayrı yaşamak istemez Onun üzerine Karl sevgilisini eliyle öldürür, kendisi de başına para vaad edildiğinden fakir bir köylü vasıtasiyle tealim olmaya gider.

Başarılı aktörler

Perşembe akşamı, Devlet Tiyatrosunun perdesi son defa kapanırken, halk artistleri hararetle alkışlıyordu. Bilhassa Yıldırım Önal çok muvaffak olmuştu, Schiller'in şahsiyetini an ince çizgilerine, mimiklerine kadar canlandırmıştı. Franz, o gece bir çok seyirciyi uzun uzun düşündürdü.

Aynı akşamı, Üçüncü ve Küçük Tiyatrolar **da** perdelerini kapatıyor**lardı.** Ankarada mevsim sona ermişti ve son temsil, hakikaten başarılı geçmişti.

Fakat mevsimin aynı derecede başarılı geçtiğini söylemeğe imkan yoktu.

Bir bilanço

Mayıs sonunda Devlet Tiyatrosunun üç sahnesinde de perdeler - 1 ekim 1956 da tekrar açılmak üzere - kapanıyordu. Dört ay dinlenilecek, muhtemelen gruplar halinde turnelere çıkılacak ve yeni mevsimin repertuarı hazırlanacaktı. Bu arada geçen mevsimdeki faaliyete bir göz atmak, başarıların ve başarısızlıkların sebeplerini araştırmak faydasız bir çalışma sayılmamalıydı.

Geçen yılki repertuarı dolduran yığınla fasa fiso, manasız eserin nasıl olup da bir Devlet Tiyatrosunun programında yer aldığım anlamak kolay değildir.

"Oğuz Ata" ların, "Genç Osman" ların, "Akif Bey" lerin, Ahmet Vefik Paşanın Moliere'den yaptığı adaptasyonların arasında taşıdıkları mâna itibariyle "Haydutlar", "İki Başlı Kartal", "Trafik Cezası" âdeta birer yama gibi kalıyorlardı. Devlet Tiyatrosunun fonksiyonuna uygun düşen bu nevi eserlerdi.

Mevsimin açılışında en iyi niyetli seyirciler bite bir hayal kırıklığına uğramışlardı. Büyük Tiyatro, mevsime Selâhattin Batu'nun Oğuz Ata'sıyla başlıyordu. Mahir Canova tarafından sahneye konan bu manzum hikâyenin Devlet Tiyatrosu sahnesinde yer alması caiz miydi? Bu sualin sıkıntısından kurtulmak isteyenler soluğu Küçük Tiyatroda aldılar. Orada Namık Kemal'in Akif Bey"i oynanıyordu. Bu tarihi sairin değişik bir sahadaki denemesi tiyatro sanatı bakımından nasıl bir kıymet, nasıl bir mâna taşıyordu ki bîr Devlet Tiyatrosu sahnesi ilk temsiline bu eserle başlamak lüzumunu duyuyordu? Namık Kemal, Şinasi, Abdülhak Hâmit, İbnürrefik, Müsahipzade ve bunlar gibi diğer müelliflerin eserleri ancak hususi bir temsil programında yer alabilirler ve o zaman bir mâna taşırlardı. Büyük Tiyatroda oynanan Genç Osman ve Küçük Tiyatrodaki Ahmet Vefik Paşanın Moliere'den adapte ettiği piyesler için de aynı şeyleri söylemek mümkündür.

Telif eserler

Devlet Tiyatrosunun geçen seneki repertuarında, "Oğuz Ata" ve "Genç Osman" dan başka iki telif eser daha yer almıştı: Cevat Fehminin "Harputta bir Amerikalı" sı ve Muvaffak İhsan Garan'ın "Son Durak" ı.. Bunlardan birincisi tiyatro edebiyatında sağlam mevkii olan bir müellife aitti. Dört bap mamur bir tiyatro eseri sayılamazdı, ama cemiyetimizin halen musap bulunduğu bir hastalık bu eserde keskin bir neşter-

le teşrih ediliyordu. Esere herkesin kolayca anlıyacağı bir, hiciv hakimdi. Esasen komedinin ağırlık noktası da buydu. Bu sebeple rağbet buldu, takdir topladı. Harputta Bir Amerükalı'da Cevat Fehmi'yi en popüler tiyatro muharriri yapan bütün unsurlar mevcuttu: komediye his karışıyor ye güldüren bir dram ortaya çıkıyordu. İkinci eser yarı-amatör bir müellife aitti. Son Durak'ta kifayetsiz bir dekor, baştan savma kıyafetler ve aksesuarı çinde gözü yaşlı bir melodram yaşanıyordu. Belki bu sebepledir ki, Son Durak bir kısım seyirciler tarafından çok beğenildi.

Diğer eserler

Devlet Tiyatrosu idaresi, geçen yılki repertuarına, alelacele hazırlayıp sahneye koyduğu "Haydutlar" ve **"Trafik** Cezası" nı almakla, ihtimal bazı günahlarının kefaretini ödemeyi düşünmüştü. Bu iki eserin gördüğü alâka, uyandırdığı akisler hakiki tiyatro severlere gelecek mevsimi ümitle beklemek kuvvetini kazandırdı.

Ragıp Haykır tarafından sahneye konan Noel Coward'ın "Ruhlar Gelirse"si eserin kıymetinden çok rejinin ve bilhasssa artistlerin başarısı yüzünden alâka topladı. Devlet Tiyatrosunun eserileri sahneye alelacele koyması, mühim roller için dublör hazırlamaması bu defa nasılsa iyi bir netice verdi. Matmazel Arcady rolünü. oynıyacak olan Mediha Gökçerin bir kaza geçirmesi üzerine bu röle bir kaç gün içinde hazırlanan Handan Uran çıkarıldı. Bu vesileyle Handan'ın hayret uyandıran başarılı kompozisyonuna şahit olduk. Bir kaza, Ankaralı seyircilere kudretli bir aktrisi tanıma fırsatım verdi.

Devlet Tiyatrosunun bölge tiyatroları teşebbüsü bir tarafta uyuklayıp dururken Ankara'da faaliyete geçen "Üçüncü Tiyatro" perdesini isabetle seçilmiş bir eserle, **açmıştı:**

Amerikalı müellif Garson Kanin'in bu eseri siyasi, içtimal bir hicivdi. Son derece ustalıkla yazılmış bir hiciv.. "Dünkü Çocuk" Ulrich Damrau'nun güzel dekorları içinde. Saim

Devlet Tiyatrosunun yeni afişleri

Sabreden görür .

"Trafik Cezası" pek fazla tanınmamış bir İtalyan yazarın - Paola Levi - eseriydi. Fazla emek sarf edilmeden şahneye konmuş olmasına rağmen lâyık olduğu alâkayı gördü.

Ankaralı seyircilere geçen mevsim içinde "Ruhlar Gelirse" ve "Dünkü Çocuk" u seyretme, fırsatını verdiği isin . Devlet Tiyatrosu öğünebilirdi. Ama "Dördüncü Henri" yi aynı seyircilerin önüne çıkarmanın mânası kolay kolay izah edilemezdi. Eserin muharriri Pirandello idi. Pirandello, dramlarında insanların zayıf taraflarına hitap etmesini ve eseri bir tek aktörün etrafında toplayarak o rolü oynayan sanatkârı sivriltmesini bilen bir müellif ti. Dördüncü Henri' - yi Küçük Tiyatro'da Cüneyt Gökçer oynadı. Cüneyt'in böyle ufak oyunlarla, şişirilecek bir şöhrete ihtiyacı yoktu. Aktör ve rejisör olarak kâfi derecede tanınıyor ve seviliyordu. Bu sebeple . Dördüncü Henri'nin niçin sahneye konduğu büsbütün anlaşılmaz bir hale geliyordu.

Alpago tarafından sahneye konmuştu. Seyirciler bu oyunu seyrederken çok güldüler ve güldükleri kadar da düşündüler. Nuri Altınok, Müşfik Kenter ve Gökçen Hıdır güzel oyunlarıyla piyesi değerlendiriliyorlardı.

Bilhassa Gökçen Hıdır ilk defa kendisinden hayranlıkla bahsettirecek bir başarıya erişmiş oluyordu. Bu, olgunlaşmaya yüz tutan yeni bir aktris kazanmak üzere olduğumuza dair bir müjde sayılabilirdi.

Devlet Tiyatrosu böylece mayıs sonunda perdelerini kaparken arkada , zengin pir repertuar bırakıyordu. Bunun içinde iyi piyesler olduğu gibi kötüleride vardı. Değerli ve manalı eserler yanında, mânâsız eserlere de yer verilmişti.Çok defa Devlet Tiyatrosunun ismiyle alâkalı vasıflara yan çizilmişti, ama her şeye rağmen Ankara halkının tiyatro, ihtiyacına, tiyatro zevkine cevâp verilmişti. Bu hizmet bile, bir çok kusurlara göz yummaya kâfi gelirdi.

Okuyucu mektupları

Mecmua hakkında

AKİS'i 3 senedir **okuyorum. Hemen** söylemeliyim **ki** neşir **yolu ile açtığınız siyasi mücadele ilk ilk günlerdeki hızını kaybetmiş bulunuyor. Buna sebep basının tepesinde esenkıy amet fırtınası mı?**

Bundan başka AKİS'te okuyucuya ayırdığınız mektuplar köşesi **bir** eksiği giderdi. Ancak; aleyhinize yapılan sitem ve serzenişlerin hemen ekserisinin koyu bir sükûtla gedilmesinin hikmeti nedir? İkrar mı?

Feridun Menteş - İzmir

Milli dağerlerimizi okuyucularınıza tam olarak tanıtmıyorsu**nuz.**Meselâ" **Trabzon** milletvekili Setâhattin **Karayavuz'un** çok geniş bir hâl tercümesini bilmek isterdik. **Bu zat 6-7 eylül** hadiselerinin mesuliyeti mevzuunda **bakınız** ne diyor:

"Bir an için mesuliyet Türk hüküme hükümetinde olduğunu kabul etsek dahi muhalefet sıralarında bulunan arkadaşların, memleketin bu bakımdan göreceği büyük zararları göz önünde tutarak bu mesuliyeti gizlemeleri, bunu bu yüksek kürsüye getirip ilân etmemeleri icap e*der."* (28.2.1956 tarihli Zabıt Ceri*desi. S*ayfa: 1075)

Dünya Parlamentolar tarihine geçecek derecede orijinaliteyi **haiz** bulunan bu görüşün sahibini **bütün** Türk milletinin çok yakından tammak istiyeceği, şüphesizdir.

M. "Şükrüoğlu- İstanbul

Mecmuamızın san'at tenkidlerine ait sütunlarıında edebi yarışmalara tiyatro ve musikî mevzularına-haklı olarak- pek sık yer vermemiz yanında mimarî bahislere hemen hemen hiç temas edilmemektedir.Halbuki milyonluk binalara ait bir çok proje müsabakası neticelenmekte Ve memleketimizde bu mevzuya konu olabilecek ehemmiyette eserler inşa edilmektedir.

Melih Tümer - Konya

Gülek hakkında

Son sayınıza kadar Genel Sekreter Kasım Gülek'in aleyhinde bir hayli yazdınız. Fakat geçen haftaki ziyafeti bu sayınızda sizi Gülek'i desteklemeye mecbur etmiş. Hani diyoruz, mideci.. Siz de ufak çapta mısınız?

Sayın-İnönü'nün Nihat Erim'e verdiği mektubu "ibra" olarak vasıflandırmakta ve Menderesle İno**nüyü** mukayese etmektesiniz. Anlayışsızlığınıza ve dedikoduculuğunuza hayret ettim..

Turhan Baysal - İstanbul

YURTTA OLUP BİTENLER

B.M.M.

Basın Kanunu

Hikâye, bu haftanın bağında pazartesi günü başladı. Türkiye Büyük Millet Meclisinin altı ve üstü- milletvekillerine ve dinleyicelere ayrılan yerler - saat daha üçe gelmeden çoktan dolmuştu. Başkanlık kürsüsünde başkanların en sempatiği Fikri Apaydın vardı. Şöyle bir etrafına bakındı, sonra sağındaki kâtibe yoklama yapmasını bildirdi. Doğrusu istenilirse böyle günlerde Mecliste yoklama yapılması âdet değildi. Ekseriyetin bulunduğu gözle görülüyordu. Kâtip Afyondan başlıyarak bütün vilâyetlerin . milletvekillerinin adını okumaya başladı.

Yoklama devam ede iken, **salondan büyük bir** uğultu yükseliyordu. **Milletvekilleri** aralarında hararetli **bir** hasbıhale dalmışlardı. Kâtip, mütemadiyen vilâyet **isimlerini sıralıyordu: Balıkesir,** Çorum, Denizli, Elâzığ, Gümüşhane, Hakkâri, Kastamonu, Malatya... Dakikalar geçiyor, yoklama bitmiyordu. Milletvekilleri, ekseriyetin bulunduğunu başkana hatırlattılar. Fakat o aldırmadı. Sinop, Trabzon... O zaman anlaşıldı ki, yoklamadan maksad mutad veçhile gecikmiş olan Başbakan Adnan Menderesin beklenmesidir. Zira bu, dair ma tekrarlanan bir taktikti. Taktik ortaya çıkınca basınla alâkalı kanunlarda yapılacak tadilâttın görüşüleceği ümidiyle gelmiş olan dinleyiciler sevindiler. Demek müzakerelerde bizzat Başbakan konuşacaktı.

Heyecan, sadece dinleyiciler arasında değildi. Milletvekillerinin de sabırsızlandıkları seziliyordu. Bilhassa muhaliflerin önünde kalın dosyalar duruyordu. Hür. P. den Turan Güneş, C.H.P. 'den Nüvit Yetkin adeta birer kütüphaneyle beraber gelmişlerdi. Bakanlara ayrılan sırada ise, Adalet Bakam Prof. Hüseyin Avni Göktürk herkesten çok nazarı dikkati celbe diyordu. Onun elinde meşhur Von Tuhr yoktu ama, üstadın bu İsviçreli âlimi kendisine ne kadar yakın hissettiği son günlerde herkes tarafından öğrenilmişti. Öteki profesör, Fuad Köprülü görünmüyordu. Nedim Ökmen de meydanda yoktu. İhtimal ki ikisi de pek acıklı şekilde kaçırdıkları trenin arkasından ağlıyorlardı.

Yoklama nihayet sona erdi. Fakat Adnan Menderes görünmedi. Bu sırada bir hademenin damda dolaştığı görüldü. Cumhurbaşkanı gelmişti, direğe Cumhurbaşkanlığı bayrağı çekiliyordu. Başkan bir iki evrak okudu, sonra gündemle alâkalı bir teklifi reye koyacağını bildirdi. Buldurun demokrat milletvekili Mehmet Özbey, gündemdeki tasarı ve kamın tekliflerinin sözlü sorulardan önce görüşülmesini istiyordu. Teklif kabul edildi. Millî Korunma Kanunu görüşülecekti. Dinleyicilerde derin bir hayal kırıklığı görüldü. Zaten aşağıdaki salon da bir anda boşalıverdi.. Basınla alâkalı tadilata ait kafrun tasarıları zaten gündemde yoktu. Bu bakıman artık görüşülmesi imkânı kalmamıştı.Herkes Meclisten ayrıldı.

C. Ülkü — E. Anıt — E. Damalı — S. Çağlar — H. Sancar

Basından ne kadar da şikayetçiymişler!...

Aceleye getirme endişesi

Tasarıların görüşülmemesi, türlü tefsirlere uğradı. Bazı gazetecilere göre , bunlar geri alınacaktı. Bazıları ise tadilâtın tadil edileceği fik - rindeydiler. .Halbukii daha ziyade iç tüzük hükümlerinin alenen ihlalinden kaçınılmıştı. Zira tasarılar milletvekillerine 48 saat evvelinden dağıtılmamıştı. O bakımdan, görüşülmeleri caiz değildi. Üstelik Başbakan da bunların müdafaası için kâfi derecede hazırlıklı değildi. Nitekim salı günü, Adnan Menderes hummalı bir faaliyet gösterdi. Ancak karşı taraf da toplarına bir iki mermi ilâvesi imkânını buldu. Verilecek savaşın hayatî ehemmiyette olacağı ve ilerdeki meydan muharebesinin neticesine tesir edeceğinden zerrece şüphe yoktu.

İşte, çarşamba günü böyle, geldi.

Çarşamba günü de Meclis, pazartesi günkü kadar kalabalıktı. Hem bu sefer, tasarıların mutlaka görüşüleceği biliniyordu. Aşağıdaki salon, başkan daha kürsüye çıkmadan dolmuştu. İsmet İnönü'nün, elinde meşhur kahverengi çantasiyle girdiği görüldü. Dosyalılar, gene dosyalarını beraberlerinde getirmişlerdi. Meclisin "Yayla" kısmına gelince, o karışık bir manzara arzediyordu. Müfrit tanınan bazı milletvekilleri, oraya oturmuşlardı. Adnan Menderese gelince, sinirli olduğunu anlamamak imkânsızdı. Şehadet"" parmağıyla, yüzünü karıştırıyordu. Her zaman kabineye yakın oturan Murad Ali Ülgenin ise, Başbakanla görüşmek için dan attığı ortadaydı. Bakanlar da; yerlerini almışlardı. Meclis, mühîm günlerinin

Yapılan hazırlıklar

Taraflar, toplantıdan evvel büyük hazırlık yapmışlardı. D.P .grubunun sözcüsünün kim olacağı müzakerelere yol açmıştı. Fakat başkanlığa Dr. Namık Gediğin getirilmesi meseleyi kolaylaştırdı. En şiddetli ate İsmet İnönüden en muaddel konuşma Turan Güneşten gelecekti: Tabir caizse **C.H.P.** işin politik, **Hür.** P. de hukuki kısımlarını üzerlerine almışlardı. Böylece, o kadar arzulanan işbirliği hiç kimsenin parmağı olmaksızın, gene iktidar sayesinde, kendi kendine tahakkuk ediyordu. C. M. P. ye gelince, o, garip tutumu yüzünden Mecliste çoktan üçüncü plâna geçmişti ve ancak Osman Bölükbaşı konuşursa sesini işittirebilecekti. Fakat bütün muhalefetin basınç müdafaa edeceğinden **hiç** kimsenin şüphesi yoktu.

Buna mukabil bir çok demokrat milletvekiline şahıs be şahıs talimat verilmiş, yol gösterilmiş, plânlar çizilmişti. Üstelik Başbakan Adnan Menderese günlerden beri vesika hazırlanıyordu.

Zazıf kadro - Fena taktik

Basınla alâkalı kanunların tadili bahsine sıra geldiğinde, tadilâtın aleyhinde olanların, lehinde bulunanlardan daha kuvvetli oldukları sezildi. İlk sözü Adalet Bakanı Prof. Hüseyin Avni Göktürk aldı ve layihaların yazılı mucip sebeplerini tekrarladı. Basın zararlı oluyordu, hürriyetini suiistimal ediyordu, batı mevzuatındaki sert hükümlerin getirilmesi zarureti vardı. Kürsüde onu İsmet İnönü takip etti. İsmet İnönüye göre, tadilâtın manası açıktı: memleket karanlık bir devreye giriyordu. İktidar, başarısızlıklarının gizlenmesini en uygun yol sanmıştı. C.H.P. liderini müteakip Hür. P. sözcüsü Turan Güneş konuştu. Turan Güneşin konuşması, son zamanlarda Mecliste yapılan konuşmaların en güzellerinden biriydi. O konuşmadan sonra bütün dünya mevzuatı tetkik edilerek ve bilgili bir şekilde çalışılarak hazırlanmıştı - tadilâtı müdafaa etmeğe imkân kalmamıştı. Zira Hür. P. hatibi, batı demokrasilerinde durumun ne olduğunu aksi inkar olunamıyacak şekilde ortaya koydu. O kadar muvaffak oldu ki, yerine dönerken kürsüye çıkmak üzere ilerleyen Bölükbaşıyla karşılaştı ve Bölükbası genç hatibi yanağından öpmekten geri kalmadı. C.M.P. lideri de uzunca, fakat güzel konuştu; Adnan Menderesi kendi sözleriyle cerhetmeye çalıştı.

Bunları müteakip, lehte bulunanlar konuştu. Komisyon adına ve D.P. grubunu temsilen.. Lehte konuşanlar da aleyhtekilerin taktiğini kullanmışlardı. Onlar da eski iktidar ileri gelenlerinin ve başyazarlarının basın aleyhindeki sözlerini' almışlardı. Ancak bu, pek usta bir taktik sayılamazdı. Zira İsmet İnönü ve arkadaşları basın hürriyetinin aleyhinde başlamışlar, lehine gelmişlerdi. Halbuki ötekiler aksi yolu takip etmişlerdi.

Değişen roller

Hakikaten her iki taraf da, birbirinin on sene evvel söylediklerini tekrarlıyordu. Sanki sadece roller gelişmişti. D.P. grubu içinde Recep Pokerleri, Rasih Kaplanları, Muhiddin Baha Parsları, Süreyya Örgeevrenleri, hatta Ali Rıza Esenleri görmek kabildi. Buna mukabil muhalefet Kokunda dünün Celal Bayarları, Adnan Menderesleri, Refik Koraltanları vardı. Başbakan da iki üç defa konuştu ve basına ne kadar kızdığını ifade etti. Sözlerinden anlaşılıyordu ki gazetelere, madalyonun kendi sevdiği yüzünü göstermedikleri için kızmaktadır. Gazeteler onun parlak eserlerini alkışlamamaktadırlar. Bir ara "madem ki öyle, iste böyle de kanun çıkar" dedi.

Bu sırada Cumhurbaşkanı yukarda, hususi dairesindeydi. Müzakereleri yakından takip ediyordu. Tasarıların derhal kanunlaşmasının şiddetle arzulandığı anlaşılıyordu. Derhal imzalanacak ve yürürlüğe girecekti. Nitekim Meclis, sabaha kadar çalıştı. Güneş doğmuş ve ışıkları Meclise dolmuştu ki 5380 sayılı kanunun tadili tamamlandı vs 6334 sayılı kanuna geçildi. Cumhurbaşkanı halâ Meclisteydi. Umumi heyet, kendisini bilhassa komisyonun Nusret Kirişçioğlu gibi basın hürriyeti anlayışı biraz değişik azalarına kaptırmıştı.

Böylece perşembe sabahı, İstanbuldan Örfi İdare kalkar ve Tunaboylu Genel Kurmay Başkanı, Baransel Şûra azası, Aknoz da Kara Kuvvetleri Komutanı olurken yeni bir basın rejimi Türkiyede hâkim oluyordu. Sabahleyin Meclisten çıkan gazeteciler, bundan altı sene evvel acı acı hatırlamaktan kendilerini alamıyorlardı. 1960 de de bir gece Meclis basın için sabaha kadar çalışmış ve Türkiyenin gördüğü en mükemmel kanunu çıkarmıştı.. Şimdi tekrar sabaha kadar kalıp, tadil ettiği ve görülmemiş derecede sert olan kanunu...

D.P.

Grubun başkanı

Bu haftanın başında salı akşamı, Ankara radyosunu dinliyenler iki defa şaşırdılar. Spiker, D.P. Meclis Grubu başkanlığı tarafından yayınlanan bir tebliği okudu. Başlıbaşına bu, şaşkınlık verici bir hadiseydi. D. P. Grubunun şimdiye kadar böyle bir adeti yoktu. Derhal anlaşıldı ki basın kanunlarında yapılan tadilât gizli toplantıların yazılmasını menettiğinden D.P. Grubu artık salı günkü celselerde neler görüşüldüğünü umumi efkâra ilan edecekti. Ancak, radyonun devlete mi, yoksa D.P. ye mi alt olduğu hususu dinleyicilerin zihninde müphem kaldı. Bırakınız Grup toplantısını, C.H.P. nin geçenlerde Kurultayı toplanmıştı ve radyoların dinleyicileri ondan bir haberi boşu boşuna beklemişlerdi. Radyo, Kurultaydan habersizdi. Halbuki şimdi D. P. Meclis grubunun tebliğlerini bülteninin başında okuyordu. Acaba aynı şekilde, C.H.P. veya Hür. P. Meclis grupları başkanlıklarının gönderecekleri tebliğler de radyoda yer alacak mıydı? Bunu anlamak için muhalefet partilerinin birer deneme yapmaları pek iyi olurdu.

Fakat dinleyicilerin tek şaşkınlık sebebi bu değildi. Tebliğde bildirildiğine göre Grubun Başkanlığına Aydın Milletvekili Dr. Namık Gedik getirilmişti. Dr. Namık Gediğin adı iki hadise dolayısiyle umumi efkâra aksetmişti. İstanbul 6-7 eylül gecesi yanıp yıkılırken sayın doktor vali Gökayın odasında, bir koltuğun üzerinde perişan oturmakta ve ne yaptığım bilemez haldeydi. Nitekim bir kaç gün sonra da, istifasını vermek mecburiyetinde kalmıştı. Bunun üzerine hakkında Meclis tahkikatı açılması istenmişti. Fakat Adnan Menderes buna şiddetle aleyhtardı. Nitekim muhalefetin böyle bir teklifi derhal reddedilmişti. Dr. Namık Gediği Mec-

R. Bilgin

S. Dinçer

A. Benderlioğlu

N. Kirişçioğlu.

M. A. Sebük

Artık yeteri !. Susunuz beyleri.»

lisin basın locasından takip edenler, kendisinin bu mevzu görüşülürken lir kaç defa söz almaya teşebbüs ettiğini görmüşlerdi. Söylenecek lâfı bulunduğu da aşikârdı. Zira hükümetten sadece o istifa ettiğine göre mesuliyeti şahsen takabbül etmiş vasiyete düşüyordu. Ancak her seferinde, kendi kendine teskin olmuştu. Şimdi, işte bu zat, Menderes III. kabinesini coşkun tezahürat arasında devirmiş bulunan D.P. Grubunun başkanlığına seçiliyordu.

Fakat Dr. Namık Gediğin adı sadece 6-7 eylül hadiseleri vesilesiyle duyulmamıştı. Ondan sonra ve bundan birkaç hafta evvel Nazillide tertiplenen bir Hür. P. mitingine giden Hür. P. liderleri daha kazanın kapısında taraftarlarının Dr. Namık Gedikten şikayetleriyle karşılanmışlardı. Eski İçişleri Bakanı gelmiş ve Hür. P. toplantısının muvaffak olmaması için tertibat almıştı. İhtimal ki bu tertibatın iyi netice vermesidir ki - zira hakikaten Hür. P. nin Nazilli mitingi başarılı geçmemiştir - D.P. liderlerine Meclis grubunun başına böyle kabiliyetli, böyle usta ve üstelik bizzat Menderese sorum bağlariyle bağlı bir zatın getirilmesi fikrini vermişti. Fakat Genel Merkez adayı Tevfik İleriye karşı Dr. Burhanettin Onatı başkanlığa seçen aynı grubun bu sefer Genel Merkez adayı Dr. Namık Gediği Edirne milletvekili Rükneddin Nasuhioğluna tercih edişi son ayların en şayanı dikkat - ama hadiseleri bilenler için en az hayret uyandırıcı - vakasıydı.

P. P. Grubunun tebliğinde Rükneddin Nasuhioğlu'dan bahis yoktu. Fakat Edirne milletvekilinin adaylığının konulacağı herkes tarafından

Dr. Namık Gedik
En sağlam bağlar

Kapaktaki bakan

Prof. H. A. Göktürk

Menderes IV. kabinesinin azaları ilân edildiği vakit, Adalet Bakanlığı vazifesinin bir profesöre - Hüseyin Avni Göktürk - verildiğini görenler, o günlerin havasına da uyarak, ümide kapıldılar. Politikaya, Üniversite kürsüsünden ayrılarak karışan bu profesör bir çok başarılara namzet görülüyordu. Adalet cihazında ıslaha muhtaç bir çok hususun mevcudiyeti münakaşasız kabul ediliyordu. İşte bu işi başaracak adam, Prof. Hüseyin Avni Göktürk'tü. Bu çetin işte kendi kendini yetiştirmiş bir kimse olması ve İlmi selâhiyeti en büyük yardımcısı olacaktı.

Prof. Göktürk bir köy çocuğuydu. Bundan 55 yıl önce Niğdenin Pertek köyünde dünyaya gelmişti. İlk tahsilini köyünde tamamladı. Okuma aşkı onu Niğde'ye götürdü, orada orta tahsilini ikmal etti ve açılan müsabaka imtihanını kazanarak Konya öğretmen Okuluna parasız yatılı olarak kabul edildi. Sonra İstanbul Hukuk Fakültesine kaydedildi. Bir taraftan Türk Tarih Encümeninde kâtiplik yaparak hayatını kazanıyor, bir taraftan da yüksek tahsilini tamamlıyordu. Hukuk tahsilinden sonra Devlet Şûrasına intisap etti ve açılan bir imtihanı kazanarak İsviçreye tahsile gitti, hukuk doktorası yaparak döndü. Ankara Sulh Hâkimliğinde ve Adalet Bakanlığında vazife gördükten sonra 1936 da doçentlik imtihanını vererek Ankara Hukuk Fakültesine girdi ve kısa zamanda profesörlüğe yükseldi. Bu arada bîr müddet, Çalışma Bakanlığı Müsteşarlığında balondu. 1947 de Üniversiteler Kanununun hükümlerine oyarak Ankara Hukuk Fakültesindeki hocalık vazifesini müsteşarlığa tercih etti ve 1954 seçimlerine kadar bu vazifede kaldı. 1954 mayısında seçimi kazanarak Niğde milletvekili (DP.) olarak Meclise girdi. 9 Aralık 1955 te teşekkül eden Menderes IV kabinesinde Adalet Bakanlığı vazifesine getirildi.

Prof. Hüseyin Avni Göktürk, siyasi hayatında da mesleğiyle olan alâkasını devam ettirdi. Bir çok ilmi teşekkülde faal vazifeler aldı. Halen Türk Hukuk Kurumunun da başkanı bulunan Adalet Bakanı Prof. Göktürk'ün neşredilen ilmi ve mesleki eserlerinin sayısı 25 i bulmaktadır.

Cihad Baban
Günaydın, üst ad !.

biliniyordu. Kendisini meşhur "Yaylacılar" destekliyorlardı. Onların adetleri ise yüz kadardı. Demek ki bu sefer "Yaylacılar" ovalılara mağlûp olmuşlardı.

Ara seçimleri meselesi

Maamafih Rükneddin Nasuhoğlunun adının niçin geçmediğini anlamak zor değildi. Tebliğde ara seçimlerinin yapılmamasına karar verildiği de açıklanıyordu. D.P. Anayasanın ara seçimlerini yapmak mecburiyeti tahmil ettiğini unutmuşa pek ziyada benziyordu ve 1961 den beri de böyle bir teşebbüse geçmemişti. Zaten 1851 de de bu karar Çelikbaş - Kalafat - Adakan grubunun, yani 61 lerin gayreti sayesinde alınmıştı. O tarihte da D.P. nin kendilerine fazla güveni olmayan liderleri mütereddittiler. Fakat ara seçimleri yapılmış ve C.H.P. nin meşhur son kabinesi üyeleri bir defa daha mağlûp edilmişlerdi. Ne var ki 1956 da vaziyetin 1951 deki gibi olmadığını bizzat Emin Kalafat bile görüyordu. - O sacayağından D. P. içinde sadece Kalafat kalmış, Çelikbaş ve Adakan çoktan ayrılmışlardı. - İşte Rükneddin Nasuhioğlu bu seçimlerin yapılmasına taraftardı. Onun kanaatince D.P. bu tecrübeyi geçirmek mecburiyetindeydi. Bu tecrübeyi geçirmeliydi ki ne vaziyette olduğunu anlasın ve ona göre tedbirini aksın. Fakat başkaları, Edirne milletvekili gibi düşünmüyorlardı. Onların da D.P. nin yurt içindeki alâka ve sempatiden pek çok şey kaybetmiş bulunduğunu görmemeleri imkansızdı. Fakat ümid, inad şeklini almıştı. Yani, seçimleri kazanamıyacaklarını-

dan emin dahi olsalar yollarından dönmek niyetinde değillerdi.Bilakis **aynı yolda devam ederek seçim kazanmanın** çareleri peşindeydiler.

Demek ki Nasuhioğlunun ve onun gibi kanun adamlarının fikirleri D. P. grubunda rağbet bulmamıştı.Buna mukabil ara seçimlerini bir defa daha geriye atmak tercih olunmuştu. Fakat iş, D.P. gurubunda bitmiyordu. Mesele Meclise gelecekti ve o zaman çok şiddetli tartışmalar cereyan edecekti. İsmet İnönü, kendi zamanlarında ara seçimlerini daima yapmış olmanın ve karşısına çıkmak cesaretinin gösterilmiş olmasının, böylece de kanunlara riayet edilmesinin verdiği kuvvetle karara karşı koyacaktı. İsmet İnönüye bakılırsa ara seçimlerden kaçınmak büyük seçimlerin zamanında yapılıp yapılmayacağı suailinin zihinlerde doğmasına vesile verecek ehemmiyetteydi. Ara seçimleri yapılmalıydı.Ama iktidarın niçin istemediği açıktı. Ara seçimlerinin yapılması demek memleketin bir seçimi havasına girmesi demekti. Basından bile sessizlik isteyen bir liderin böyle bir havaya, böyle bir mücadeleye tahammül etmesi elbette ki son derece güçtü.

İşte D.P. Grubunun tebliğinin mânası buydu.

Cihad Baban meselesi

Fakat salı günü gözler D.P. Meclis Grubuna, bilhassa İzmir Milletvekili Cihad Babanın vaziyeti, dolayısiyle dikilmişti, Cihad Baban tecrübeli bir gazeteciydi ve başyazarı bulunduğu.Tercüman gazetesinde basın kanunlarına, yapılacak, tadilâtın aleyhinde çok sert fakat aklı selim, dolu yakılar yazmıştı. D.P. basın hürriyetini- gerçekleştirmek vaadiyle iş başına gelmişti, halbuki.onu köstekliyordu.Meclis Grubu, partinin bu en mühim prensibine. riayetsizlik etmişti, kendisi grup ekseriyetiyle mutabık, değildi.

Eğer bahis mevzuu olan siyasî teşekkül D.P. olmasaydı ihtimal ki bu sözler tabii karşılattırdı. Fakat D. P. de milletvekilleri, bundan çok daha hafif suçlardan dolayı atılıyorlardı. Cihad Baban gruba gelecek miydi ve grupta konuşacak mıydı? Bazı müfritler onu yuhalatmak için tertipler hazırlamışlardı. Fakat Cihad Baban gelmedi. Böylece oyun sahiplerini sukutu hayale uğratmıştı. Nitekim, tebliğde de ondan bahsedilmedi. Ama bir başka tebliğde ondan bahsolunmasının eli kulağındadır. Hür. P. nin kapıları genç gazeteci için çoktan açıktı.

Demokrasi

Mihenk taşı

Bugünlerde Türkiye Büyük Millet Meclisi son derece mühim bir meseleyi müzakere edecektir: bazı milletvekillerinin teşrii masuniyetlerinin kaldırılıp kaldırılmaması. **Müzakerelerin** C.H.P. milletvekillerinden **Sırrı** Atalay ve Osman Alişiroğlunun isimleri bahis mevzuu edildiği **zaman** heyacanlanacağı süphesizdir. Zira komisyon bu iki milletvekilinin teşrii masuniyetlerinin kaldırılmasına karar almıştır.Komisyon onlardan evvel gene *C.H.P* milletvekillerinden İbrahim Us'un da durumuna müzakere etmiş ve duruşmasının devre **sonuna** barakılmasını ekseriyetle uygun görmüştü. İbrahim Us'un kabahati Menderesin muhafeleti suçlandırmasına aynı şekilde mukabele etmesiydi. Komisyonun kararına muhalif kalanlar bir muhalefet şerhi kaleme almışlar -mesela M. Ali Sebük ve İbrahim Us'un bu hareketini milletvekili masumiyetiyle kabili telif görmediklerini bildirmişlerdi. Buna mu-

Osman Alişiroğlu - Sırrı Atalay
Bir başlangıç

kabil muhaliflerle birlikte birçok D. P. milletvekilinin teşril masuniyetinin kaldırılması yolundaki Başbakanlık tezkereleri müzakere edilmişti. Bunların hepsinin devre sonuna bırakılması kararlaştırılmıştı. Ancak bu D.P. milletvekillerine atfedilen suçların çoğu suiistimaldi ve bazılarının sahtecilik yaptıkları iddia olunuyordu. Onlar hakkındaki kararın altında bir muhalefet şerhi arayanlar bu hareketlerin Milletvekili masuniyetiyle, alâkalı. bulunmadığına dair boşuna yoruldular.

Meclisin iki muhalif milletvekili hakkındaki kararı, biraz da kendi istikbaliyle alâkalıydı. Teşrii masuniyetlerle ne zaman oynanabileceğinin anlaşılması lâzımdı. **Zira** milîetvekillerinin çalışma emnîyetihi temin eden bu masuniyetti, Eğer o, bizzat milletvekilleri tarafından zedelenirse, bizzat milletvekilleri tarafından yan**lış** bir yol açılırsa **sonra** zararı **gene** milletvekilleri çekeceklerdi. Elbette ki şimdi bahis mevzuu olan **muhaliflerdi.** Ama muhaliflerden itiraz **eden** muvafıklara ve itiraz **eden muvafıklardan** gerektiği **gibi** alkışlamayan muvafıklar arasındaki mesafe bir adımdan ibaretti. . **Milletvekillerinin** kendi haklarına bizzat sahip olmaları ve teşrii masuniyet meselelerinde partizan görüşlerden uzak kalmaları lâzımdı. Hattâ bu, rejimimizin emniyeti bakımından da elzemdi. **Tesrii** masuniyetlerle zart **zurt** oynanmamalıydı.

Iskat hakkı

Hem unutulmamalıydı ki DP. büyük Kongresinin Iskat hakkına **dair** teklifi kabul edilmiş vaziyette **rafta** **duruyordu. Onun tozlarını şöyle bir sükeleyivermek ve tekrar ele almak kabildi. Büyük Kongrenin kararı, en güzel kalkan yerine geçebilir ve liderler, ekseriyetin kararına uymaktan başka şey yapmadıklarını ileri sürebilirlerdi. Hem bu sefer Kongre zamanı olduğu olduğu gibi Haluk Şamanların da itiraz etmiyeceklerinden milletvekilleri emin olabilirlerdi.**

İşte bu sebepledir ki bu haftanın içinde bizzat D.P. milletvekillerinin ekseriyetinde bile teşrii masuniyetlere dokundurulmaması gerektiği yolunda bir kanaat vardı. Bunun, binilen daim kesilmesi mahiyetinde olacağı hususu bazı gözlerden kaçmıyordu. Muhalefetin mesele Meclise geldiğinde şiddetti bir mücadeleye girişeceği aşikardı. Fakat aynı derecede aşikâr olan, kararın Demokrat milletvekillerine kaldığı hakikatiydi.

T A R İ H

Fransa

Küçük Napolyonun maceralar

Victor Hugo, geçen asırda Fransanın vatan şairi olarak şöhret yapmıştı. O devdin siyaset hukukunda, cumhuriyet ve demokrasi, tek bir mefhum teşkil ederdi.

Victor Hugo, Fransada cumhuriyet rejiminin en hararetli müdafilerinden biri idi. Asrın tam ortasında, Napolyon III bir hükümet darbesi yaparak cumhuriyet rejimini devirdiği zaman, karşısında en kuvvetli mukavemet silâhı olarak Victor Hugo'nun kalemini bulmuştu. Victor Hugo, kuvvetli üslûbu ile Napolyonu hırpalamaktan bir an geri durmamıştı. Cumhuriyetin mezar kazıcısı hakkında Victor Hugo'nun kullandığı Küçük Napolyon tabiri, o devrin siyasî edebiyatında kök tutmuştur.

Karakterinden şüphe edilen adam

Küçük Napolyon, çocukluk ve gençliğinde, bir aşağılık duygusu içinde yaşamıştır. İhtiras ve ehliyetsizlik, onun başlıca hususiyetleri idi. Hakiki Napolyon, Waterlo meydan muharebesinde mağlûp olarak Sainte Helene adasına sürüldüğü vakit, sarayda kendisine veda eden bendegan grupu arasında o da vardı. Henüz 6 veya 7 yaşında idi. Annesi elinden tutarak İmparatorun huzuruna getirdiği vakit, hakiki Napolyon demişti ki: "Taşıdığı isim, ona hayatta büyük yolların kapısını açacaktır. Fakat bu yollarda ilerliyebilecek kadar kuvvetli bir karakteri olabileceğini tahmin etmiyorum."

Büyük mevkilerin küçük adamı

Küçük Napolyon, menfaatperest ve kindar bir adamdı. Menfaatperest bir adam olduğu için, hakiki Napolyon ile arasındaki karabeti bütün hayatı boyunca istismar etmekten çekinmedi Kindar bir adam olduğu için de, karakterinden şüphe eden büyük Korsikalıyı hiç bir zaman affetmedi. İktidara geldikten sonra, her fırsatta adını borçlu olduğu büyük adamın icraatiyle kendi marifetlerini mukayese ederek bir üstünlük iddiası ileri sürmekten çekinmedi. Sedan meydan muharebesinde kılıcım Almanlara teslim ettiği güne kadar, muhitinde sadece büyüklük emelleri besliyen bir muhteris tesiri bırakmaktan ileri gidemedi. İmparator ünvanını **gaspetti,** lakin **büyük** adam olarak tarihe geçemedi.

Louis-Napoleon Bonaparte

Diktatörlük heveslisi sergerde

İkinci teşhisi ebleh

Gençlik yıllarında, fazla bir şahsiyet gösteremedi. Bir aralık, bir plaj veya iskelede yaptığı bir hareket yüzünden - tesrii masuniyeti olmadığıdan - hapse girdi. Talih kendisine ilk defa 1848 de güldü. Burjuva kral Louis Philippe'in saltanatı 1848 ihtilâli ile sona erip Fransa bir cumhurbaşkanı aradığı vakit, Bonapartistler tarafından adı ortaya atıldı. O tarihte, cumhuriyetçilerin aralarındaki ihtilaf yüzünden dikkatler Louis-Napoleon adını taşıyan adama çevrildi. Taşıdığı ad, ona hakikaten büyük yolların kapısını açıyordu. Kendisiyle görüşen M. Thiers, adamın beceriksiz tavırlarına ve mütereddit hallerine aldanarak "Bu kolaylıkla idaresi kabil olacak bir ebleh!" diye hüküm verdi.

Cezalı El

Napoleon III. Cumhurbaşkanı olduğu halde hükümet darbesini yapmış, kendisini imparator ilan etmiş, Meclisi feshetmişti. Fransa koyu bir istibdat altındaydı. İmparator bu sırada, Cumhurbaşkanı olmadan evvel Meclise girmesini temin eden seçim bölgesi halkından birine rastladı, onu tanıdı. Sabık seçmeninin sağ kolu, boynundan askıya geçirilmişti. Majeste, sordu:

"— Koluna ne oldu? Bir kaza mı geçirdin?"

"— Hayır Majeste".

"— Peki, niçin askıda tutuyorsun ?"

"— Onu cezalandırdım Majeste!. Vaktiyle reyimi o size vermişti de..."

Metreslere zaafı olan adam

Louis-Napoleon, hürriyetlere hürmetkar olacağını vaad etti ve 5,5 milyon reyle seçimleri kazandı. Başlangıçta, yeni başkan partilere karsı aşağıdan alıyordu. Bir İngiliz kadını ile gayrı meşru münasebetlere girmesi yüzünden, mazbut halk tabakaları nezdindeki itibarım kısa zamanda kaybetti. Fakat altı ay sonra, kabineyi değiştirmekte tereddüt etmedi ve nazırlıklara yakınlarım tayin etti. Bu hareket Mecliste memnuniyetsizlik uyandırmakla beraber, reise kargı kuvvetli bir tepki belirmedi.

Victor Hugo

Savaşçı bir kalem

Din tedrisatını istismar

Kabineye ve Meclise hâkim olduktan sonra, Küçük Napolyonun maarife el attığı ve bu maksadla kanunlar çıkarttığı görülmektedir. Bu kanunlardan maksad, hür fikirlerin yerine taassup zihniyetini ikame etmekti. Başkan bilhassa ilk ve orta tedrisatın dini bir mahiyet almasını istiyordu. İlk mekteplerin kiliseler tarafından idare edilmesine taraftardı, ve bu maksadını tahakkuk ettirdi. Hocaların da, öğretmen okullarını bitirmemiş din adamları arasından seçilmesini temin etti.

Orta okullarda din dersleri

Lâkin orta okul ve liselerde din dersleri okutturulması, onun tahmin etmediği bir mukavemetle karşılaştı. Fransada, **ilk** tedrisatta, imanın kültüre temel olması zarureti herkes tarafından kabul ediliyordu. Fakat orta tedrisatta, hür fikirlerin tam bir hürmet görmesi ve felsefî görüşlerini serbestçe münakaşa edilmesi isteniyordu. Devrin enerjik devlet adam M. Thiers bu fikri müdafaa etti ve başkana galebe çaldı.

Üniversitelerle mücadele

Sıra üniversitelere gelmişti, Louis Napoleon, üniversitelerin muhtariyetlerine ve laikliğine aleyhtard.

Çocukluğundan beri içinde yaşadığı aşağılık duygusu, onu münevverlere düşman etmişti, üniversitelere tahammül edemiyordu. Hakkında lâyık olduğu kıymet hükmünün ilim ocakları tarafından verilmek ihtimali, onu rahatsız ediyordu. Bu sebeple üniversitelerin kapattırılması ve yüksek ruhanî okullar açılması için çok çalıştı. Hattâ bir kanun çıkartarak, kiliseye yüksek okul açmak yetkisini tamdı. Fakat Fransız üniversiteleri, iktidarın tehevvürüne rağmen mevcudiyetlerini korumasını bildiler.

Seçim kanununun değiştirilmesi

Ertesi sene, Louis-Napoleon seçim kanununu değiştirmek lüzumunu hissetti. Zira hükümetin baskısına rağmen, 21 ler seçimleri kazanmışlardı. Bu 21 ler, meclisin "dağ" denilen kısmında (montagnards) oturan muhaliflerdi. Derhal hükümet gazetesi "menfurlar kapımıza dayandı, tehlike var!" diye feryada başladı. Nazırlar, seçim hakkının halktan alınmasını teklif edecek kadar ileri gittiler. Seçmen adedini yüzde otuz azaltan bir kanun çıkarıldı. Bu kanun ancak seçim bölgesinde üç sene ikamet ettikleri valiliklerce tasdik edilenlerin seçmen, kütüğüne kaydedilebileceğine dair bir hüküm ihtiva ediyordu.

Matbuatın baskıya alınması

Diktatörlüğe özenen sergerdenin takip ettiği sıra şöyledir: 1) Din dersleri mevzuunun ortaya atılarak cahil halkın kandırılması, 2) Üniversitelerle uğraşılarak münevverlerin yıldırılması, 3). Seçim kanununun değiştirilmesi, 4) Matbuatın tazyik altına alınması.

Her ne kadar Louis-Napoleon'un zekâsından şüphe edenler çıkmış ve bilhassa Sacha Guitry bu nokta üzerinde durmuş ise de, o matbuata cepheden hücum etmiyecek kadar akıllı bir adamdı. Bu itibarla, matbuat kanununda yaptığı tadiller, daha ziyade ağır mali hükümler konulması istikametinde idi. Paris gazeteleri 1200 Louis altını teminat akçesi yatırmağa mecbur edildi ve matbualar damga resmine tâbi tutuldu. Bu tedbirler neticesinde, gazetelerin mecmu tirajı bir yılda 146 milyondan 34 milyona düştü.

Muhalifler arasında ahenksizlik

Bu kanunlar, cumhuriyetçileri âdeta isyan ettirmişti. Onlar, umumî efkâra tercüman olarak derhal iktiları şiddetle tenkide koyuldular. 1852 seçimlerinde, bu hareketlerin hesabını soracaklarını ilân ettiler. Cumhuriyetçilerin tenkidleri, iktidar çevrelerinde bir ürkeklik doğmasına sebebiyet verdi. İktidar mensupları ve muhalifler, ikiye bölündüler. Bir kısmı, iktidarın bir hükümet darbesi yaparak cumhuriyeti lâğvedeceğini ileri sürdüler. Kralcılar ise, eski hanedan getirilmek şartiyle, cumhuriyeti lâğvetmeğe taraftar olduklarını belirttiler.

Toptan Muamele

Napoleon III. ne olduğunu belli etmiş, memleketi zulmüyle inletmeye başlamıştı. Bir gün hususi treninde, yanında oğlu Napoleon - Eugene - Louis - Jean - Joseph olduğu halde seyahat ediyordu. Bir istasyonda delikanlı, babasından bir altın istedi. Sonra, tren harekete geldiğinde, bunu pencereden fırlattı. Genç Napoleon'un arkasında oturan erkândan biri sordu:

"— Altes, ne yapıyorsunuz ?"

Delikanlı cevap verdi:

"— Altını mutlaka biri bulacaktır. Böylece bir fransızı sevindirmiş olacağım."

Müteakip istasyonda genç Napoleon, babasından iki altın istedi. Sonra, arkasındaki adama döndü ve:

"— İki fransızı sevindireceğim" dedi.

Altınları dışarı fırlattı. Bunları üç, beş, on altın takip etti. Böylece üç, beş, on fransız sevindirilmiş oluyordu.

Tren bir istasyondan henüz kalkmıştı ki, meraklı adam İmparatorun oğlunun kulağına eğildi:

"— Acaba altesleri bütün fransızları sevindirmek istemezler mi?"

Napoleon - Eugene - Louis - Jean - Joseph merakla sordu:

"— Tabii isterim. Ne yapayım?"

"— Çok basit Altes: bu defa babanızı atın!"

Gövde gösterileri

İktidar çevreleri cumhuriyetin mezarını kazmakla meşgul iken, Louis-Napoleon Bonaparte da kendi istikbalîni hazırlıyordu. Mecliste ve dışarıda, para ve mevki dağıtarak ve nüfuz ticaretini himaye ederek hayli taraftar toplamıştı. Sık sık seyahate çıkmak, vilâyet vilâyet dolaşmak ve her kasabaya girerken jandarma vasıtasiyle toplattırılmış halka "Yaşasın Napoleon" diye bağırtmak en hoşlandığı şeylerdendi.

Thiers
Devlet adamı

Orduya siyaset sokulması

Louis-Napoleon, orduyu da ihmal etmiyordu. Askerlerin üniformalarını değiştirmiş ve yaldız kısımlarım çoğaltmıştı. Astsubayların maaşlarına zam yapmıştı. Bir kışlayı ziyaret ederken asker "Yaşasın Napoleon" diye bağırırsa, derhal çift tayın çıkarılması ve şarap dağıtılması için emir verirdi.

Fakat subay sınıfı, onun bu küçüklüklerini hoş karşılamıyordu. Louis-Napoleon, ara sıra mukavemetle karşılaşıyordu. Nitekim büyük bir geçit resminde suvariler prensin öyaret ederken asker "Yaşasın Napoleon" diye bağırdıkları halde, piyade saflarından hiç bir ses yükselmedi. Louis-Napoleon, derhal piyade kumandanım vekâlet emrine aldı. Bu emri tasvip etmiyen General Changarnier de bir emri yevmi neşrederek askerlerin nerede olursa olsun "Yaşasın Napoleon" diye bağırmalarım yasak etti.

İktidarın tapusu

Bu hadiseler cereyan ederken. Küçük Napoleon'un müddeti de doluyordu. Esas Teşkilât Kanunu mucibince, aynı şahsın üst üste iki defa devlet reisliğine seçilmesi kabil değildi. Halbuki prens Bonaparte, iktidarı bırakmak istemiyordu. Bu kötü esas teşkilat kanununu değiştirmek lâzımdı. Ticaret âleminin daima hükümete muhtaç bulunmasından faydalanarak, beyanname neşretmeleri için piyasa erbabını tazyik etti. Nihayet sinirleri tahammül edemiyerek 12 Haziran 1851 de Dijon'da bütün memleketi tehdit eden bir nutuk söyledi. Bu nutkun eh kuvvetli cümlesi şöyle idi: ' 'Korkmayınız baylar! Fransa benim elimde batmıyacaktır."

İlk mukavemet

Fransız milleti, Meclise göndereceği kimseleri vatanperver insanlardan seçmeğe **ehemmiyet verir. Bir iktidar** şefinin **meclisi** vatan duygusundan mahrum uşak zihniyetti insanlarla doldurmasına fiilî imkân vermez. Nitekim Küçük Napolyon da, taraftar kazanmak için milletin malım ve parasını harcamaktan çekinmediği halde, seçim kanununu değiştirmeğe matuf teşebbüsünde ekseriyet temin edemedi. Meclis 278 reye karşı **446** reyle, esas teşkilât kanununun değiştirilmesini **reddetti.**

Fikir ortakları sahnede

Tekrar seçilemiyeceğini anlayan prens, fikir ortaklariyle temas et-

İmparatoriçe Eugenie

Sonu şanına lâyık olmadı

ti. O tarihte, fikir ortaklarından yalnız iki tanesi başkan üzerinde kuvvetli bir nüfuza sahip gözüküyorlardı. Bunlardan Morny, devlet reisinin çok uzak akrabası idi. Uzun boylu, enerjik, yüzsüz, ahlâksız ve cüretkâr bir adamdı. Hususi hayatı hakkında dedikodular yapılırdı. Küçük Napoleon iktidara geldikten sonra, muazzam bir servet yapmıştı. Louis-Napoleon'u adeta hipnotize eder, ve istediği hataya sürükliyebilirdi.

Diğerinin adı Fleury idi. Esas vazifesi, Bonaparte hesabına partizan toplamaktı. Birçok nazırların hükümette vazife almalarını o temin etmişti.

Meclise suikast

Bu iki adam, evvelâ Meclisi millet nazarında küçük düşürmek zarureti üzerinde ittifak ettiler. Meclis, ancak anayasaya ve memleket menfaatine aykırı kanunlar çıkardığı takdirde, halkın teveccühünü kaybedebilirdi. Napolyon ve ideal arkadaşları, bütün hünerlerini kullanarak, bir serden habersiz mebusların bu neviden kanunlara rey vermelerini temin ettiler.

Şenlikler tertibi

Meclisin itibarını kaybetmesiyle, hükümet darbesi imkân dahiline girmişti. Hakiki Napolyonun taç giydiği tarihin yıldönümünde, Küçük Napolyonun da Masat riyaset ettiği Cumhuriyeti devirmesi kararlaştırıldı. 2 Aralıkta yapılacak hükümet darbesi hazırlıklarını sezdirmemek fi* zere, büyük bir balo tertiplendi. Fakat halk arasında söyle bir şayia yayıldı: "Başkan cumhuriyete duman attırmak niyetinde imiş. Fakat evvelâ bir balo vererek göbek attıracakmış."

Fransa Bankasının altınları

Balo günü, şenlikler için nasıl hazırlanmak lâzım geldiğini soran bir kadın dostuna Morny "akilli insanlar baloya değil, hududu boylamağa hazırlanıyorlar!" diye bir imada bulundu. Geceleyin, bir taraftan balo devam ederken diğer taraftan Paris sokaklarına afişler asıldı. Bu afişlerde cumhuriyeti ve milleti kurtarmak, ihtilâl metodlarına son vermek üzere Meclisin dağıtıldığı yazılı idi. Aynı saatte rejim düşmanları da tevkif edildi. Stratejik noktalar işgal olundu. Louis-Napoleon, ordunun harekete geçmemesi İçin, Fransa Bankasının altınlarını dağıttı.

Milletvekillerinin irade zaafı

Bu hareket karşısında, milletvekillerinden 300 tanesi belediye dairesinde bir içtima akdettiler. Cumhurbaşkanının azline dair karar aldılar. Fakat Paris meydanlarında toplanmış, ortalığı silip süpürmek için Meclisten işaret bekliyen yüzbinlerce Parisliye "İleri!" kumandasını veremediler. Morny, bir gün hâdiselerin inkişafını, halkın yorulmasını **yo ortalığın yatışmasını** bekledikten sonra elindeki **kuvvetleri üç kol** halinde miting yerlerine sevkederek toplantıyı dağıttı.

Tek adam karşısında mağlûbiyet

Üçüncü Napolâon, bir diktatörlük kurmuştu. Gayrı meşru bir diktatörlüğün yaşıyabilmesi için, halkın dikkatini harice çevirmek lâzımdı. Küçük Napoleon, birçok harplere karıştı. İlk mağlûbiyetini, Meksikada tek bir adamdan tattı. Bu adam Juarez adında bir vatanperverdi. Tek başına, muvazzaf orduları dahi felce uğratabilecek bir şahsiyetti.

İkinci mağlûbiyet, Victor Hugo'nun kaleminden aldığı şifa bulmaz yaraların mahsulüdür. Victor Hugo, şanlı bir mücadeleden sonra Prangaya bir kahraman olarak dönerken, Napoleon III İngilterenin küçük bir kasabasına sığınmış ve manevi sefaletiyle başbaşa bırakılmış bir zavallıdan başka bir şey değildi.

Aile

Erkek denen meçhul

"Ben erkekleri iyi tanırım". Bu iddialı sözleri söyleyen, meşhur sinema yıldızı Rosalind Russel idi. Onun bu mevzudaki selâhiyetine itiraz etmek de her babayiğidin harcı değildir. Zira Rosalind Russel otuz yaşına kadar Hollywood'un "evde kalmış" gene kızı olarak yaşamıştı. Çok zeki olduğu için de hissi hayatta uğradığı muvaffakiyetsizliklerin ince ince tahlilini yapmış ve gayet bitaraf bir hükme vasıl olabilmişti

Bu güzel ve parlak kadın, otuz yaşma gelene kadar neden bir erkeği kendisine bağlıyamamıştı? Genç yıldız bu sualin cevabım araştırarak kendi vaziyetinde olan binlerce hemcinsine yardım etmek istiyordu.

İlk keşif

Rosalind Russel, ben erkekler yüzünden çok ıstırab çektim, diyordu. Fakat bu fena tecrübelerden do büsbütün eli boş çıkmadım. Erkekleri oldukları gibi tanımayı öğrendim. Zararsız bir kadınım. Aptal da değilim. Fakat çok zaman erkeklerin benden korktuklarım, benden kaçtıklarını itiraf etmek mecburiyetindeyim. Erkekler hakkındaki ilk keşfimi yaptığım zaman henüz on altı yaşında, cılız ve çilli bir kız çocuğuydum..

Erkekler, bizi inandırmak istedikleri kadar kendilerine hakim, kuvvetli ve üstün değillerdi. Fakat böyle görünmek, kendilerini kuvvetli, hakim, üstün hissetmek istiyorlardı. Eğer ben de bir çok küçük kız gibi, daha ilk sınıflardan itibaren erkeklerin bu arzusuna boyun eğip onlara benim yanımda kendilerini üstün hissetmek imkânlarını verseydim hayatım tamamiyle değişecekti. Fakat bilmem neden, ben diğer kurnaz kızlar gibi hareket edemedim. Zaten kendilerinden çok emin olmayan küçük erkek çocuklar, bu zaaflarım hissettiğim için, kendilerine numara yapmadığım için benden kaçmaya başladılar.

ikinci keşif

Erkekler bir kadının yanında sönük kalmaktan nefret ediyorlardı. Ben daha altı yaşındayken, hissi hayatta ağır darbeler yemeye hazırlanıyordum. Hatalarım büyüktü. Bir çok kıs arkadaşlarım meselâ bir ağaca tırmanırken, meselâ bir duvarı aşarken bunu kimsenin yardımına ihtiyaç duymadan başarabilecekleri halde sırf küçük budala oğlanların hoşuna gitmek için, onlardan medet umarlardı. Ben bunu yapmadığım gibi, üstelik onların tırmanamadığı dallara tırmanıyor, en yüksek duvardan atlıyor, onları aklım sıra mat ediyordum. Bu büyüdüğüm zaman da devam etti. Düşünün, yaptığım sersemliği düşünün: Çok hoşlandığım bir erkek beni tenise götürmüştü. Şöyle biraz oynayıp sonra onunla ağaçların altına oturup konuşmak niyetindeydim. Fakat **maçın** heyecanına kapıldım, onu **öyle bir** yendim ki, bir daha yüzünü görmek bile bana nasip olmadı.

Üçüncü keşif

Konuşmak erkeklerin inhisarı altındadır. Kadınlar konuşmak **için** değil dinlemek için yaratılmışlardır.

Halbuki ben ne kadar gevezeydim, yarabbi.. Bir yemekte, gene çok hoşuma giden ve bana sempati gösteren bir erkekle tanışmıştım. Fakat şeytana uydum, Ruslar hakkındaki fikirlerimi anlatmaya başladım. Güzel konuşuyordum. Herkes beni dinliyordu. Yalnız hoşlandığım erkek gözlerini benden çevirmiş, karşısındaki "budala" sarışını süzüyordu. Erkekler zekâ ile konuşan değil zekâ ile susan kadım beğeniyorlardı. Bu bir hakikatti.. Ben de, çok, sus-

H a t ı r a l a r

Jale CANDAN

Hiç unutmam D.P. nin Halk Partisini sandık başında mağlûp edip iktidara geçtiği gündü. Radyo seçimlerin neticesini bildirirken, büyük bir apartmanda oturan ev kadınları, aynı odada toplanmış, sevinç içinde, bir bayram havası içinde spikeri dinliyorduk. Aylardan bert kapı aralığında, çarşıda pazarda sarfettiğimiz gayretler bo--a gitmemiş, verdiğimiz rey bize istediğimizi getirmişti. İktidara gelenler, senelerden beri bize hayat pahalılığı ile mücadele edeceklerini vadetmişlerdi. Hayat ucuzlıyacak, ev kadınının yüzü gülecekti. Fakat bizi bundan da daha çok sevindiren, gözlerimizi yaşartan bir vaadleri vardı: hakiki demokrasi, hürriyet ve müsavat bu memlekette artık hüküm sürecekti. Biz her şeyden evvel '"Hürriyet" aşkını kanımızda taşıyan insanlardık. Her şeye katlanabilirdik de hürriyetsizliğe asla dayanamazdık.

O gün yalnız bizim apartmanda değil çarşıda, pazarda her yerde bir bayram havası vardı. Yeni bir ümit ışığı her yeri aydınlatıyordu.

1954 seçimlerinde aynı kadınlar sandık başına gidiyorlardı. Eski taşlan sevincin yerini ciddi bir düşünceli bal almıştı. Hadiseler limit edildiği gibi parlak olmamış, günden güne pahalılığa gidilmişti. Hürriyet ve demokrasi sahasında da bazı aksaklıklar hissediliyordu ama halk ümit edilmediği kadar salan ve olgunda. Memleket meseleleri her şeyin üstünde idi. Hayat pahalılığı ile bir müddet daha cebelleşip "intikal devresi" ni atlatmak ve D.P. ye başladığı bazı işleri tamamlamak için fırsat vermek istiyordu. İşte 1954 te, tanıdığım ev kadınları böyle düşündüler. O parlak ümit ışığını kaybetmek istemiyor, biraz da kendi kendilerini aldatıyorlardı.

Reyimizi verdikten sonra artık faal olarak bizim, yapabileceğimiz bir şey yoktu. Büyük Millet Meclisi bizim için çalışacak, bizi her türlü fena sürprizden koruyacaktı. Nitekim fenaya doğru giden birçok hareketleri D.P. Grubu birdenbire frenlemek temayülünü gösterdi ve hâlâ inanmak isteyen bizler, eskiden sevmiş olduğumuz partiye gene kalbimizde büyük bir yer ayırmak arzusunu duyduk. Çok mu safdık, çok mu hüsnüniyet sahibi idik? Hele hükümet yeni bir programla karşımıza çıkınca, adeta ferahladık. Teni seneye girerken yeni bir program, ne de olsa insana şu ümidi veriyordu: Bugün söylediğinin, yarın tamamiyle aksini yapmak her babayiğidin harcı değildi! D.P. lilerin de, yeni bir ümide kapılan halkın da sağlığını mazur gösteren buydu.

İşte bunun içindir ki, son günlerde memleketin siyasi hayatında kopan fırtına ve görülmemiş bir isticalle Meclise getirilen yeni tasarılar evinde sakin sakin oturan ev kadınını, sakin sakin hayat yükünü taşımaya çalışan masum vatandaşı sonsuz bir hayret, yeis ve ümitsizliğe sürüklemiştir. O sabah gazetesine şöyle bir göz atan ev kadım, işini bırakarak komşusuna seslenmiş ve bu inanılmıyacak şeyin doğru olup olmadığını anlamak istemiştir. Pek iyi, eğer söylenenler doğru ise, eğer demokrasiden kat'i dönüş tahakkuk ederse o ne yapacaktır? yapacağımız şey ancak, vakur bir sükûnet içinde yeni seçimlere kadar dayanmak ve bu müddet zarfında bütün hadiseleri takip ederek, bugün mukadderatımızı ellerinde tutanların hareket tarzını gözden kaçırmamak, demokrasinin, hürriyetin lehinde ve aleyhinde hareket edenleri ezberliyerek, onların ismini hiçbir zaman hafızalarımızdan silmemek ve bir daha aldanmamaya gayret etmektir.

maya çalıştım. Bu benim için oldukça güçtü. Susmak, fakat zaman zaman ve yerinde bazı kelimelerle konuşulanları anladığımızı ispat etmek lâzımdı:

"— Ne dediniz? Doğrusu fevkalâde! İnanılacak şey değil, biraz daha izah eder misiniz? Cidden harikulade.. Böyle şey hiç dinlememiştim!"

Dördüncü keşif

Erkekler bir kadına kur yaparken alaya tahammül edemiyorlardı.

Bir erkek beni, tabii hoşuma gitmek maksadı ile, "cıvıl cıvıl öten bir kuş" a benzetmişti.

"— Evet, dedim, ben uzun bacaklı, uzun kollu bir deve kuşuna benzerim."

Sinirlendi ve artık benimle alâkadar olmadı. Halbuki yalnız şaka etmek istemiştim.

lan "benlik" lerine karşı durabilecek bir tehlike teşkil edemezler! Onlara sokulmaktan erkekler çekinmezler.

Evet erkekler mahcupturlar ve kadın erkek münasebetlerinde, ilk adımı daima erkeklerden bekliyen kadınlar, yaya katarlar. Vakıa ilk hareketi yapacak olan gene erkektir. Çünkü o bu yolda da, her şeye rağmen, inisiyatifi kaybetmek istemez. Fakat onu ilk harekete teşvik eden daima ve daima kadındır.

İşte erkekler hakkındaki keşiflerim.. Yalnız bir söyliyeceğim daha var: aşk tuhaf bir şey, ben meselâ bütün bu hakikatleri bilirdim de tatbik edemezdim. Erkeği dinlemek için susmak, bildiğim şeyi bilmemezlikten gelmek, yalancıktan ona hayran olmak, yalancıktan yardıma çağırmak ne kadar ve ne kadar güçtü.

Halbuki bugün sevdiğim erkekle, kocamla gezmeğe gidiyorum da da-

Her işte erkeklerin yardımını isteyiniz"
Bağlar böyle kuvvetlenirmiş

kikalar ve dakikalarca konuşmadan, zevkle onu dinliyorum ve etekliğim bir çalıya takılırsa bekliyorum, o gelip beni kurtarsın.

Beşinci keşif

Erkekler kadının hâmisi olmak rolünü çok seviyorlardı. Bu hakikati öğrenince erkeklerin yanında büyük muvaffakiyet kazanan birçok silik kadının sırrını da keşfetmiş oldum. Ben de, bazan erkeklerden yardım istemiye başlamıştım. Yardımı isterken, yardımın yollarını da izah ettiğim çok olurdu.

Altıncı keşif

Bu son keşfimdir. Belki en mühimidir. Belki de beni nihayet muvaffakiyete, saadete götüren budur. Erkekler aslında çok mahcup oluyorlar. Onları çabucak ürkütüveririz ve bazan bu yüzden onlar beğenip takdir ettikleri kadınlardan ziyade kendilerine çabucak yüz veren, huzur veren basit kadınları tercih ederler. Basit kadınlar onların çok kıymetli o-

Sosyal Hayat

Bir gazetecinin macerası

Bob Krauss, Hawai'nin en çok okunan gazetelerinden birinin muharriridir. Bu gazeteci bazan bir tek makale yazabilmek için en uzun, en çetin tecrübeleri *göze* alabilmektedir.

Meselâ bir defasında Hawai'lilerin meşhur misafirperverliklerini denemek istemiş ve beş parasız, yiyeceksiz olarak Oahu adasına gitmiştir. Oahu'lular **hakikaten misafirperver çıkmışlar ve** Bob **Krauss'u, bu meçhul** Tanrı misafirini **fam bir hafta** mükemmel bir **şekilde** yedirip, içirip eğlendirmişlerdir.

Bob Krauss'un son tecrübesi ise, bütün dünya kadınlarının alakasını çekecek bir teşebbüstür.

Ev işi de iş midir?

İşte kıyameti koparan cümle bu olmuştur. Bob Krauss'a hayatının en müşkül anlarını yaşatan da gene bu düşüncesizce sarfettiği sözlerdir: "Kadınlar tabii bir miktar yorulmaktadırlar. Fakat her aksam kocalarına işlerinin fazlalığından bahsetmelerinin asıl sebebi, onları mutfağa sokup bulaşık yıkatmak değil midir?" Serilen muharrir, bu satırları yazmış olduğuna bugün pek pişmandır, ama bir kere ok yaydan çıkmıştır. Ev kadınlarına çatan yazı derhal okuyucuların bombardıman ateşine tutulmuş ve 30 "anne" Bob Krauss'a evlerine gelip iş yapmasını teklif etmiştir.

Bu neviden tecrübeleri pek seven Bob Krauss teklifi derhal kabul etmiş ve şeraiti en müşkül olan aileyi seçmiştir. Mrs. Norman Dion'un evini idare etmek hakikaten kolay şey değildi. Çünkü 31 yaşındaki Mrs. Norman Dion, 4 yaşındaki Susan, 3 yaşındaki Sally, 20 aylık Melina ve altı aylık Ned'in annesidir. Evde işleri kolaylaştıran bir çok alet de mevcut değildir.

Mutfakta bir bekâr

Mrs. Norman Dion sabah altıda evden çıkarak çocukları ve işi gazeteciye teslim etmiştir.

Bob Kraus 32 yaşında bir bekârdır. O güne kadar hiç yemek pişirmemiş, hiç çocuk bezi değiştirmemiştir. Fakat neşeli ve ümitlidir. O sabah gazetesindeki sütununda şu yazı çıkmıştır: "Bugün çok çalışmam icap edecek, düşünün kadınlar bir çocuğa hazırlanmak için *9* ay beklerler, ben dört çocuğa alışmak için ancak beş güne sahibim."

Bu beş gün zarfında okuyucular, Bob Krauss'un ev işi intibalarını merakla gazetede takip etmişlerdi. Fakat her yazının yarana gazeteye telefonla izahat veren Mrs. Norman Dion'un intibaları da konuyordu.

Birinci gün

Bob Krauss ilk günden memnundur. Vakıa ufak bir can sıkıcı hadise olmuş ve küçük Melina, onun parlattığı camların üzerine sütünü dökmüştür. Ama o gene bütün çocukları beslemiş, bebeğin banyosunu yapmış, yatakları düzeltmiş, çamaşırı ve bulaşığı yıkamıştır. Hattâ çocuklara masal bile okumuştur. Bob Krauss'a göre ev işlerini yapmak için bir kadın muayyen bir enerji sarf etmek durumundadır. Fakat bu bir soda şişesini sallamak kadar bir enerji icabettiren bir şeydir. Aynı gün Mrs. Dion da fikrini bildirmiş ve Allaha şükür akşama çocukları sağ salim buldum, demiştir. Yalnız etrafı temizlemek demiyeyim de, intizama sokmak için tam iki saat uğraştım.

Gazeteci Bob Krauss ev kadını rolünde
Sonunda tövbekar oldu

ikinci gün

Bob Krauss işlerinin çokluğundan olacak gazetedeki mutad yazısını yetiştirememiştir. Fakat Mrs. Dion gazeteye telefon edecek vakit bulmuş ve yalnızca, şu manidar şikâyette bulunmuştur:

"Susan'ın saçları, iki gündür tarak yüzü görmemiş!"

Üçüncü gün

Bob Krauss, yazısında çacuklarla yaptığı bir gezintiyi anlatmaktadır. Hayvanat bahçesindeki bu gezinti gayet müşkül şartlar içinde yapılabilmiştir. Çünkü çocuklar, tıpkı seyrettikleri, hayvanlar gibi. dört ayak üstüne yürümek istemiş ve pabuçlarım çıkararak, ellerine geçirmişlerdir.

Dördüncü gün

Bob Krauss artık ümitsizdir. Çocuklar cidden "fena" yetiştirilmişlerdir. Yaptığı işleri derhal dağıtmaktadırlar. Üstelik Melina ateşlenmiştir. Sâlly yemek yemek istememektedir. Yağmur yağmış ve sabahleyin silinen camlar öğleden sonra tekrar kirlenmiştir. Akşama Mrs. Norman Dion evde yapılacak o kadar iş bulmuştur ki, gazeteye telefon edecek vakti olmamıştır.

Beşinci gün

Bob Krauss yeknesaklığa, tahammül edememekte, isyanını hay? 1 kırmaktadır: "Sabah akşam, aynı tabakları yıkıyorsunuz demektedir. Sabah akşam aynı kitapların tosunu alıyorsunuz, ütülediğiniz elbiseler hep aynıdır, süpürdüğünüz yerler de! Pencereden bakınca hep aynı manzarayı görmektesiniz."

Altıncı gün

Bob Krauss dünyanın en zor işini gören annelere bazı tavsiyelerde bulunmaktadır. Mesela komşularla anlaşıp, haftada bir gün, sıra île bütün çocukları bir annenin nezaretinde- bırakıp sabahları rahat rahat iş görmek, yahut birkaç çocuk için bahçelere muazzam çocuk parkları koyup iş yaparken onları kendi haline bırakmak, çatlasalar işi bırakıp yanlarına gitmemek.

Bu altıncı günde Bob Krauss, kendisim yeni bir tecrübeye davet eden bir anneye de şu cevabı vermiştir: "Beni zorla yakalayıp, bağlamadıkça bir daha herhangi bir evde hizmet göremem: Ev kadınlarının işini ev kadınlarına bırakıyorum!"

Edebiyat

Genç kızlar

Fransadaki egzistansiyalistlere özenen bazı gençler tarafından İstanbulda bir kulüp açma teşebbüsüne geçildiğini ve bu teşebbüsün durdurulduğunu gazetelerde okumuştuk.

Yalnız yaşadığı an için yaşıyan, hayatın zevkini, yalnızca yaşadığı andan, çıkartmaya bakan, bunun için içkiye, her türlü eğlenceye baş vuran bir gençlik elbette ki, ideal bir gençlik değildir. Cemiyetler de günden güne çoğalan bu temayüllerle mücadele etmeyi bir vazife bilirler.

Bugün yine Fransada 20 yaşında bir "genç kız" aileleri olduğu kadar sosyologları da telâşa vermiştir. Genç kızın adı Françoise Sagan'dır. Onsekiz yaşındayken yazdığı "Bonjour Tristesse - Günaydın Keder" romam bütün dünyanın alâkasını çekmiştir ve bugün filme alınmaktadır, Françoise Sagan şimdi ikinci romanını da yazmış bulunuyor. "Un Certain Sourire- Bir Nevi Tebessüm" adlı bu romanında da genç yazar, aynı edebî kıymeti göstermiş, okuyucularım bir şâir üslûbu ile sürüklemesini bilmiştir. Fakat bu kadar alâka uyandıran bu ikinci kitap, mazbut aile yuvalarında mühim bir endişe yaratmış, genç kız yetiştiren anne ve babaları adeta paniğe uğratmıştır.

Zaten henüz 18 yaşındayken yazdığı romanla bütün dünyayı, adeta hayret içinde buz gibi dondurmuştu. Onun dünyaya tanıttığı yeni bir genç kız tipi vardı ki bu, adeta, harp sonrasının sukutu hayali ile yuğrulmuş, inancı ve ümidi kırılmış, cesaretsiz ve cesaret kırıcı bir genç mahlûktu. Bu genç kız için "mahcubiyet" ve "iffet" uydurma birer kelimeden ibarettir. Bu genç kız büyük bir vuzuhla fakat tamamiyle ateşsiz bir şekilde, zevki ve yalnızca zevki aramaktadır. Fakat zevk dediği şey nedir? Bu daha ziyade karışık, müphem bir histir ve bunu o, dumanlı bar köşelerinde "Whisky" sini içerek, caz dinliyerek aramaktadır. Aşktan sık sık bahsedilmektedir ama, aşkta onu alâkadar eden taraf yalnız kelimeler ve hareketlerdir. Françoise Sagan'ın yarattığı genç kız tipi, yalnız vücudundan haberdardır, kalbim adeta, unutmuştur.

İşte bu kitap bütün bir dünya gençliğim cezbetmiş, görülmemiş bir alâka uyandırmıştır ve işte aileleri derin derin düşündüren nokta da bu olmuştur. Acaba Françoise Sagan'ın romanlarında yarattığı genç kız tipi hakikaten bugün mevcut mudur? Eğer genç kızlar, bu derece "hayata kırık" bir haleti ruhiye işinde iseler,

Françoise Sagan
Anneleri telâşa düşürdü

Dior'un hediyesi

Yastığı da beraber

cemiyet onlardan mazbut birer yuva kurmalarını nasıl bekliye bilir ve en mühimi bu genç kızlar yarının fedakâr anneleri olabilirler mi? Fransada başlayan böyle bir cereyanın bütün dünyayı sarması pek âlâ mümkün değil midir? Bunun üzerine fikirler yürütülmüş, Françoise Sagan ve "gençlik" birçok anketlere muhatap tutulmuştur. Anketin neticesi gayet müsbet ve ferahlatıcıdır. "Genç kız" dünyanın her yerinde daima ayındır ve Françoise Sagan romanında ancak hayali bir tip yaratmıştır. "Genç kız" hayatı sever, hayata bağlıdır, aşkı samimiyetle arar ve "anne" olmak vücudunun da, kalbinin de, hafızasının da en büyük arzusudur. Zaten Fransada ve daha birçok Avrupa memleketlerinde yapılan anketler göstermiştir ki bugünkü genç kızın oturup kötü kötü düşünecek, kendisini manen yiyecek, hüzünlü ve bedbin düşünceler, besliyecek vakti yoktur. Bugünkü. genç kız çalışmak, hayatını kazanmak, kendisine, hattâ doğacak çocuklarına bir istikbal hazırlamak kaygusundadır. Bu hayata hazırlanırken onun, her şeyden evvel, anlayışlı ve iyi, tabii ve kuvvetli bir hayat arkadaşına ihtiyacı vardır. Egzistansiyalizm de Françoise Sagan hayranlığı da genç kızlar için ufak bir fanteziden ibarettir. Dünya ne kadar maddileşirse maddileşsin "idealizm." de aynı kuvvetle ve o nisbette insanların kalbinde yer etmektedir.

Moda

En mühimi teferruattır

Bu senenin modası hakkında çok şey söylendi, çok izahlarda bulunuldu. Şimdi de tanınmış Fransız terzisi, Givenchy hususi tavsiyelerde bulunuyor. Givenchy'ye göre 1956 senesinin hususiyeti şöylece hülâsa edilebilir:

En sade elbiseler en zengin, en göz alıcı en şahane ve en çeşitli aksesuarlarla beraber giyilmektedir. Meselâ beyaz organtinden bir gece elbisesi tasavvur eden terzi, bu elbiseyi basit bir basma gibi belinden büzmüş ve çok açık bir yuvarlak yaka açmıştır. Bu elbise tek başına bir şey

Sade biçimli bir elbise

Bir çiçekle yaz oluyor

ifade etmiyebilir, fakat uzun kırmızı iskarpinleri, üzeri taşlı uzun kırmızı çantası, kırmızı eldivenleri, dantel mendili ile şahane bir manzara arzetmektedir. Aksesuar gece elbiselerinde olduğu gibi, gündüz elbiselerinde de çok mühim bir rol oynamaktadır. Bu sene çok moda olan ve yalnız başına . bir şey ifade etmiyen şömizye biçimi düz elbiseler de aksesuarlarla fevkalâde bir cazibe kazanmaktadır. Meselâ bu tarz "erkek gömleği" stili elbiselerle çok sıralı, ince ve yapışık kolyeler takılmakta ve cilalanmış bambu saplı **çok** şık yumuşak çantalar kullanılmaktadır. Erkek biçimi elbiseler kadına hiçbir zaman erkek mukallidi bir hal vermemeli, bilâkis ondaki kadınlığı tebarüz ettirecek hoş bir tezat yaratmalıdır. Düz kuplu sade elbiseleri zenginleştirmek için terziler, bütün muhayyilelerini işletmiş, neler ve neler icat etmişlerdir. Son zamanlarda çok revaçta olan bir teferruat modası da kareli, puanlı ve prens doğal kumaşlarından yapılan ayakkabılardır. Meselâ dümdüz sarı keten bir elbise giyinen bir kadın tasavvur ediniz. Terzi bu kadının eline sarı ve beyaz puanlı uzun bir çanta vermekte, ayağına aynı puanlı ketenden ince iskarpinler giydirmektedir.

Mendil de 1956 senesinin mühim bir aksesuarı olarak meydana çıkmış ve çiçekle beraber kadınlığı temsil eden bir mahiyet kazanmıştır. Bir basma entari için, uzun uzun biçim düşünmek beyhudedir. Terziye göre, onu mümkün mertebe zengin kumaştan fakat mümkün mertebe sade yapmalıdır. Onu gösterecek olan içine giyilen bir güzel jüpondur, bir de onunla beraber ele alınan hasır bir çanta, takılan zengin bir kolye..

Sade biçimli elbise ve zengin aksesuarlar kullanmanın bir de ekonomik cephesi vardır. Kadın böylece muazzam terzi paraları Vermekten kurtulur ve parasını yatırdığı aksesuarları da senelerce, her elbise ile kullanabilir. Her ne olursa olsun, modanın unutulmaması icap eden bir kaidesi vardır. "En şık, en zengin elbise aksesuarsız güzel durmaz. Halbuki en basit elbise güzel aksesuarlarla derhal göz alır."

Bu aksesuar modası bugün Parisli büyük terzileri o derece sarmıştır ki Christian Dior, akrabası olan bir genç kıza güzel bir gecelik hediye ederken aynı kumaştan yapılmış yastığı da hediye etmeyi unutmamıştır.

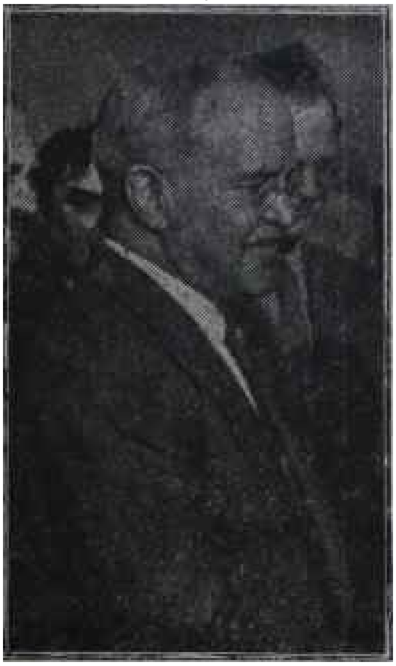

Yıkanabilen elbise

Hem rahat, hem ucuz

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Rusya

Molotof
Son yaprak

Bir yaprak daha kapandı

Rusyanın yeni kollektif liderleri arasında Stalin devrinden kalma idarecilerin sonuncusu olan Molotof nihayet istifa etmiştir.

Molotof, uzun zamandan beri gözden düşmüş bulunuyordu. İşgal ettiği Dışişleri Bakanlığı makamında Rus dış siyaseti bakımından aktif bir rol oynamıyordu. Daha doğrusu böyle bir rol oynamasına imkân verilmiyordu. Molotofun istifası bu duruma daha çok vuzuh kazandırıyordu.

Parti kademelerinde en mühim mevkilere yükselen eski Dışişleri Bakam, zamanla Stalin'in sağ kolu olmuş ve patronunun emirlerine uyarak Sovyet dış politikasını idareye başlamıştı. Stalin hayatının son günlerini yaşarken, Kremimin kızıl çarlığına namzet olarak Beria ve Molotof gösteriliyordu.

Kendisini dünyaya meşhur "niet" leriyie - Rusça hayır demektir - tanıtan Molotof, Stalin öldükten sonra da ön plânda kalmış, fakat gittikçe kuvvetlenen Krucef - Bulganin grubunun tazyikleri karşısında yavaş yavaş mevkiini kaybetmeye başlamıştı. Geçen sene Pravda'da çıkan itiraf namesi, Molotofun harcanmasının bir gün meselesi olduğu intibaını uyandırmıştı. Fakat bu mevzuda olduğu gibi adam harcama hususunda da yenilik getiren kollektif liderler, Stalin devrinin tam zıddına olarak bu kadar ağır itiraflarda bulunan Molotofu yok etmek veya Sibiryaya sürmek şöyle dursun, bir müddet daha vazifesinde muhafaza ettiler.

Molotofun da istifa etmesiyle Sovyet dış siyasetinin bir sayfası daha kapanmaktadır. Bilindiği gibi, İkinci Dünya Harbini takip eden günlerde Rusya'nın tehdit ve tedhiş politikasının şampiyonluğunu Molotof yapmıştır. Katıldığı her konferansı çıkmazdan çıkmaza sürüklemek ve asla gülmemekle şöhret yapmış olan sabık Dışişleri Bakanı, son marifetini Cenevrede yapılan Dört Büyükler Konferansında göstermiş ve daima güler yüzlü olmakta hususi bir itina gösteren Kruçef ve Bulganinle tam bir tezat teşkil etmiştir.

Değişen ve barışçı "sızma" yolunu tehdide tercih eden yeni Rus politikası için Molotof bir mani teşkil ediyordu. Ruslar ne kadar iyi niyetlerim ve barış sevdalarım öne sürerlerse sürsünler Molotofun idare etmekte olduğu bir dış siyasete batılılar şüpheci gönlerle bakmakta idiler. Zira ne olursa olsun altmış yaşına gelmiş bir insanın bu kadar kısa bir zaman içinde karakterim değiştirebileceğine çocuklar bile inanmazdı. Nitekim Batılılar Molotofun "niet" lerini daha unutamamışlardı. Talan tarihin her safhasında böyle bir red cevabına rastlamak mümkündü. Simdi kollektif liderler tutmuşlar, sulh sevdalarından bahsediyorlardı. Halbuki bu sulhçu politikalarını - fiilen olmasa dahi - idareyle görevlendirilmiş olan adam, sulh gayretlerini köstеklemek hususunda sabıkası pek fazla olan Molotoftu.

Bu durumu çok iyi kavrayan "B ve K" nihayet Molotofu da işinden uzaklaştırmaya muvaffak olarak hafızalardan Stalinin kötü hatırasını silmeye çalışmaktadırlar.

En ufak hadiselerden bile kendilerine menfaat temin etmeyi politikalarına şiar edinmiş olan Ruslar Molotofun istifasından da faydalanmanın yolunu bulmuşlar ve bu istifanın talihini Tito'nun ziyareti arefesine düşürmüşlerdir.

Bu suretle Sovyetler Tito'ya iyi niyetlerini isbat etmek fırsatını bir kere daha ele geçiriyor ve Yugoslav Devlet Reisini nahoş bir oturumdan kurtarıyorlardı. Bilindiği gibi Titonun Kominformdan atılmasım isteyenlerin başında Molotof geliyordu. Tito Kominformdan atıldıktan sonra da Molotof bütün faaliyetini Yugoslavyanın aleyhine teksif etmişti. Bunları Titonun unutacağını ummak biraz safdillik olurdu. Halbuki Ruslar şimdi her zamankinden fazla Titoya ihtiyaç hissetmekteydiler. Zaten harcanacak olan Molotofun, harcanma tarihi ile Titonun ziyaretini bağdaştırmak ise Ruslara yukarıda belirttiğimiz sebeplerden ötürü faydadan başka bir şey temin etmezdi.

Sözü kısası Molotofun da istifası ile Rus siyasetinin bir sahifesi dana kapanmış olmaktadır.

Yugoslavya

Yeni roller

Önümüzdeki haftalarda Yugoslav devlet başkanı Mareşal Tito'nun valizleri hayli yıpranacaktır. Zira Fransa seyahatini yeni tamamlayan Tito, şimdi Moskova'da bulunmaktadır. Mareşal, Rusya dönüşü Korfu adasına da uğrayacak ve orada Yunan Kralı Paul tarafından ağırlanacaktır. Tas aylarında Suriye ve Lübnan'a yapılacak resmi ziyaretler de Tito'nun seyahat programı içindedir.

Tabii bu kadar çok gezen bir devlet başkanının misafirleri de olacaktır. Tito, gene önümüzdeki aylarda, Belgrad'da Nehru'yu, Nasır'ı ve Endonezya Cumhurbaşkanı Sokarno'vu

Tito ile "B ve K"
Peki *dost* düşman olur mu?

MENDES - FRANCE'IN ÇEKİLMESİNDEN SONRA

Aydemir BALKAN

Paris, Haziran...

Bunun için mi oylarımızı Cumhuriyetçi Cepheye verdik?.." Fransız seçimlerinden bir ay sonra beş milyon seçmenin Guy Mollet hükümetine ve basına ısrarla sorduğu soru buydu. Mendes-Franee ve Guy Mollet'nin sosyalist ve radikal partilerinin müşterek listeleri Mecliste çoğunluğu sağlıyamamış, fakat en kuvvetli grup olduğu için hükümeti kurmağa muvaffak olmuştu. 'Fakat çok geçmeden Başbakan Mollet sağcı elemanların tazyik ve şantajlarına boyun eğmeğe başladı. Daha başlangıçta Mendes-France'ın hükümetin başına geçmesi ihtimali karşısında ayaklanmış olan MRP partisi, Dışişleri Bakanlığını da Fransanın bu "tehlikeli adam" ına bırakmağa yanaşmıyordu. CED ve Hindiçini barışı kendileri için kâfi bir ders olmuştu. Kuzey Afrikada yeni bir "terk" politikası tecrübesine girişmek pek işlerine gelmiyordu. Fransanın modern sömürgeci partisinin bu şantajlarına kâfi derecede enerjik mukabele edemiyen Mollet sağcı politikacılara ilk başı verdikten sonra tazyiklerin arkası tabiatiyle kesilmedi. Cezayirdeki mahut o şubat hadiselerinden sonra herşey o şekilde inkişaf etmeğe başladı ki sanki hükümet başkanı bir sosyalist değildir ve seçimleri Kuzey Afrikada barış, anavatanda sosyal reformlar vaadleri neticesinde kazanmamıştır...

Kuzey Afrikada baskı ve şiddet politikasını güdenler Mollet'den gittikçe her istediklerini koparmaya başladılar. Basının gayreti ve askeri harekâtın genişliği ile Cezayirde her türlü anlaşma ihtimalleri teker teker kaybedildi. Cezayirdeki büyük kolonların, sanayi ve ticari feodalitelerin ve anavatanda büyük patronanın destekledizi bu kampanya zamanla semerelerini verdi. İki taraftan şiddet boşanmış, vatanseverlerle askerî birlikler amansız bir mücadeleye girişmişlerdi. Fransa yeniden üç sınıfı silâh altına aldı. Cezayirde kıyamların, sabotajların arkası kesilmedi. Yeni sevkiyata yeni baskınlarla cevap veriliyordu. Bir anlaşma zemini aramayı tavsiye edenler - bozgunculukla vasıflandırılıyorlardı. Sömürge harplerinin anavatana da faşizmi getirdiği bir daha sabit olmaktaydı. Ancak Fransa Kuzey Afrikada yeni bir savaşa gömülmekteydi.

Fakat Guy Mollet hükümeti, sosyalist bakanlar, Mendes'in radikalleri ne yapmaktaydılar? Fransızlar oylarını savaş politikası, M RP nin Cezayir kolonları için rol vermişlerdi? Hayal kırıldığı ve infial o kadar şiddetliydi ki Mendes'e, Lacoste'a, Mollet'ye yazdan mektuplarda seçmenleri açıkça "Gelecek defa oylarımızı size vermiyeceğiz" diyorlardı. Cezayir savaşı Cumhuriyetçi Cephenin sonu olmuştu.

Bunlara rağmen Mendes, hükümetin içinde inat ve sabırla mukavemete çalıştı. Kabine toplantdarından sızan haberler Lacoste ve Mollet ile çok şiddetli tartışmalara giriştiğini gösteriyordu. Hattâ Mendes Cezayirde siyasi ve iktisadi reformların yapılması için iki defa bir nevi ültimatoma müracaat etmişti. Fakat vaadler ve projeler savsaklandı. Cezayirde görüşme ve barış ihtimalleri teker teker yok edildi. Mendes'in bu hükümette artık yeri yoktu. Bir çoklarına göre çekilmek için çok geç bile kalmıştı. Hindiçini barışının sanatçısı, dostunun düşmanının gözünde Fransanın bu "müthiş çocuğu" Mendes-France, istifa sebeplerini açıklayan bir mektupla hükümetten çekildi gitti...

Mendes'in istifasını, Fransada ve dışarda çoğunluk endişeyle karşılamıştır. Gruplara ve niyetlere göre de bu endişelerin sebepleri muhteliftir. Kuzey Afrikada - aynı Hindiçini gibi - mesnetleri ve hedefleri olçukça zayıf, maceracı bir savaşa girişmeden barışın gelemiyeceğini görenler, Mendes'in en çok iki yıl sonra işbaşına getirileceği kanaatindedirler. Fakat o zamana kadar da bu mantıksız savaş çok kanlara - ve çok kazançlara - sebep olacaktır. Sağcı partiler ise Mendes'i bozgunculukla, "Fransanın toprağı Cezayir" in bahis konusu olduğu çetin günlerde görevini terkle suçlandırmaktadırlar. Onlarca Mendes-France daima bir terk politikasını gütmüştür. Fakat düşünmemektedirler ki yıllardır şimdiye kadar güdülen klasik sömürgeci politika teker teker Fransaya bütün deniz aşırı topraklarını kaybettirecektir ve asıl terk politikası, kalmak için şiddet ve zulme müracaattır...

İngiliz ve Amerikalılarda huzursuzluk barizdir. Amerika Fransanın Cezayirdekl hareket tarzını açıkça tasvip etmekten çekinmekte, **fakat** Mendesin çekilmesiyle "Halli Cephesi" ihtimallerinin daha kuvvetleneceğini de hesaba katmaktadır. Memleket efkârınca büyük prestiji olan Mendes-France yalnız Cezayirde barış hükümetinin değil, yarın kurulduğu takdirde **halk cephesinin de Ur numaralı adamı olacaktır. Üstelik Mendes'in CEO yi Avrupa Ordusu projesini "torpillemesi" unutulmamıştır. İki yıl önce Cenevrede Hindiçini barışının hazırlanması, dört haftalık "harp veya barış" yarışması, Bidault ve Dulles'ın savaşı "beynelmilelleştirme" tasavvurlarının Mendes tarafından suya düşürülmesi daha bazı zihinlerden silinmemiştir..**

Fakat dünya iki yıl öncesine nazaran çok, hem de pek çok inkişaf etmiştir. **Bugün** Amerikada dahi şimdiye kadar ağıza alınmaz bir çok taşanlar ve ihtimaller açıkça tartışılabilmektedir. Bu bakımdan Mendes'in gelecekte iş başına dönmesi milletlerarası münasebetlerin inkişafı ve nihayet bir sonuca varması bakımından hayli alâka toplayıcıdır. Unutulmamalıdır ki Doğu-Batı münasebetlerinin iki yıl önce başlamasında en faydalı rolü Mendes oynamıştа. Bu bakımdan Mendes'in çekilmesi dünya siyasetinin inkişafı bakımından ileride hayli rol oynıyacaktır. Zaten ne Kuzey Afrika, ne Uzak Asya, ne Doğu-Batı **bloku,** ne de Almanyanın birleştirilmesi meselelerini birbirinden ayrı düşünmeğe - ve halletmeğe - imkân yoktur. Son dört yıldır Avrupada, komünistlerin duraklamalarına mukabil diğer solcu - sosyalist ve halkçı - partiler geniş terakkiler kaydetmişlerdir. Amerikanın da Rusyanın da gözünü açan bu seçimlerdir. Fransanın da bu sömürge macerasından sonra ister istemez **asrın** ve aklın icap ettirdiği yola döneceğini beklemek mantıkidir. Mendesin çağı ondan sonra başlıyacaktır. Onun için, London Times'ın dediği gibi, Mendes daha iyi sıçramak için şimdilik geri çekilmektedir. Bu **sıçrama** hangi devreye rastlıyacaktır?.. Sovyet Rusya ve Amerika arasında bir anlaşma zemini bulmak için iki taraftan da sondaj balonlarının uçurulduğu şu günlerde bu sorunun cevabını tahmin güç olmasa gerektir...

Mendes-France'ın istifası, bir çok devlet adamına bir şey öğretmede belki faydalı olacaktır: Bir makam koltuğu sanıldığından çok aziz değildir. Prensipleri ve kanaatleri uğruna terketmek için mutlaka sıhhî sebepleri icat etmek de fart değildir. İnançları uğruna yerini terkeden devlet adamının - düşkün de olsa - memleket çapında prestiji ve ismi kimsenin dilinin erişemiyeceği bir mevkie varır.

karşılıyacaktır. Bu ziyaretler Yugoslav dış siyasetinin son günlerde çok faal bir devreye girdiğini gösteren emarelerdir. Yugoslavya milletlerarası münasebetlerde büyük rol oynamaya hazırlanmaktadır. Doğu ile Batı arasındaki mevkii Yugoslavya'nın bu teşebbüsüne başka bir ehemmiyet kazandırmaktadır.

Tito 1949 da Staline kafa tutup Kominformdan ayrıldığı zaman bütün Batılı devletler onun bu, cesurane hareketini alkışlamışlar ve Yugoslavyayı kendi saflarına çekmeye çalışmışlardır. Nitekim Amerika, Yugoslavyaya cömertçe iktisadî ve askeri yardımda bulunmuştu. Daha sonra da Yugoslavya, Balkan paktının kurucu üyeleri arasında yer almış ve NATO üyesi Türkiye ve Yunanistan vasıtasiyle Batıya daha sıkı bağlarla bağlanmıştı. Fakat Stalinın ölümü, beynelmilel sahadaki gevşeme ve yeni Sovyet liderlerinin verdikleri "avans" lar yavaş yavaş Rus-Yugoslav münasebetlerini düzeltmiş ve geçen senenin haziran ayında Kruçef ve Bulganin'in Belgradı ziyaretleri sonunda neşredilen tebliğ bu iki komünist devletin bazı şartlar altında tekrar dostane münasebetlere girişeceğini bildiriyordu. Bu şartlardan biri Kominformun lâğvedilmesi, diğeri de Yugoslav Komünist Partisinin hürriyeti idi. Yâni Tito Ruslarla yeni girişeceği münasebetlerde kademe esasının terkini ve eşitlik prensibine göre hareket edilmesini istemekteydi. Ruslar, Tito'nun bu taleplerini yerine getirmişlerdi. Kominform lâğvedilmiş ve Yeni liderler defalarca Yugoslavyayı öğmüşlerdi. Tito, Moskovaya yapacağı dördüncü ziyarette eşit bir devletin başkanına yapılan muameleye mazhar olacak ve diğer peyk liderleri gibi istiskalle karşılanmıyacaktı.

Bu gelişmeler Titoya dünya siyasetinde mühim bir mevki kazandırmıştır. Yugoslavya bugün komünist blokun ve Batı blokunun arasında bulunmaktadır. Bu durum Yugoslav liderlerinin Paris seyahatinden sonra daha açık olarak belirmiştir. Neşredilen tebliğ, her iki devletin de (Fransa ve Yugoslavya) milletlerarası anlaşmazlıkların Birleşmiş Milletler yoluyla çözülmesine taraftar olduklarını belirtiyor ve silâhsızlanmayla Almanyanın birleştirilmesi mevzularında Batı ile Doğu arasında uzlaştırıcı bir görüşe varıldığı açıklanıyordu.

Balkan Paktıyla Batıya iyice bağlanan Tito Rus liderlerinin Belgradı ziyaretlerinden sonra ağız değiştirmeye başlamış ve Paktın askeri cephesinden çok iktisadî ve sosyal cephesine ehemmiyet verilmesi icap ettiğini belirtmişti. Hiç şüphesiz, Balkan Paktının fiilen yürürlüğe girememesinin sebeplerinden biri de budur.

Eskisine nisbeten daha mutedil bir hal alan Amerikan politikası da Rusya'ya yakınlaşma diye vasıflandırılabilecek olan bu hareketi takbih etmemiştir. Hattâ Yugoslavyanın Rusyadan kredi temin ettiğini öğrendiği halde bu devlete yaptığı yardımları da kesmemiştir. Dışişleri Bakanı John Foster Dulles bir demecinde Amerikanın Yugoslavyada olduğu gibi müstakil komünist devletlere aleyhtar olmıyacağını bildirmiştir.

Bundan başka siyasî hâdiselerin gelişmeleri de Tito'nun anlaşmazlıkları Birleşmiş Milletler yoluyla hal prensibim haklı çıkarmaktadır. Hiç şüphesiz, bugün Batı ile Doğu arasındaki ana ihtilâflarda şimdilik söz sahibi iki devlet vardır: Amerika ile Sovyet Rusya.. Bir ihtilâf hâlinde bu iki devlet, bilhassa Birleşik Amerika, karşılıklı müzakerelerden çekinerek meselelerin Birleşmiş Milletler yoluyla çözülmesini uygun görmektedirler. İlerde Birleşmiş Milletler devler büyük devletlere itaatla mükellef değillerdir" prensibi ve bunu şimdiye kadar muvaffakiyetle tatbik etmiş olması istiklâllerine düşkün milletlerin sempatilerim kazandırmış ve Tito, Nehru ile birlikte bu devletler tarafından kurulmuş olan ve şimdilik Doğu ile Batı arasında bir mevki işgal eden Tarafsız Blokun lideri olmuştur. Zaten Rusya dönüşü Belgradda kabul edeceği misafirler ve yapacağı ziyaretler bu yolda atılmış yeni adımlardır. Moskova müzakerelerinde hem Rus-Yugoslav münasebetlerinin, hem de dünya olaylarının gözden geçirilmesine girişilecektir. Bu müzakerelerin mühim bir yenilik getirebilmesi ihtimali pek varit değildir. Fakat yapılacak konuşmaların beynelmilel havada biraz daha yumuşamaya yol açması beklenebilir.

Faslı gençler nümayiş yapıyorlar

İstiklâli kazanmak, muhafaza etmekten kolaydır

resi diye adlandırılabilecek olan târihin bu bölümü, esaslı olarak Arap-İsrail ihtilâfına diğer devletlerin rızasiyle Birleşmiş Milletlerin el koymasiyle başlamış olmaktadır. Her halde bundan sonra Birleşmiş Milletlerin dünya siyasetindeki tesiri çok belirli bir şekilde hissedilebilecektir.

Mareşal Tito geçirdiği tecrübelerden sonra bugün dünyada Rus meseleleri ile ilgili hususlarda en yetkili şahsiyettir. Ona göre Rusyadaki yeni hareketler basit bir taktik değişikliği değildir. Yugoslav devlet başkam siyasetim bu görüş zaviyesine göre düzenlemekte ve Sovyet Rusya ile giriştiği münasebetlerin Yugoslavyanın istiklâline tesir etmiyeceğini düşünmektedir.

Mareşal Tito'nun en mühim prensiplerinden biri olan "küçük devlet-

Fransa

Fas'ın istiklâli

Fas Sultanı Muhammed Bin Yusuf'a tahtının iadesiyle başlayan Fas ve Fransız müzakereleri sona ermiş ve bir andlaşma imzalanmıştır. Bu andlaşmanın neticesinde Fas istiklâline kavuşmuştur.

Fakat müzakereler iyi şartlar altında cereyan etmemiştir. Cezayirde devam edegelen hadiseler ve Faslıların bu hâdiselere bigâne kalamaması görüşmelerin tarzına tesir etmiştir. Cezayirdeki hâdiseler karşısında Fas Sultanının, Fransa ile ittifaktan bahsetmesi beklenemezdi. Zaten andlaşma metninde de ittifak kelimesi geçmemekte, sadece devamlı ve karşılıklı dostlukla karşılıklı yardım ve müzaheretten dem vurulmaktadır.

Muhammed Bin Yusuf

Müstakil bir devletin başkanı

Andlaşmada muayyen fasılalarda yapılacak istişarî görüşmelerle iki devletin siyasetinin muvazi olarak gelişmesi derpiş edilmiş ve Fransanın israriyle ilâve edilen bir madde ile taraflar, bir tarafın menfaatlerine halel getirebilecek olan bir siyaseti tasvip etmiyeceklerini taahhüt etmişlerdir. Fakat diğer bir maddede de taraflara hususi andlaşmalar imzalamak yetkisi tanınmaktadır. Bu şartlar altında Faslıların, kendilerine tanınacak bütün yetkilerden azami istifadeyi sağlamak istiyecekleri şüphesizdir. Fas'ın Arap Birliğine girmesine, Birleşmiş Milletlerde müslüman devletlerini desteklemesine ve hattâ, geçen sene Bandoung'da toplanan devletlerin ikinci konferansına iştirak etmesine Fransa artık hiç bir şekilde mani olamıyacaktır.

İstiklâlini yeni kazanmış bir milletin en kıymetli varlığı hiç şüphesiz ki egemenliğidir. Tarihten bir çok misaller alarak bu durumu, teyid etmek daima mümkündür. Himayeden yeni kurtulmuş bir millet otoritesini ilk defa eski hamisine kabul ettirmek ister. Himaye neticesinde hâsıl olmuş yaraların acısı ancak böyle diner. Himayeden kurtulan devlet eski hamisine müteşekkir değildir. Bilâkis hakki olan istiklâli daha evvel vermediği için ona husumet besler. Her şeyden işkillenir ve daima eski hamisine şüpheci gözlerle bakar. Bu durumda yapılacak en büyük psikolojik hata, yazdı andlaşmalarda gayenin gene onu baskı altında tutmak olduğu hissini uyandırmaktır. Ona yeni durumunun bahşettiği nimetlerden bol bol istifade etmek imkanını bahşetmek icabeder. Bu yüzden Fransanın hukuki tedbirlerle müstakbel Fransız - Fas münasebetlerini düzenlemek isteğinde muvaffak olması şüphelidir. Karşılıklı işbirliğini sağlıyacak olan bu gibi andlaşmalar değil, daha çok Faslılarla Fransızlar arasındaki münasebetler ve bu iki devlet arasındaki menfaat birliğidir. İstiklallerini yeni kazanan bütün milletlerin geçirdikleri heyecan devresini yaşayan Faslılara karşı Fransızlar geniş bir anlayışla harekat ederlerse, Fransa için Fası kaybetmemek şansları çoğalacaktır. Zira o zaman Fas halkı istiklâli kazanmanın onu muhafazadan kolay olduğunu anlıyacaktır. Kurulması icap eden devlet, ehliyetli bir idare teşkilâtı meydana getirmek, iyi memur ve mütehassıslar yetiştirmek, milli servet kaynaklarını işletmek çok zaman alacaktır. Şimdilik aydınlarin hüsnüniyeti ve çalışma arzuları ne olursa olsun, Fasın imkânları yapılması gereken işler karşısında mahduttur. Fransa ona yardım etmek için herhangi başka bir devlete nazaran çok müsait durumdadır. Fransızlar için en doğru yol kaybettikleri bir müstemlekenin arkasından üzülmek değil, bilakis, bir millete istiklâlini kazandırmış oldukları için, sevinmektir.

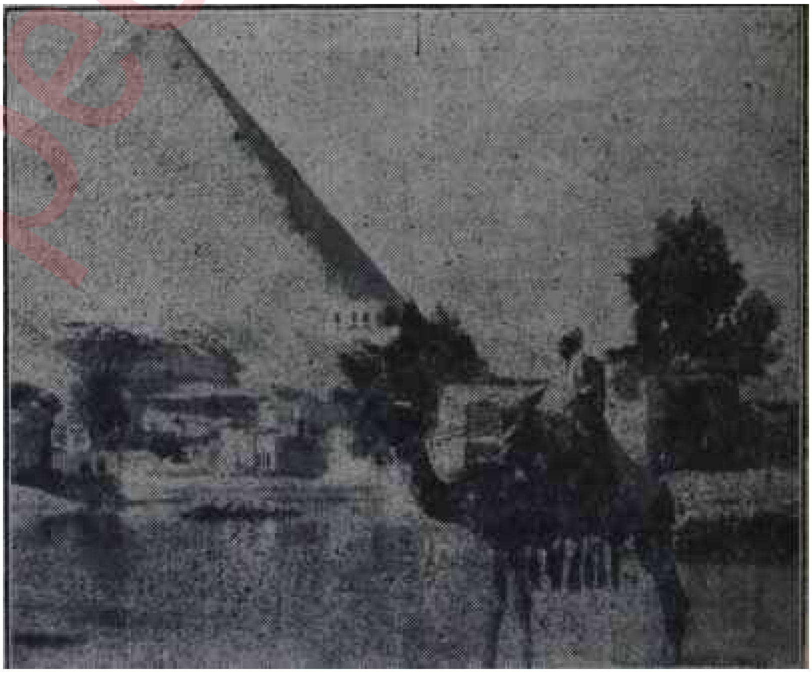
Mısır

Silâh peşinde

Mısır Başbakanı Abdülnasır ve onu takiben diğer Arap Bloku üyelerinin Komünist, Çini tanımaları, Orta-Dogu meselelerinde Batılıların bir adım daha gerilediklerini göstermesi ve Mısırın niyetlerini daha açık olarak ortaya vurması bakımından manidardır.

Bugün için Mısırı komünistlikle itham etmek biraz fazla kötümserlikten başka bir mana taşıyamaz. Bunu Nasır da geçenlerde verdiği bir demeçle teyid etmiş ve Mısırın hâli hazırdaki rejiminin devlet kontrolu altında bir kapitalist rejim olduğunu söylemiştir. Mısır komünistlerle işbirliği yaparken başka bir gaye gütmektedir; Orta Doğuyu, bilhassa Arap devletlerini yabancı unsurların menfaatlerine âlet olmaktan kurtarmak. Bu yüzden Arap liderleri her yardımı - menşei ne olursa olsun - kabul etmekte ve bir an evvel kuvvetlenmek için gayret göstermektedirler. Nasır defalarca Arap devletlerinin ve bilhassa Mısırın hiç bir bloka bağlı olmadığını tekrarlamış ve temsilcilerinin hazır bulunmadığı bir konferansta alınan kararların hiç bir saman kendisini bağlıyamıyacağını öne sürmüştü.

Mısır şimdiye kadar Sovyet Rusyadan askerî yardım görüyordu. Fakat beynelmilel sahadaki' son gelişmeler bu silah yardımını durdurmuştur. Bilindiği gibi Rusların bu silâhları göndermekteki maksadı Bağdat Paktının gelişmesine mâni olmak, 1950 de kurulan statükoyu bozmak ve Orta Doğu meselelerinde söz sahibi olmaktı. Amerikanın müdahalesiyle Orta Doğu anlaşmazlığım çözmek üzere Birleşmiş Milletlere selâhiyet verilmiştir. Birleşmiş Milletler tarafından dünyanın hu karışık bölgesinde yapılacak silâh ihracatı üzerine ambargo konmuş ve yapılan sevkiyat durdurulmuştur. Rusya menfa-

Kırk asırlık ehramlar

Uçan kuştan medet umuyorlar

atlerine aykırı bulmadığı bu hal tarzına mutavaat etmiştir.

Arap devletlerinin gayelerinden biri de İsraili ortadan kaldırmak ve bir ucu Basra körfezine, diğer ucu ise Afrikanın Atlantik sahillerine dayanan bağımsız bir Arap Devletleri Bloku kurmaktır. Bunu gerçekleştirmek için, her şeyden fazla silâha ihtiyaçları vardır. İşte Komünist Çinle imzalanan son anlaşma onlara bunu temin etmiştir. Komünist Çin, Birleşmiş Milletlere dahil olmadığına göre diğer devletler tarafından alınan ambargo karariyle bağlı değildir. İhtiyaç duydukları silâhları Kısıl Çinden temin etmek Arapların işine gelmektedir. Diğer taraftan Arap devletleri Rusyayı pek de sağlam bir hami olarak görmemektedirler. Rus liderlerinin, menfaatlari icap ettirdiği anda, Arap devletlerini silkip atmaları ve onları dünya ortasında yapayalnız bırakmaları mümkündür. Halbuki gittikçe kuvvetlenmekte olan Komünist Çin, yavaş yavaş Rusyanın peyki olmak durumundan kurtulmaktadır. Sonra Komünist Çin'in menfaati kendisine, elinden geldiği Kadar fazla sayıda, müzahir devlet sağlamayı icap ettirmektedir. Yani bir kere Çine bağlanıldı mı, onun uzun bir zaman için Arap devletlerini terk etmesi mevzuubahis değildir. Bu nurum karşısında oportünist Nasır bu kadar elverişli bir fırsatı kaçırmak istememiş ve Komünist Çini tanıyarak onunla iki taraflı müzakerelere girişmiştir. Meseleye Komünist Çin tarafından bakılacak olursa Uzak Doğuda büyük bir nüfuz sahibi olmak istidadında görülen bu fiili devletin böyle bir durumdan elde edeceği fay--alar küçümsenecek gibi değildir. Komünist Çin, şimdilik bütün gayretlerini kendisini Amerikaya tanıttırmak ve Birleşmiş Milletlere girmek için kullanmaktadır. Bunun için de her çareye başvurmaktadır.

Bir kere üzerine Birleşmiş Milletler tarafından ambargo konmuş bîr bölgeye silâh sevkıyatında bulunmakta Birleşmiş Milletler organlarını Kendisiyle müzakereye icbar edecek re bu müzakerelerde bir çok şartlar öne sürecektir. Silâh sevkıyatını durdurmayı bu şartlara bağlıyacaktır. 5u, diplomatik alanda Komünist Çin lehine müsbet bir adım olacaktır.

Bundan sonra iş Birleşmiş Milletler içinde kendine müzahir bloka yeni Devletler katılmasını ve bu milletlerarası cemiyete kabulü için yapılacak tazyiklerin artmasını beklemeye kalacaktır. Bu durumda menfaati en çok ihlâl edilecek olan devlet Birleşik Amerikadır. Bilindiği gibi Komünist Çinin Birleşmiş Milletlerr camiasına girmesine en fazla Amerika itiraz etmekte ve Asyadaki rejimi tanımaya yanaşmamaktadır. İngiltere ve Fransa ise Komünist Çini fiili olarak tanımışlar, hattâ az çok ticari münasebetlere bile girmişidir. Amerika üzerine yapılan ve siyasi Komünist Çinin Birletmiş Milletlere kabulü olan tazyik türlü sebeplerle gün geçtikçe artmaktadır.

A S K E R L İ K

Havacılık

Jetler

Geçen hafta cuma günü Eskişehir askeri hava alanında toplanan binlerce insana akrobatik hareketleriyle heyecanlı dakikalar yaşatan jet pilotu Yüzbaşı Tarık Gökeri, uçağından indikten sonra yorgun fakat vazifesini yapmış kimselerde görülen rahat bir çehreyle, etrafını alan gazetecilere şöyle diyordu: "Allah aşkına ismimi filân yazmayın. Sizi temin ederim ki, yalnız benim üssümde şu yaptığım hareketleri en az benim kadar yapabilecek elli pilot arkadaş vardır." Yüzbaşı Göker'in söylediklerine inanmak zorundaydık. Çünkü birbiri arkasına pilotlarımızın gösterdikleri başarılar delil olarak ileri sürülebilirdi. Jet pilotlarımızın geçen yıl yapılan bombardıman atış müsabakalarında elde ettikleri üstün dereceler, Hava Pentatlonunda uçuş rally'sini kazanışımız, Balıkesirdeki 9. üssün dünyada bir eşi daha olmayan jet akrotimi ortadaydı. Pilotlarımızın çok iyi yetiştiklerinden şüphe edilemezdi. Arada sırada vukua gelen kazaları izam etmemek, normal karşılamak lâzımdı. İstatistikler Türk Hava Kuvvetlerinde kaza ortalamalarının günden güne azaldığını açıkça gösteriyordu. Bunun sebepleri vardı. Jet eğitimi yalnız Türkiyede değil, bütün dünyada yeni bir şeydi. Başlangıçta kazalara her tarafta sık sık rastlanıyordu. Jet eğitimi mevzuunda Amerikalılarla müşterek çalışmalar 1948 yılında başlamıştı. İlk yıllar talimatların, uçuş kitaplarının, teknik emirlerin tercümesi ile. nazari bilgilerin bir araya toplanması ile geçmişti. Daha sonra Türk pilotlarından bir kısmı Amerikaya, Kanadaya jet öğretmeni olarak yetiştirilmek üzere gönderildiler. Bunların dönüşünde memleketimizdeki Amerikalı uzmanların da yardımiyle jet uçuş eğitimine başlandı. İlk zamanlar sık sık kazalar oluyordu. Araştırmalar bu kazaların başlıca iki sebepten ileri geldiğini gösteriyordu: pilotaj hatası, bakım hatası.

İntibak

Pervaneli uçaktan jet uçağına intikal ve intibak etmek çok zordu. İkisi arasında muazzam sürat farkından başka daha bir ÇOK ehemmiyetli farklar vardı. Sadece sürat farkı ortaya bir çok meseleler çıkarıyordu: jet pilotunun 1000 kilometreden fazla bir sürate tahammül etmesi, bu süratte uçarken 90 derece pikeye geçmesi, sonra uçağını düzelterek tekrar 90 derecelik bir açı ile tırmanması lâzımdı. Saatte 1200 kilometre hızla uçarken bu türlü hareketleri yapabilmesi için bir pilotun hem vücutça sağlam olması, hem de çok iyi yetişmiş bulunması isteniyordu. Nitekim bazı kazaların pilotun fazla tazyike tahammül edemiyerek baygınlık geçirmesinden ileri geldiği meydana çıkmıştı. Sonra bir tehlike anında jete nisbetle sürati yarı yarıya az olan bir pervaneli uçakta pilot paraşütünü kolaylıkla kullanabilirdi. Halbuki jette pilotun tehlike anında yapılacak işleri çok iyi bilmesi ve tatbik etmesi gerekti. Yanlış bir hareket hayatına malolabilirdi. Pilot iki kolu çekmek suretiyle sandalya-

Bir Türk jeti

Ehliyetli eller kullanıyor

sına bağlı olarak uçaktan dışarı fırlıyordu. Bu anda uçağın müthiş süratinin neticesi olarak çok kuvvetli **bir** hava tazyikine maruz kalıyor ve çok defa ya baygınlık geçiriyor, ya bir müddet için sersemliyordu. Bu baygınlık veya sersemleme yüzünden kendisini iskemleye bağlayan askıları çözemezse ölümden kurtulmasına imkan yoktu. Öteden beri buna bir çare bulunamamıştı. Bütün bu sebeplerden dolayı bir jet pilotunun kazadan kurtulması için uçağım çok iyi kullanması, tehlike anında tatbik edilecek usulleri çok iyi bilmesi icap ediyordu. İşte Türk Hava Kuvvetlerinde başlangıçta görülen Jet kazaları, pilotların tepkili uçaklara iyi intibak edememiş olmalarından ileri geliyordu.

Bakım

Havacılıkta iyi yetişmiş bîr pilot kadar mühim olan bir unsur da bakım personelidir. Bir uçak uçuştan sonra inceden inceye yoklanmaz, muayyen müddet uçtuktan sonra revizyondan geçirilmezse o uçağın günün birinde düşmesi ve bir faciaya sebep olması mukadderdir. Jet uçaklarında bu bakım işi her şeyin başında geliyordu. Meydanda motoruna kaçan ufak bir taş parçası, bir yabancı madde uçağı, zamanla motorda yapacağı tahribat neticesinde günün birinde düşürebilirdi. Bu yüzden meydanın temiz tutulması, uçakların hava giriş ve çıkış ağızlarının her zaman kapak bulundurulması icap ediyordu. Hele uçuş pistinin üstünde toz bile olmıyacaktı. Türk Hava Kuvvetlerinde bu kaidelere dikkatle riayet ediliyordu. Bunu son defa Eskişehirdeki 1. ve 4. Jet üslerini ziyaret eden İstanbul ve Ankara gazetecileri yakından müşahede etmişlerdi. Uçuştan dönen bir uçağın başına hemen makinistler geçiyor ve muayene telliyordu. Herhangi bir yerinde bir arıza, mesela ince bir boruda bir çatlak tesbit edilince o parça hemen değiştiriliyor, bundan sonra meydan bakım ekibi uçağı tekrar muayene ediyordu. Uçakta motorun sökülmesini icap ettiren bir arıza bulunursa, bu arıza üs bakım kısmı tarafından giderildikten sonra, uçağın bir tecrübe pilotu tarafından tecrübe edilmesinden önce uçmasına izin verilmiyordu. Bakım personeli bir F-84 uçağının motorunu icabında 48 saatte söküp takabiliyordu.

Eğitim-Öğretim

Türk Hava Kuvvetleri pilotları nazari eğitimlerini Hava Harp Okulunda, ameli eğitimlerini de Hava Eğitim Okulunda görüyorlardı. Bu okulların ikisi de İzmirdeydi. Eskişehirdeki Hava Hastahanesinde muayeneleri yapıldıktan sonra uçucu olabilecekleri anlaşılan lise, üniversite mezunları Hava Harp Okulunun I. sınıfına alınıyorlardı. Burada 11 ay içinde 999 saat akademik eğitim görüyorlardı. 11 ayın üç ayı da askeri eğitimdi. Başarı göstererek II. sınıfa geçenler, iki aylık bir kamptan sonra bu sınıfta öğrenime başlıyorlardı. Bu sınıfta 19 ders okutuluyordu, öğretim müddeti birinci sınıfta olduğu gibi 11 aydı. Hava Harp Okulundan mezun olanlar Gaziemir'deki Uçuş Okulunda uçuş eğitimine başlıyorlardı. Bu eğitim iki safhaydı. Birinci safhada Magister veya Uğur (yerli) uçakları ile 30 saat uçuyorlardı. Bir öğrenci 15 saat hoca ile uçtuktan sonra yalnız uçmağa başlıyordu. Hattâ 7 saatten sonra yalnız uçmağa başlıyanlara da rastlanıyordu. Öğrenciler uçuş okulunda bir taraftan da nazari olarak aletle uçuş tekniğini öğreniyorlar ve bunun tatbikatını da "link treyner" lerde yapıyorlardı. İkinci safha uçuş eğitimi 185 saat uçuşu ihtiva ediyordu. Bu safhada öğrenciler T-6 ve T-11 lerle uçuyorlar ve alet uçuşlarını, gece uçuşlarım fiilen tatbik ederek bu devre sonunda uçuculuk brövelerini alıyorlardı. Uçuş okulunu bitirdikten sonra jet pilotu olacak öğrenciler Jet Eğitim Filosuna gönderiliyorlardı. Burada önce tepkili eğitim tayyaresi olan T-33 lerle öğretmenleriyle beraber uçuyorlar sonra F-84 lerle tek uçuşlara başlıyorlardı. Jet Eğitim Filosunda 40 saat uçanlar Türk Hava Kuvvetlerindeki Jet üslerine savaş pilotu olarak tayin ediliyorlardı. Jet birliğine tayin edilen bir pilot asgari 255 saatlik bir uçuş tecrübesiyle vazifeye başlamış oluyordu. Bundan sonra devamlı olarak F-84 veya F-86 uçaklariyle uçmağa başlıyor, nazari ve ameli eğitim "tamamen harbe hazır" pilot vasfını kazanıncaya kadar fasılasız devam ediyordu.

F-104 A uçağının modeli ve yaratıcısı Johnson

Saatte 2400 Km. yapıyor

Bir keşif

Eskişehirdeki 4. Jet Üssü öğretmenlerinden Astsubay **Başçavuş** Behzat Gezgici **son Jet** kazalariyle **yakından ilgilenmiş, bunların sebeplerini araştırmıştı. Kazaların çoğunda pilot uçağını terkettiği halde pilot sandalyasından kurtulamadan yere düşüp ölüyordu. Bu, pilotun uçaktan fırlayınca birdenbire sert bir hava tazyikiyle karşılaşmasından ve bu tazyik neticesinde kendini kaybetmesinden ileri geliyordu. Pilot yere doğru hızla düşmeğe devam ediyor, kendini toparlayıp bağlarını çözemiyor, paraşütünü açamıyordu. Başçavuş Gezgici bir kaç kazada bu durumu tesbit ettikten sonra çalışmağa başladı. Pilot sandalyası ile birlikte uçağından fırladığı zaman onu sandalyaya bağlayan bağlar çözülmeli, paraşütü açılmalıydı. Başçavuş Gezgici "Jettison" koluna bağladığı bir tertibatla bu neticeyi elde etmişti. Basın temsilcileri Eskişehirde bu "otomatik bağ çözme aleti" nin tatbikatını da gördüler.**

Son keşifler

Lockhead Uçak Fabrikaları Şirketi dünyanın en süratli savaş uçağını yapmağa muvaffak olduğunu geçenlerde ilân ediyordu. Şirketin "Araştırma ve Tekâmül Şubesi" başkan yardımcısı Clarence L. Johnson bu münasebetle havacılık aleminde "senenin adamı" ünvanını kazanmıştı. Çünkü bu uçağın gerçekleştirilmesinde çok emeği geçmişti. Johnson'un bir başarısı daha vardı: Electra adlı yolcu uçağı. Bu uçak hem tepkili hem de pervaneliydi.

F-104 A Starfighter uçağı hakkında şimdiye kadar açıklanan bilgi, bu uçağın azami süratinin saatte **2125-** 2250 km. olmasıydı. Fakat uçak ilk **tecrübelerinde** 21.000 metre yükseklikte 2400 km. yapmıştı. F-104 A **nın** 1520 metre uzunluğunda bir uçua pistine ihtiyacı vardı.

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Ticaret

Odalar Birliği Raporu

Geçen hafta, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi salonlarında toplanan Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinin Yedinci Genel Kurul toplantısı yapılan tenkidler ve hazırlanan 70 sayfalık raporla iktisadi mevzulara alâka duyanların dikkatini çekti.

Sırrı Enver Batur'un başkanlığında açılan oturumda İdare Heyetinin faaliyet ve hesap raporları okunmuş, yapılan tenkidler Üzeyir Avunduk tarafından cevaplandırılmıştır. Genel Kurulun alâka çekici oturumu öğleden sonra yapılanı olmuştur. Seçimlerden sonra, gündemin "dilekler" maddesine geçilmiş ve memleketin muhtelif bölgelerinden gelen delegeler, isteklerini, düşüncelerini açıklamışlardır. Bu oturumda Ekonomi ve Ticaret Bakanı Zeyyad Mandalinci de hazır bulunmuştur.

Ankara delegesi Muhterem Erkmen, dış ticaret sirkülerlerinin müstakar bir hale getirilmesini, transfer imkânı olmadan ithal müsaadesinin verilmemesini, ham madde ithaline geniş imkân tanınmasını, ithalâtçı vesikalarının da ihtisasa göre tanzimini ve ithal süresinin 4 ay dan 6 aya çıkarılmasını istemiştir.

Bir Eskişehir delegesi de madencilerin de ziraatçiler gibi himayeye muhtaç olduğunu, bu sebeple madencilerin makine ve kredi ile takviye yoluna gidilmesini istemiştir.

İstanbul delegesi Hüsnü Türkoğlu, ithal müsaadelerinde mal değişikliğinin önüne geçilmesini ve İşçi Sigorta primlerinin işverenler tarafından tesbitini talep etmiştir.

Odalar Birliğinin bu yıl kongreye sunduğu en önemli vesika hiç şüphe yok ki, 70 sayfalık iktisadi rapordur. Bu rapor, son senelerdeki iktisadi hadiseleri tetkik gayretiyle hazırlandığı için bir tahlil mahiyetinde olup 6 bölümden ibarettir.

Milli gelirle ilgili birinci bölümde, zirai istihsal konusuna temas ederek, ekilen arazinin, ziraatın makinalaşması yüzünden genişlemiş olduğu, fakat 1908 - BS5 seneleri zarfında bilhassa hava şartları yüzünden hektar başına alınan randımanın düştüğü, pamukta ise yükselme olduğu belirtilmektedir.

Hayvancılığımızın 1950 - 55 seneleri arasında bir gelişme gösterdiğine de işaret edilmektedir.

İstatistik Genel Müdürlüğünün rakamları ile milli gelir tahminlerindeki rakamlardan çıkarılan neticelere göre 1954 ve 55 yıllarında umumi iktisadi duraklama ile birlikte sanayide de bir yavaşlama vukua geldiği anlaşılmaktadır.

"İç fiyatlar" başlıklı ikinci bölümde, ekonomimizde fiyat yükselişinin ücret artışlarını meydana getirdiği, ücretlerle fiyatlar arasındaki yarışın iç konjonktüre müessir olduğu, umumî maliyet seviyesinin yükseldiği, buna mukabil kambiyo rayici sabit kaldığı için dış ticarette muvazenesizlik doğduğu ifade edilmektedir. Bölümün sonunda şöyle denilmektedir:

"Fiyat ve ücretlerde yıllık vasati % 15 ilâ 20 civarında artışlar, aşırı talep halini ifade eden dış ticaret açığı, altın ve döviz fiyatlarında süratli yükselmeler, tasarrufların, tasarruf mevduatı ve vadeli mevduat nisbetinin azalması, likidite tercihinin yükselmesi fiyat artışının tezahürleridir."

Para ve krediye tahsis edilmiş olan üçüncü bölümde şu mütalâa ileri sürülmektedir:

"Reeskont rayicinin yükseltilmesi ile, ticaret bankalarının Merkez Bankasına müracaatları kısmen azaltılmış olmakla beraber, yeni rayiç, Devlet Bankalarını ve müesseselerini Merkez Bankasına müracaattan alıkoymaya yetmemiştir. Kredi artışları reeskont rayicinde % 1,5 hık bir artışın bir çok kredi taleplerini kısmaya kâfi gelmediğini göstermektedir."

Dördüncü kısımda kaynakların kullanılış tarzı tahlil edilmektedir.

Fiyatlardaki yükselme temayülünün bir tek sebebi olamıyacağı belirtildikten sonra şöyle denmektedir:

"Fiyatlardaki tazyiki yaratan âmiller, milli gelir masraf hesabında, nakdî geliri çoğaltan vasıtasız vergilerin düşüklüğü, sosyal sigorta aidatının azlığı, tekaüd maaşları ve sigorta tazminatının çokluğu olabilir. Keza tasarruf temayülünü baltalayan fiyat istikrarsızlığı olabilir. Bunun yanında devletin kâfi miktarda vergi almıyarak gelirlerin genişlemesine mani olmaması, fertlerin masraf yapma itiyadına kapılmaları ve devletin diğer cari masraflarının yüksek seviyede tutulmuş olması da aynı derecede fiyat seviyesinin yükselmesinde âmil olmaktadır."

Dış ticarete ayrılan bölümde, ihracat durumumuz incelenmekte ve EPU memleketleri ile yapılan borç tasfiyesi anlaşmalarına temas edilerek, bunlar işlediği takdirde 1956 da bu memleketlere ihracatımızın vasati % 30 ilâ 35 inin borç karşılığı olarak alıkonacağı belirtilmektedir.

Son bölüm, alınması gereken tedbirlere tahsis edilmiştir.

Raporda aşağıdaki iktisadi tedbirlerin alınması tavsiye edilmektedir:

"1 — Piyasada mevcut fazla iştira gücünü yeni ve munzam vergilerle emmek.

2 — Zirai kazançların vergilendirilmesi suretiyle takriben 200 milyon gelir vergisine cüz'i bir zamla 50 ila 100 milyon, talebi az elâstiki olan istihlâk maddelerine bir miktar daha zam suretiyle 100 ilâ 150 milyon ve nihayet lüks vergisi ihdası ile önemli bir gelir temin etmek.

3 — Bu gelire muadil olarak devlet masraflarında bir azaltma yapmak.

4 — Yatırımları da umumi tasarruf politikasının temel unsuru addederek, verimi uzun vadelere bağlı yatırımları bir müddet için talik etmek.

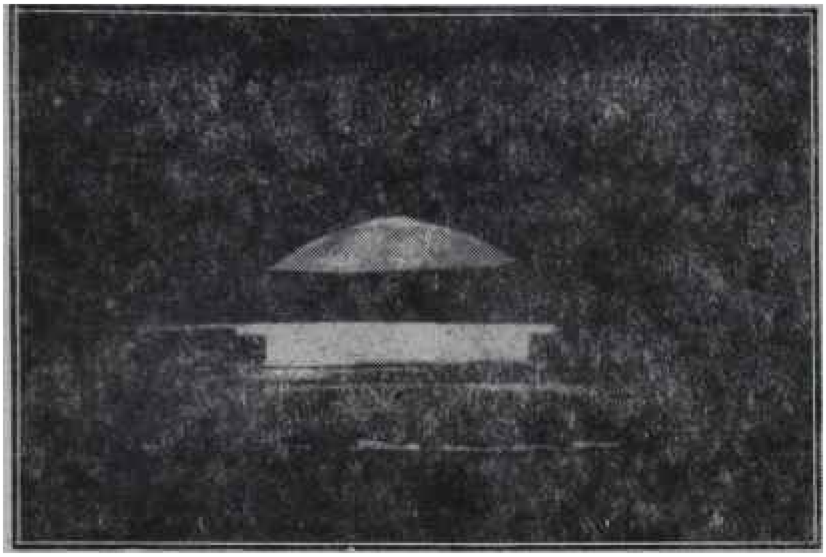
5 — Hususi sektördeki yatırımları asgari hadde indirmek, vadeli mevduat faiz nisbetini yükseltmek.

Odalar Birliği toplantısında delegeler

Halisane temenniler

F E N

H bombasının infilâkı
Bulutlar önce küre şeklindedir

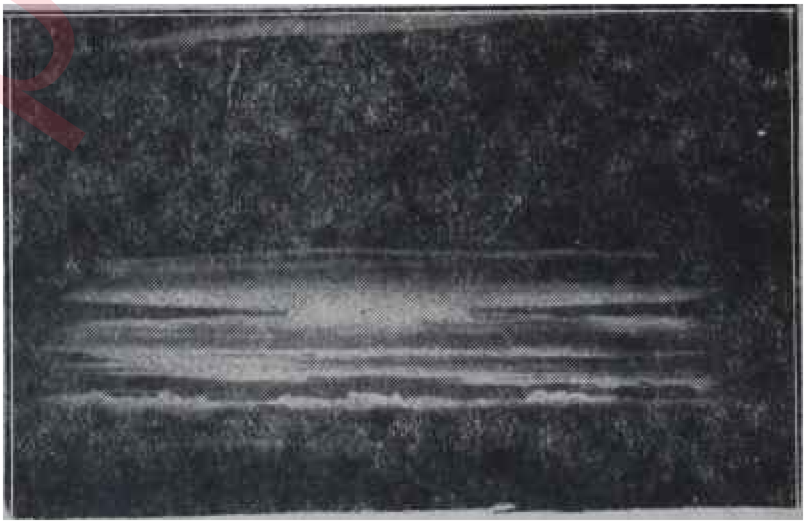
Atom

Hidrojen bombası

Uçaktan atılan, ilk Amerikan hidrojen bombası, 21 mayıs sabahı saat 5.51 de Pasifik Okyanusunda Bikini mercan adalarından biri olan Namu adası üzerinde, 5000 metre yükseklikte patladı. Atom Enerji Komisyonu teknisyenlerinden ve askeri mütehassıslardan müteşekkil özel bir ekip bu infilâkı 8 Mayıstan beri 10 defa tehir etmek zorunda kalmışlardı. Ters yönde esen rüzgârların radyoaktif bulutları tecrübe sahasının güneyindeki meskûn adalara doğru sürüklemesinden korkuluyordu. Tecrübe ekibinin kumandam Amiral B. Hall Hanlon 21 Mayıs günü yayınladığı bir resmi tebliğde 10 milyon ton TNT ye eşit yıkıcı kudreti olan hidrojen bombasının tarihte ilk defa olarak bir uçaktan atılmak suretiyle patlatıldığını ve denemenin başarılı olduğunu bildiriyordu. O sabah bombanın infilâkiyle Orta Pasifikte bir ufuktan öteki ufuğa kadar şafak erken söktü. Müşahitler ve bir hidrojen bombasının infilâkine ilk defa şahit olan 15 gazeteci, Namu adasına sırtlarım dönmüşlerdi, gözlerini kolları ile kapamış infilaki bekliyorlardı. Patlamadan sonra gözlerini açarak Namu'ya doğru baktılar. Ufukta muazzam kızıl bir duman yükseliyordu. Gözleri kör edici korkunç ışık bir kaç saniye sürüp kaybolmuş, yerini pembe bir duman tabakasına bırakmıştı. Daha sonra ateş kırmızısı zirveler ufkun üzerinde 15.000-20.000 metreye kadar yükseldi. Ateş küresi kenarlara doğru tatlı bir leylâk rengine bürünmüştü; yavaş yavaş koyulaşarak mor bir renk alıyordu. Kürenin kenarları ise maviydi. Küre yükseldikçe rengi de koyulaşıyordu. Termo-nuklear bulut teşekkül ederken infilâkin husule getirdiği sarsıntı dalgası da 36 mil ötede bulunan deneme ekibinin gemilerine ulaşmıştı. 14 gemi de bombanın atılışından tam 2 dakika 53 saniye sonra müthiş bir sarsıntıyla yerinden oynamıştı.

Kör edici aydınlık

Ufukta teşekkül eden alev küresinin çapı dört mil, belki de daha genişti. Kürenin bir kısmını bir bulut tabakası gizliyordu. Bombanın meydana getirdiği aydınlık 40 mil mesafeden 500 güneş aydınlığına eşitti. İnfilâktan on saniye sonra dahi aydınlık çıplak gözle bakılamıyacak kadar kuvvetliydi. Müşahitler ancak 15 saniye sonra kalın camlı gözlüklerini çıkarabildiler. Bu müddet alelade bir atom bombasının ışığına bakabilmek için beklenen zamandan beş misli fazla idi. 1946 yazında ilk atom bombasının atılışında bulunan müşahit ve gazetecilerin bindikleri Uss Mount McKinley gemisinin köprüsünden bakanlar ufukta bir alev kürresinin gözle takip edilemiyecek kadar süratle semaya doğru yükseldiğini farkediyorlardı. Aradan bir saniye geçmeden yerden havaya doğru bir ateş sütunu yükseldi. Bu muazzam sütun alev küresine yetişmiş sanki onu yukarı doğru itiyordu. Mantarı, andıran bu ateş kitlesi yirmi saniyeden fazla yükselmeğe devam etti. Sonra ateş sütunu göründüğü gibi birden bire bulutların arasında gözden kayboldu. Bu sırada ateş küresinin de rengi yavaş yavaş soluyordu. Nihayet o da farkedilmcz oldu. Yarım dakika bile olmamıştı ama insan kavrayışı bu manzara karşısında zamanın akışım hissedemezdi. Olaylar birbirini inanılmaz bir süratle takip etmesine rağmen insanda çok yavaş seyrediyormuş gibi bir intiba bırakıyordu. Bu manzara güpegündüz, uyanıkken görülen bir kâbusu andırıyordu. Alev küresinden sonra en çok dikkati çeken olay gittikçe genişleyen, yayılan ve yükselen muazzam bir bulut oldu. Bu bulut yükseldikçe sanki bütün dünyayı sarıyordu. Bir saatten fazla bir saman bütün yönlerde genişlemeğe devam etti. Yükselip yayıldıkça koyu mordan açık turuncuya kadar çeşitli renkler alıyordu. Nihayet sağ taraftan güneş doğmuştu. Güneş, 42 dakika evvel görülen ışık kütlesiyle mukayese, edilince pek cılız, pek kuvvetsiz görünüyordu. Güneşin ilk ışıkları muazzam bulut kütlesinin batı yönünü pembeleştirmişti. Bu pembeliğin içinde Nitrojen ve oksijen bileşimlerinin meydana getirdiği daha koyu pembe kümeler görülüyordu.

İnfilâktan sonra
Bulutlar yayılıyor

B-52-C ağır bombardıman uçağı

II Bombası bundan atıldı

Son defa bakıldığında bulut 25 mil yükselmiş ve yüz milden geniş bir sahaya yayılmıştı.

Bombanın yıkıcı gücü tahminlere göre en az 15 megaton, en fazla 18-20 megatondur (bir megaton 1 milyon ton TNT ye muadildir). Şimdiye kadar yapılan en kuvvetli hidrojen bombasının ise 12-14 megaton olduğu gayrı resmi olarak biliniyordu. 1 Mart 1954 te yapılan ve 7000 mil karelik bir sahaya radyo aktif küllerinin yayılmasına sebep olan ilk denemenin neticesinde mütehassıslar bu tahmini ileri sürmüşlerdi.

Müthiş tahrip kudreti

Müşahitlerin bindikleri gemiler beşer mil aralıkla Namu adasının 39 mil güney batısında bir yarım daire halinde sıralanmışlardı. Rüzgâr istenildiği gibi kuzeye doğru esmekteydi. Bombayı taşıyan B-52 uçağı Eniwetok adasındaki bir meydandan kalkmıştı. Gemilerdekinden başka bir müşahit grupu da civardaki Enyu adasında bulunuyordu. Tecrübe edilen silâhın evsafı son derece gizli tutuluyordu. Fakat görülen netice, bu bombanın kudreti hakkında ileli sürülen tahminleri haklı çıkaracak kadar müthişti.

21 Mayıs sabahı Namu adası üzerinde patlatılan hidrojen bombası, Amerikanın havadan attığı ilk H bombası olmak vasfından başka, şimdiye kadar Amerika tarafından atılan ilk hakiki H bombası olmak vasfını da taşıyordu. Bundan evvelki denemeler ağır hidrojen atomlarının yani 2 ağırlıkta hidrojen (dueterium) ile 3 ağırlıkta hidrojen (tritium) atom larının çekirdek (nuclei) lerinin füzyonu hakkındaki "thermonuclear" prensibin tatbikatını müşahede etmeğe imkân vermişti. Hidrojen bombasının infilâkini müşahede eden fizik âlimleri arasında bulunan Atom Enerji Komisyonu üyesi Dr. Ogle 1954 de yapılan tecrübelerin thermonuclear prensiplerin kabili tatbik olduğunu gösterdiğini ve çalışmaların daha ileri sahalara götürülmesine imkan verdiğini söylüyordu. Atom Enerji Komisyonunun New Mexico'daki San Francisco İlmi Araştırmalar Laboratuvarı ile California Üniversitesi Radiasyon Laboratuvarı 1954 den bu yana çalışmalara devam etmişler ve nihayet nazari olarak tesbit ettikleri Thermonuclear silahın infilâk ettirilmesine karar vermişlerdi. Dr. Ogle'nin verdiği malûmata göre, infilâk ettirilen bu bomba şimdiye kadar tecrübe edilenlerden bambaşka bir silahtı, tamamiyle yeni prensiplere göre inşa edilmişti. Bu yeni prensipler Dr. Ogle'nin açıkladığı gibi "thermonuclear füzyon prensip" ile ilgili nazari mülâhazalardan çıkarılmıştı. 21 Mayıs günü müşahede edilen neticelerden, nazari olarak tesbit edilen prensiplerin ilim adamlarının tahmin etmediği kadar kuvvetli olduğu anlaşılmıştı. Deneme şimdiye kadar yapılanların en başarılısı ve en istifadelisi olmuştu.

Dr. Ogle'nin "thermonuclear" terimi üzerinde bu kadar önemle durmasından da anlaşılacağı gibi, 21 mayısta patlatılan H bombası hakiki bir füzyon bombasıydı. Bu bomba hemen hemen bütün yıkıcı kuvvetini ağır hidrojen çekirdeklerinin (nuclei) füzyonundan alıyordu.

Bu deneme, hidrojen bombasının gerçek bir füzyon bombası değil de enerjisinin yüzde 80 ini uranyumun en çok bulunan şekli olan uranyum 238 in parçalanmasından alan bir cihaz olduğu yolundaki iddiaların da sona ermesini sağlamıştı. Uranyumun az bulunan ve parçalanabilir cinsi uranyum 235 ti. Alelade atom bombasında kullanılan da bu madde ile insanın yaptığı plutoniumdu. Dr. Ogle, Atom Enerji Komisyonunun Los Alamos ve Livermore'daki laboratuvarlarında inkişaf ettirilen thermonuclear prensiplerinin müdafaa maksadiyle kullanılabilecek hidrojen bombalarının yapılması imkânını da ortaya çıkardığım açıklamıştı. Bu demektir ki milyonlarca ton dinamit yerine geçen 20 veya daha fazla megatonluk dev hidrojen bombalarından başka, "kiloton" sınıfından yani binlerce ton TNT'nin yerini tutacak küçük, cebe sığacak kadar H bombaları da yapılabilecekti. Bunlardan bir tanesi daha önce, 5 Mayısta gene aynı yerde infilâk ettirilmişti. Hidrojen "füzyon" bombasının en yeni modelinin plânları hakkında hiç bir bilgi verilmemekle beraber, bombaya ait umumi prensipleri, thermonuclear reaksiyonlara dair bilinen prensiplerden çıkarmak mümkün olabilirdi.

"Tetik" bombanın parçalanması yalnız füzyon için gerekli olan harareti yaymakla kalmaz, aynı zamanda "zincirleme parçalanma" yi sağlayan nötronları neşreder. Uranyum yahut plutonium atomlarının parçalanmasından hasıl olan nötronların yarısı "zincirleme reaksiyonu" öbür yarısı da lithium 6 ya nüfuz ederek onu iki elemana böler. Bunlar da 8 ağırlıklı hidrojen (tritium) ve heliumdur. Bundan sonra tritium iki ağırlıklı hidrojen, yani deuterium'la kaynaşmakta ve parçalanma ameliyesinde hasıl olan enerjinin 4 mislinden fâzla bir enerji meydana getirmektedir. Meselâ 3 kilogram tritium 2 kilogram deuterium'la karışınca 400.000 ton TNT nin infilâk kudretini meydana getirmektedir. 240 kilo lithium 6 dan elde edilen 170 kilo tritium'un lithium 6 daki deuterium'un 80 kilosu ile birleşmesi de 10 megaton'luk muazzam bir infilâk kudreti husule getirir. Bu ise 16 milyon ton dinamit demektir.

İşte hidrojen bombasının mucizesi burada karşımıza çıkmaktadır. Hidrojen bombasının maliyeti yapacağı tahribat yönünden düşünülürse atom bombasına nazaran binde bir nisbetinde azdır. Yani çok ucuza mal olmaktadır.

240 kilo lithium 6 dan 120 kilo tritium istihsal etmek için 40 kilo nötrona ihtiyaç vardır. Bu kadar çok nötron elde etmek için ise 4 kilo uranyum 235 in veya plutonium'un parçalanması lâzımdır. Bu ise imkân dışındadır. Fakat tritium'un nötronlar vasıtasiyle lithium 6 dan ayrılması o kadar müthiş bir süratle olmaktadır ki, ufak bir miktar nötronu saniyenin milyonda birinde arka arkaya kullanmak mümkündür. Bu iş bir saniyenin trilyonda birinin milyarda birinde cereyan etmektedir. Yani 100 gram nötronla bu işlem bir saniyenin bir kaç milyarda birinde 400 defa tekrar edilebilir. Bu suretle de 40 kilo nötron elde edilmiş olur ve elinizde "izafî olarak" ebediyen kullanabileceğiniz miktarda yedek nötron kalır. Bu mucizeyi ise şöyle izah etmek mümkündür: lithium 6 dan tritium elde etmek için kullanılan muayyen miktar nötron tritiumdaki nötron miktarının üç mislini husule getirir; beri yanda ise tritiumun deuterium'la kaynaşması, üç misli tritium daha meydana getirecek nötron hasıl eder. İşte H bombasının bugün için bilinen hikayesi budur.

MUSİKİ

Eğitim

Juilllard'ın 50 nci yılı

B*ütün tezahürler, musikisi icrası sa-*natında bir "altın çağı" nın yaşanmakta olduğuna işaret ediyor. Bu tabirden kadıt, icracı musikişinasla rın günümüzde üstün bir maddî refaha erişmiş oldukları iddiası değildir. Gerçi bugün kudretini kabul ettirmiş her musikişinas, para babası olmasa bile, varlıklı bir insan sayılabilir. Fakat, her sanatta olduğu gibi, musiki sanatı mensuplarının başarısını da ölçen, dünya nimetlerinden ne derece faydalanmış oldukları değil, dünyaya ne gibi nimetler verdikleri dir. Bugün, "batı musikisi" nin hudutları alabildiğine genişlemekte, **bu sahada çalışanların sayısı gittikçe** artmaktadır. Milletlerarası temaslar, **radyo, plak, basın ve turizm gibi va-**sıtalar, inziva duvarlarını yıkmakta mahalli değer ölçülerini silmekte, kıstaşlara vahdet ve cihanşümullük kazandırmaktadır. Rekabet artmasiyle beraber, hoşgörürlük de azalmaktadır. Her şey, herkesin gözü önünde cerayan etmekte, kıyas, imkanları çoğalmakta, bilgi ve görgü, yayılmakta, bunun neticesi olarak her**kes** daha iyiyi, daha güzeli aramaktadır. Bugün **artık icracı sanatkar, ebedi**yetin malı olma tasavvurlarının gerçekleşmesini, ağıza yayılan bir şöhrete bağlayamıyacağını her zamandan daha iyi bilmektedir. İstidat ve kabiliyetler her zaman isbat edilecek sağlam bir teknikle **üstün** bir bilgiyle mücehhez olmalı dır. Sanatkarın mükemmele erişme hayallerinin tahakkuku Yirminci as*rın ortasında artık, daha da çetin ça-*lışmalara muhtaçır.Bu da günümüzün ihtiyaçlarına uyan bir eğitim yolundan geçmek suretiyle mümkün olabilir. Değişen ve gelişen kıymet telakilerine ayak uyduramıyan eğitim metodlarıyla yetişmiş sanatkarları, insafı gittikçe azalan musiki, dünyası kısa zamanda saf dışı edecek daha fenası belki de onların farkına bile varmıyacaktır.

Bütün dünyadaki musiki eğitim müesseseleri arasında mümtaz bir mevkii olan hatta çoğunlukça dünyanın en mütekamik konservatuarı sayılan Juilliard Musiki Okulu'nun 50 nci kuruluş yılının kutlandığı bugünlerde, böyle düşünceler iyi bir açıklama bahanesi buluyur.Juilliard'ın başkanı, değerli Amerikan bestekarı William Schuman'ın, okulun çalışına sistemini izah eden beyannamesinde, benzer görüşlerin ifadesini görüyoruz.

Mr. Schuman şöyle diyor

Juilliard'ın bütün tarihi boyunca daima güdülen gaye, değişen ihtiyaçlara uyarak musiki sanatına hizmet etmek olmuştur. Her nesil kendi sa**nat** değerlerini b**izzat** tayin **etmedikçe,** geleneğin yükü **ancak kısırlık ya**ratır.Bu sebeple bugün okulumuz nasıl, kuruluş yılı olan 1905 teki durumundan farklıysa, 1920 lerde ve 1930 lardaki durumundan da farklıdır. Musikinin dili nasıl inkişaf etmişse, musiki icrası ve musiki bilginliği de olduğu gibi kalmamıştır. Okulumuz bugünde her her zamanki gibi, musikiyi yaşayan bir kuvvet olarak, ele almaktadır."

Modern usuller ve cihazlar

Juilliard'ın eğitim sistemi hakkında az çok fikri olan, mezunlarının ne seviyede olduğunu biraz bilen her müptedi musikişinasın hayali, bu okulun öğrencisi olmaktır. Ama, Juilliard'a kabul edilmek kolay değildir. Sıkı bir imtihan, alınacak öğreticilerde kabiliyet, "seçilen dalda Önceden ulaşılmış bir derece aramaktadır. Fakat namzet, bir kere okula kabul edildi mi, en ileri öğretim üsûllerinin,herbiri sahâlarında birer büyük otorite olan öğretmenlerin nihayet çağdaş ihtiyaçlara cevap vereb bol miktarda öğretim malzemesinin sayesinde artık okul devresini bir angarya saymasına seçtiği mesleği ciddiye almamasına, olgun bir sanatkâr gibi yetişmemesine imkân yok demektir. Juilliard'ın nüvesini teşkil eden Musiki Sanatı Enstitüsü'nün kürucusu Frank Damrosch'a gelen bir mektupta şöyle denmekteydiz: "Azizim Damrosch siz yeni bir şey keşfetmediniz; sadece, Christophe Colomb'un yumurtasını buldunuz" Bu sözlerle, yeni kurulan Amerikan müessesesinin, Avrupada bilinen fakat orada nadiren tatbik edilen öğretim ilkelerinden geniş ölçüde faydalanmış olduğu belirtilmek isteniyordu.

Christophe Colombe'un yumurtasına benzeyeni bir usul takip etmesi, Juilliard'ın şöhretine zarar vermekşöyle dursun, okula rağbeti **daha** çok arttırıyordu.

Tatbik ettiği öğretim metodları yanında Juilliard bugün, öğrencilerinin bir taraftan musiki sanatında en geniş ve derin vukufu elde etmeleri, diğer taraftan da mezun olduklarında kendirlerine iş sahası bulabilmeleri için çeşitli kolaylıklar sağlanmaktadır. Okulun, New York Şehrinin yukarı kısmında, Hudson nehrine yakın Claremont Avnuee ile 122 nci Sokağın köşesinde bulunan altı katlı büyük binasında 70 kadar ders salonu, birçok çalışma odası; orkestra,opera ve koro provaları için 4 büyük salon,opera temsillerinin ve orkestra konserlerinin verildiği,tam teçhizatlı bir sahneye malik 1000 kişilik bir konser salonu **ayrıca 300** kişilik bir resital salonu vardır. Her iki konser yerinde de bir org bulunmaktadır. Kütüphanesinde, tarihi değeri çok büyük bir kitap, nota ve plak koleksiyonu vardır. Bunun dışında,musiki ve bale hakkında 5000 kitabı 20 bin partisyonu ve ,10 bin plağı olan kütüphanede öğrenciler,ilöi ve meslekî araştırmaları için en uygun şartlara kavuşmaktadırlar.Mesela, çalışma masâlarının üstünde yer alan kulaklıklı fonogaflar aynı zamanda kırk ilâ elli kişinin birbirlerini ra*hatsız* etmeden, plâk dinleyebilmelerini sağlamaktır.Öğrencilere, New Yorktaki başlıca konserlere devam edebilime imkanı da verilmektedir. Okul idaresi her yıl, Philadelphia Orkestrası, New York Filârmonik Senfoni Orkestrası gibi grupların Metropolitan Operası ve City Center gibi teşekküllerin konser ve temsilleri için bol miktarda, bilet satın almakta ve bunları öğrencilere dağıtmaktadır.

Okulda bir de ii bulma bürosu vardır. Bu büro bir taraftan öğren-

Juilliard Musiki Okulunda eğitim

Talihli talebeler

cilerin, mezun olduklarında, musiki ve bale sahalarında en iyi iileri bulmalarına imkân hazırlamakta, diğer taraftan da - Juilliard mezunları piyasada bilhassa rağbette olduğu için - usta sanatkârlara muhtaç konser ajanları ve işverenlere güvenilir bilgiler vermektedir. Okul idaresi öğrencilere, bu büroyla daimi temas halinde bulunmalarını, icracı veya öğretmen olarak istikballerini daha okul sırasındayken kararlaştırma bakımından, tavsiye etmektedir. Bu büro aynı zamanda öğrencilere okula devam ederken, boş zamanlarında çalışmaları için, iş bulmak hususunda da yardım etmektedir.

Juilliard'da bugün bir Türk öğrencisi de vardır. Ankara Konservatuarının geçen yılki mezunlarından piyanist Ayşe Savaşır, bilhassa klavsen üstünde ihtisas sahibi olmak ve döndüğünde Devlet Konservatuarının yeni kurulacak klavsen kısmında bir vazife almak tasavvurundadır.

Amerikan musikisi festivali

Juilliard'ın şöhreti, dayanağını sadece, eğitim sisteminde ve yetiştirdiği sanatkârların seviyesinde bulmamaktadır. Bu okul, çağdaş musikinin halk huzuruna çıkarılmasında da büyük gayret göstermiş, mühim rol oynamıştır. New York'ta ve hattâ Amerikada ilk defa Juilliard tarafından icra ettirilen operaların listesi bir hayli kabarıktır. Bu listeye Handel'in "Xerxes" i ve Strauss'un Arladne auf Naxos" u gibi artık tarihe geçmiş operaların yanında, Dallapiccola'nın "Mahpus" u ve bir çok Amerikan operası dahildir. Opera, Juilliard'ın ilk icralar listesinde, ancak bir kısımdır.

Geçen Şubat ayı zarfında Juilliard, kuruluşunun ellinci yılını, tamamen Amerikan musikisine tahsis edilmiş bir konser serisiyle kutladı. Juilliard Musiki Vakfı tarafından 33 Amerikan bestekârına ve iki koreg-

Elizabeth Zuppinger
Başarılı bir komedyen

rafa sipariş edilen eserler, on beş gün süren bu musiki festivali süresince icra edildi. Programlara, William Bergsma'nın "Martin Guerre'in Karısı" adlı operası, Jean Moral idaresindeki öğrenci orkestrası tarafından harikulade bir icra ile çalınan, Walter Piston'un Beşinci Senfonisi, münekkidlerin parlak methiyelerine mazhar olan ve "Berg, Bartok ve Stravinski'nin konsertoları çapında, modern musiki ruhunu şahsi terimlerle ifade eden bir eser" diye vasıflandırılan, William Schuman Keman Konsertosu (Isaac Stern tarafından çalındı) ve birçok oda musikisi eseri, bale temsilleri de dahildi. Festival, Juilliard'ın, William Schuman'ın şu sözlerinde ifadesini bulan davranışını pek güzel temsil ediyordu:

"Bizimki gibi bir okul, gelenek yaratmak suretiyle gelenekleri muhafaza edebilir. Bugünün musikisi ve musikişinasları, geçmişinkiler kadar önemlidirler. Geçmişi anlamanın an iyi yollarından biri de, günümüzü tam mânasiyle idrak etmektir."

Konserler

Müzikal Komedi

Geçen hafta Ankaraya tuhaf bir piyanist geldi. İsmi Elizabeth Zuppinger'di. Propagandasını yaptırmak için epeyce uğraştı. Gazeteleri dolaştı, radyoya başvurdu. Aldıran olmadı. Sanki herkes, bir önseziyle, onunla uğraşmanın lüzumsuzluğunu anlamıştı.

Konser, salı akşamı saat 6 daydı. Önceden 2,5 veya 5 lira verip bilet alan birkaç kişiye, Büyük Tiyatronun kapısında bilet kesenler, gişeye uğramalarını bildirdiler. Bilet paraları iade ediliyordu. Konser verilmiyecek miydi? Verilecekti ama, sanki tiyatro idaresi de aynı önseziye kapılmış, bilet paralarını halk piyanisti dinlemeden geri vermeyi tercih etmişti.

Salonda otuz kırk kişi ancak vardı. Konserin ilk kısmı bittiğinde bu rakam yarıya inmişti. Geri kalanlar, ya piyanisti boş salon önünde çalmak gibi sıkıntılı bir durumdan kurtarmak, ya da gülmek için dinlemeye devam ettiler. Programda ilk olarak Bach'ın bir Fransız Süiti vardı. Gerçi piyanistte bir üslûp duygusu seziliyordu. Fakat tekniği o derece kırık, ritmi öylesine dökük idi ki, iyi niyet ancak "Bn. Zuppinger, yıllar önce piyanoyu bıraktıktan sonra birdenbire, hiç hazırlanmadan, konsere çıkmış orta çapta bir piyanisttir" dedirtebilirdi. Fakat Beethoven'in Op. 13 Sonatı, bu düşünceyi bile yıktı. "Pathetique" olan, Beethoven'in sonatı değil, piyanistin haliydi. Konser ilerledikçe, daha acıklı - yahut dana gülünç -olmaya başladı.

Piyanistin tavırları da, icrası kadar, nezaketli dinleyicilerin gizli kahkahalarına sebebiyet veriyordu. Ama, memnuniyetsizliğini sinirli nidalarla belli edenler de yok değildi. Bn. Zuppinger sahneye, piyanistlerin mutad mendiliyle beraber, el çantasını da getiriyor, zaman zaman da saatine bakıyordu. Galiba kulisten biri. konseri kısa kesmesi için işaret ediyordu

Program bittiğinde, dinleyicilerin soğuk alkışlarının sürekli olmıyacağını sezip, balkı selâmlama ve nazlanma muamelesini uzatmadan, derhal oturdu ve iki ilave parça çaldı. Biliyordu ki solistten ilâve parça istenmemiş olması, haysiyet kınca bir şeydir.

Kısacası, bu piyanist, iyi bir komedyen olabileceğini gösterdi.

KİTAPLAR

BAŞVEREN BİR İNKİLAPÇI

(Yazan: Fatih Rıfkı Atay. Türkiye Millî Talebe Federasyonu Devrim Gençliği Dergisi yayınları: 1. 1954, 77 sayfa, 100 kuruş.)

Kitap meraklılarının çoğu kütüphanelerini süsleyen kitaplardan bir çoğunu, şüphe yok ki sahaflardan, kaldırım üzerindeki sergilerden alınışlardır. Kitabevlerinde mevcudu kalmamış bir çok kitaba, günün birinde bir kaldırımın kenarında rastlayıvermek kitap tiryakilerinin ekseriya karşılaştığı tatlı sürprizlerdendir. Ama bazan bu kaldırımlarda hazin tesadüfler de olur. Meselâ bu satırların muharriri, bundan daha iki yıl evvel yayınlanan ve alâkaya değer bir kitap olan "Başveren Bir İnkılâpçı" ya şehvet ve aşk edebiyatının allı pullu yayınları arasında, bir kaldırım üzerinde, mavi rengi güneş ışığında solmaya bırakılmış bir halde rasladı.

Bizde kitap bastırmak sanıldığı kadar, şikâyet edildiği kadar güç bir iş değildir. Asıl güç olan bir kitabın adım duyurmak, tanıtmak, satmak ve okutmaktır. Yayınlanan öyle değerli kitaplar vardır ki, adım sadece üç beş meraklı duymuştur. Bu kitaplar önce sokak sergilerine düşmüşler, sonra da kilo ile bakkallara, leblebicilere satılmışlar, kese kâğıdı olarak sürünmüş durmuşlardır.

Buna mukabil en aşağılık piyasa romanları dayandıktan kuvvetli reklâmlar sayesinde elden ele dolaşmışlar, hattâ karaborsada satılmışlardır. Bu yazıya mevzu teşkil eden kitap da sürüm ve tanıtma imkânlarının kötülüğü yüzünden - ne yazık - daha basılışının ilk aylarında sokak sergilerine düşmüştür.

Bundan iki yıl önce Türkiye Millî Talebe Federasyonunun çıkardığı "Devrim Gençliği" dergisinin ilk ve son yayım olan bu kitap, Falih Rıfkı Atay tarafından yazılmış olup bundan bir asır fince Osmanlı saltanatının, çürümüş, çökmüş temelleri üzerinde hür, devrimci bir kafanın memleket uğruna, millet uğruna, geleceğin aydın günleri uğruna, eli sopalı bir Abdülhamit paşası tarafından kırılışını anlatır. Başım veren devrimci, Ali Süavidir.

Biz Mustafa Kemal çocukları, Mustafa Kemal'in bizzat fikirlerinden en geniş ölçüde faydalandığı Ali Suavi'yi, devrim tarihlerimizde, "Çırağan Vakası" adı altında toplanan üç beş satırla, şöylece ya okumuşuzdur, ya okumamışızdır. Onu tarihin akışına kafa tutmak isteyen bir maceraperest olarak öğrenmiş geçmişizdir.

Başım bu millet için veren bir büyük insanın kaderi' böyle mi olmalıydı.? Şahsî gayretiyle körlüğümüze bir parça olsun ışık tutan Falih Rıfkı Atay'a inkılâpçıların minnet duyguları beslemesi tabiidir.

Ali Suavi kimdir? Falih Rıfkı'dan dinliyelim: "1878 de kırk yaşında fikri ve davası uğruna başını veren Ali Süavi, bundan yetmiş beş yıl önceki (Genç Osmanlılar) devrinin adamıdır.

O devrin Osmanlı rüştiyelerinde ve medreselerinde kendi kendini yetiştiren bir adam, arapça ye farsçası ile ne kadar öğrendiğini bilmediğimiz fransızca ve ingilizcesi ile. nasıl bir tefekkür nizamı kurabilir?" '

Falih Rıfkı bu soruyu sorduktan sonra cevabım elimizdeki kitabı ile veriyor. "Baş Veren Bir İnkilâpçı" o günün karanlığını olduğu kadar, bugünü de aydınlatacak çapta bir eserdir.

Ali Süavi'nin hayat hikayesini şöylece anlatabiliriz: Ali Süavi bir halk çocuğudur. Medreselerde okumuş, Anadolu ve Rumelinde rüştiye öğretmenliği yapmış, İstanbula dönüşünde camilerdeki vaızları, Muhbir gazetesindeki yazıları dolayısiyle Kastamonuya sürülmüş, kaçmış, 1869 da Genç Osmanlılar'a dahil olmuş, Londrada Muhbir, Pariste Ulûm gazetelerini çıkarmış, padişah değişince İstanbula dönüp Basiret gazetesinde çalışmış, Mekteb-i Sultani müdürlüğüne getirilmiş, fakat kısa bir müddet sonra ileri fikirleri yüzünden azledilmiştir. Beşinci Murad'ı tekrar tahta çıkarmak için gizli bir cemiyet kurmuş ve 20 mayıs 1878 de 500 kadar Rumeli muhaciri ile Çırağan Sarayına hücum etmiştir. Beşiktaş muhafızı Hasan Paşa'nın sopası ile ölmüştür. Yıldız yakınlarında gömülü ise de mezarı belli değildir.

"Ali Süavi bu değildir. Ali Süaviyi Hasan Paşanın sopası değil, bizim fikir adamlarımızın kayıtsızlığı ve tenkid sistemimizin bozukluğu öldürmüştür. Ben onu diriltmek iddiasında değilim. Fakat inkilâp tarihinin hakikatlerini arayacak olanlara küçük bir yardımda bulunmak istiyorum."

Bizde yenilik hareketlerinin elebaşıları daima asalet unvanlarının gölgesinde yetişmişlerdir. Ali Süavi ise "bu toprağın, bu halkın bağrından kopmuştur. Garp ihtilâlleri tarihlerinde gördüğümüz örneklere bizde belki de tek uyan fikir adamı Ali Süavi idi. Rütbesiz, sırmasız ve aç ölmüştür. Sokağa fırlamıştır. Halkı ayaklandırmıştır, ihtilâl kanlan içinde boğulmuştur.

Asla ümitsizliğe düşmez, yıkıcı tenkidleri yanında daima yapıca, iyimser ve sarsılmaz bir savaşkan ruhu vardır.'

O günlerde Ali Süavi, dil için, her kesin anlıyacağı türkçe diyor. Gazetelerin köhne lisanlarım ve mânâsız methiye usullerini bozmak gerek diyor. Konuşulduğu gibi imlâ diyor. Medrese yerine batı örneği lise diyor. Hilâfetin dinde yeri yoktur diyor. Lâtin alfabesi dilimize uygun düşerse alınmalıdır diyor. Kur'an tercüme edilebilir, edilmelidir diyor. Resim yapmak günâh değildir. Peygamberin Ula resmi yapılabilir diyor. Padişahlık devrinde, mutlakiyet devrinde millet meclisi kurulmalıdır diyebiliyor. Hattâ Cumhuriyet diyor..

Ali Süavi kırk yıllık ömrü içinde el yazısiyle 127 eser veriyor. Resimli bir ansiklopedi hazırlıyor. Bakın daha o zaman gazetecilik için neler diyor: "Bir gazete niçin satar? Şart hürriyet midir, para mıdır, üslûp tatlılığı mıdır? Hayır! Beka için şart bir gazete bir fikir tarafı tutmalıdır. O vakit o fikrin taraftarları da gazeteyi tutar. Düşse kaldırırlar."

Gazetecinin maksadı diyor "edebiyat marifetleri göstermek değil, halkı aydınlatmaktır."

O'nun "yarım fakihler din yıkar" adlı yazısı, bugün dahi, cümle fıkra yazarlarının gıptasını çekecek güçtedir.

Din işlerini dünya işlerinden ayırmanın bu millet için şart olduğunu ilk ileriye süren odur. Türkçülüğün ve Türkçeciliğin prensiplerini o koymuştur. Ali Süavi Osmanlı olmalariyle övünenlerin suratına Türk dilinin ve Türk ırkının üstünlüğünü o günlerde haykırabilmiş insandır.

Ali Süavi, inandığı fikirlere öyle bağlanmıştır ki: "Sekiz yüz yıl sonra Gazali arandığı gibi, elbet bir gün Suaviyi de arayanlar çıkacaktır. Biz himmetimizi satmayız, rükû edemeyiz" der.

"Baş Veren Bir İnkılâpçı" yi Falih Rıfkı şu cümlelerle bitiriyor:

"Ali Süavi bir davayı sonuna kadar güden ve onun uğruna korkusuz, telâşsız, gurur ve imanla başını vermiş bir inkılâpçıdır. Ali Süavi Türk inkilâbı tarihinde, eşsiz bir fikir kahramanlığı misali bırakmıştır. Mezarı yoktur. Gönüllerimizde bir yeri olmalıdır."

SİN E M A

İhtişamlı filmler

Okul hayatında nasıl tarih dersleri en fazla sevilirse sinemada da tarihî konular seyirciler için çok daha çekici olmaktadır. Tarihi spectacle'ler ilk denendikleri günden başlıyarak büyük bir ilgi görmüş, bu ilgiyi günümüze kadar da korumuştur. Dolayısıyla tarihi ve konular çok zaman istismar, nadiren de sanat duygusu ile perdeye nakledilmişlerdir. Spectacle'ler millî destanların da sinemaya aktarılabilmeleri için uygun bir tarz teşkil etmiştir. İtalyanların Roma tarihi, Almanların Nibelungen destanları, Rusların Alexanr der- Nevski,- ve Korkunç,İvan denemeleri başarılı sonuçlar vermiş ve klasik olarak. sinema tarihinde yerlerirn; almışlardır. Büyük bir plastik zevk kompozisyon, duygusu ,ve geniş bütçeye ihtiyaç gösteren spectacle'ler titiz hazırlandıkları zaman seyirciyi sarmalarına rağmen kahtliyetsiz ellerde o derece hayal kırıcı olmaktadırlar, Türk tarihi, kahramanlarının "Barbaros Hayrettin", "Lâle Devri", "Cem Sultan" gibi filmlerle nasıl ,perişan, edildiği daha unutulmamıştır.

Halbuki spectacle'ler başka milletlerin sinemacılığında en çok övünülen eserler olmuştur. Enrico Guazzoni'nin İtalya, D.W. Griffith'in Amerikan, Fritz Lang'ın Alman, Serge Eisenstein'ın Sovyet, Abel Gancein Fransız, Alexder Korda'nın İngiliz, Teinosuka Kinusaga'nın Japon sinemalarındaki yerlerini işaret etmek gerekir. Sinema sanatının spectacle'lerle geliştiği, söylenebilir. Nitekim bu tarza ilk İtalyanlar el atmış, Griffith onları gördükten sonra "Intoierance"a heveslenmiş, Elsenstein ise Griffith'in filmi çevirirken pratikte bulduğu sinema tekniğinin teorisini yaparak sinema sanatının esaslarım kurmuştu. Yeni anlatım şeklileri de umumiyetle ilk olarak spectacle'lerle denenmiştir: Abel Gance'ın "Napoleon" da üçlü (triptych) perdesi, Henri, Gheriten'in "Mukaddes Esir - The Robc" da cinemascope'u gibi.

İlk eserler

Spectacle (filmlerinin öncülüğü İtalyanlara aittir. Bu tarzın ilk dikkati çeken eseri Arturo Ambrosio'nun 1913 de çevirdiği "Gli Ultimi Giomi di Pompei - Pompey'in Son Günleri" ise de asıl önemli olan aynı yıl Enrico Guazzoni 'tarafından meydana getirilen "Quo Vadis?"tir. Bir sinema tarihçisi, tarihî filmlerin Guazzoni'nin resim zevkinden doğduğunu söylüyor. Eski bir ressam olan Guazzoni göze hitap eden sinema sanatına, kompozisyon,... ışıklandırma, guruptandırma, muvazene ve desen kaygularının eklenmesiyle elde edilecek neticeyi düşünmüş, bu yolda çalışmalar yapmıştı. "Pompey'in Son Günleri" uzunluğu ve perdeye doldurduğu insan kütleleriyle ilk spectacle sayılmış, "Quo Vadis?" eski Romayi temsil eden muazzam sahnelerin hazırlanmasiyle. gerçek yenilikleri getirmişti. Sessiz İtalyan sinemasının altın çağı olan bu devrin grafiğinde en yüksek film, Griffith'e de tesir edecek olan "Cabiria" dır.

Pön harplerini canlandıran filmin tarihi kaynaklarını incelemek üzere rejisörü Giovanni Pastrone 1912 de. Parise gitmiş, Louyre -müzesi Hartaca- kısmında lüzumlu belgeleri toplamaya başlamıştı. Dönüşünde bir tarafta kostümler dikilirken, diğer tarafta Gabriele D'Annunzio senaryoyu yazıyordu. D'Annunzio ile ilk olarak büyük bir edebiyatçı sinemacılık kadrosuna giriyordu. Filmin çekilmeni 7 ay sürdü. Aktörlerin sakallarına kadar her şeyin gerçeğe mümkün mertebe uymasına gayret edilmiş, birçok teknik güçlükler kargısında hiçbir masraftan kaçınılmamıştı. Fon müziğini Ildebrando Pizzetti gibi tanınmış bir besteci hazırlamış, film yüz kişilik bir orkestra refakatinde 1914 yılında Milano'da halka takdim edilmişti.

Modern sinemanın kurucusu

İtalyada Guazzonl ve Pastrone'nin yaptıkları, okyanuslar ötesindeki na.gka bir ülkede sinemayı tiyatroya benzemekten kurtarmak için didinen bir sinemacı tarafından dikkatle takip ediliyordu. Hikâyeyi en etkili şekilde anlatabilmenin yollarını arayan D. W. Griffith o zamana kadar Edwin S. Porter ve İngiliz Brigton Okulu dokümanter filmcilerinin buldukları kaba montaj usulünü derinleştirmiş, hikâyeyi sahnelere bölmenin yanında sahneleri de plânlara ayırarak montajın dramatik bir kuvvet olmasını sağlamıştı. Modern sinema, esaslarını Griffith'e olduğu kadar başka hiç bir sinemacıya borçlu değildir. Griffith göze en tesirli şekilde hitabedebilmenin bütün sırlarını yorulmaksızın araştırıyordu. Kalabalığın ve düzgün sahne mimarisinin seyirciyi nasıl kavradığım İtalyan spectacle filmlerinde sezmişti. Kalabalığın ve tek ferdin; uzak görünüş ve yakın görünüşün birbiri ardına eklenmesindeki tezadın doğurduğu etkilerden "The "Birth of a Nation - Bir Milletin Doğuşu" nda epey faydalandı. 1916 da çevirdiği şaheseri "Intolerance - Müsamahasızlık" ta İtalyan filmilerinden öğrendiklerini kendi formülleri içinde eriterek-sinemanın ilk şaheserini yarattı. "Intolerance" o zamana kadar çevrilen filmlerin en pahalısı, en uzunu, en olgunu, en güzeliydi. Griffith beşeri müsamahasızlığın meydana getirdiği felâketleri dört - hikâye çerçevesinde anlatıyordu. Bunlar Babil'in düşüşü, İsa'nın hayatı, Huguenot katliamı ve modern zamanda kapital ile iş problemlerini ilgilendiren hikâyelerdi. Babil'in düşüşü bölümü için İtalyan spectacle'lerini gölgede bırakan sahneler hazırlanmış; Huguenot katliamı bölümünde ışık oyunları zamanının en mükemmel şeklinde kullanılmıştı.

Sinemayı ciddiye alan bütün rejisörler Griffith'in tekniğini kapmağa uğraşırken bir başka Amerikalı rejisör Cecil B. De Mille tarihi hikâye anlatmanın, ihtişamlı sahnelerin tesirinde kalmıştı. 1917 de "Joan the Woman - Jan D'Ark", 1923 te "The Ten Commandments - Evamiri Aşere", 1927 de "The King of the Kings-Kralların Kıralı" doğrudan doğruya Griffith'in tesirlerinde meydana getirilmişti.

"İntolerance" dan bir sahne
D.W. Griffith'in şahseri

Spekülatörler ve sanatçılar

Cecil B. De Mille'in ortaya çıkmasiyle spectacle'ler başladıkları ye-

re dönüyorlardı. Griffith sinemayı tiyatroluktan kurtarmışken, De Mille geriye götürüyor, geniş bir seyirci kütlesinin takdirlerini toplamasına rağmen sanat değeri gayet düşük eserler yapıyordu. Amerikan sinema tarihçisi Lewis Jacobs "The Rise of the American Film - Amerikan Filmciliğinin Doğuşu" adlı kitabında şöyle yazıyordu: "... Sahne işçiliğine düşkünlüğü sinema hileleri dışında kamera kullanma ve montaj bilgisini körleştirmişti. Filmlerinde kamera tamamen kaydedici bir alet olup sadece aktör ve sahnenin fotoğrafını tesbit ediyordu. Görüntülerle düşünemiyen De Mille, artistlerin aslına sadık kalarak senaryoyu skeçlerle Anlatmasına dayanıyordu. Film anlayışı, daima hareket eden, değişen bir unsur değil, fakat ayrı ayrı resimler serisiydi. Bu bakımdan bütün filmleri sinematik devamlılıktan mahrumdu." Buna rağmen halkın nelerden hoşlandığını bilen De Mille daima onları meşgul edebilecek bir şeyler bulabilmişti. Elhamra sinemasında yeniden gösterilen filmi "Samson ve Delilah", rejisörün 30 yıldan beri ne kadar az değiştiğini göstermektedir. Fikirlerinden fedakârlık edemiyen Griffith unutulmaya yüz tutunca sinemayı bırakmasına rağmen De Mille yerine sık sıkı yapışmayı bilmiş, seyircinin nabzına göre şerbet vermeyi prensip kabul etmişti.

Spectacle'ler De Mille'in elinde tekrardan, basit zevk kalıntılarından, banal bir büyüklükten ileriye geçemezken, başka sinemacıların elinde yemden dikkate değer bazı örneklerin çıkmasile neticeleniyordu. Expressionist Alman sinemasının en mühim siması Fritz Lang muntazam ve haşmetli bir mimariyi akıl-dışı dekorlara tercih etmiş, spectacle'lerin expressionistik fikirlerin anlatılabilmesi için uygun bir kalıp olduğunu anlamıştı. 1923 te hazırladığı iki bölümlük "Nibelungen" bu düşüncelerin bir mahsulüdür. 1926 da geleceğin şehirlerine dair yaptığı filmi "Metropolis" te spectacle'ın expressionizm ile en iyi uyuşmuş örneğini veriyordu.

Büyük sermayeli şirketlerin, tröstlerin kurulması spectacle yapmadaki mali güçlükleri kaldırınca seyircilerin önlerine çıkarılacak filmlerin çoğu ticari gayelerle hazırlanmaya başladı. Sesli filmde gürültünün ilâvesiyle spectacle'ların düşmesi kolaylaştı. Sinemada realizme doğru bir yöneliş bu türlü istismarcıların elinde kendi kaderine bıraktı. Amerika'da Cecil B. De Mille, İtalya'da Carmine Gallone'nin elinde spectacle'lar seyircilere kötü sinema zevki aşılarken Serge Eisenstein'ın "Alexander Nevski" ve "Korkunç İvan" adlı filmleri spectacle'ların usta eller için gene iyi eser çıkarılabilecek bir kalıp olduğunu isbat ediyordu.

Geçen mevsim görülenler

Geçen mevsim Türkiye sinemalarında gösterilen bir sürü tarihî filme **rağmen specteala sıfatı verilebilecek olanlar Howard Hawks'ın "Firavunlar Saltanatı Land of Pharaoha" ve Robert Wise'ın "Güzel Hele n - Helen of Troy" u idi.**

"Firevunlar Saltanatı" esirlirin çalışma sahnesinde olduğu gibi cinemascop'un mükemmel kullanıldığı bir film olmakla beraber anlattığı hikâye fazla karanlık, lüzumsuz esrarlı ve ne demek istediği belirsizdi. "Güzel Helen"in affedilemiyecek büyük kusuru mitolojiye sadakatsizliği ve Homer'i baştanbaşa tahrif etmesiydi. Robert Wise'ın savaş sahnelerinde işçiliği başarılıydı. Fakat senaryo gülüne karakterler ile isimden ibaretti.

Bu iki örnek kuvvetle belirtiyordu ki sinemada iyi bir hikâyenin anlatılması ilk şarttır. Tabii hikayeyi sinema icaplarına uydurmak, sinema yolundan tesirli olmasını sağlamak gerekmektedir. Bu iki esas şarttan bîri eksik olunca filmi bir sanat eseri diye ele almak boştur. Elhamra sinemasında Cecil B. De Mille'în "Samson Ve Delilah" sını yeniden seyredenlerin yaptığı gibi, perdedekini hiç ciddiye almadan olup bitenlere filme çekilmiş masraflı bir tiyatro gözüyle bakmak en uygun içtir.

T I B

Hastalıklar

Verem yenilebilir

Niye hayret ediyorsunuz? Tüberkülozdan kurtulabilirsiniz deyince sizin gibi bir çokları da şaşkın şaşkın yüzümüze bakıyorlar. Halbuki biz her gün birçok hastayı hastahanenin kapısından uğurluyor ve "Geçmiş olsun, güle güle" diyoruz. Bunlar mikroskopla büyütüldüğü zaman ancak birkaç mikron olabilen bir mikropla senelerce mücadele etmiş ve bu savaşı kazanmış kimselerdir. Bizi ve hastahanemizi terk ediyorlar. Bir daha da arkalarına bakmıyacak, o kötü günleri ve o günlerden kalan hatıraları unutmağa çalışacaklardır. Artık şişrmanlamışlardır. Renkleri düzelmiştir. Terleri ve öksürükleri kesilmiştir. İştahları artmış, neşeleri yerine gelmiştir. Gidecekler, yeniden tarlalarında, bürolarında, gemilerinde çalışacaklar, pembe bir istikbale ulaşmağa gayret edeceklerdir. Şüphesiz tüberküloz tedavisi uzun sürmüştür. Belki aylarca, belki yıllarca uğraşılmıştır. Bu tedavi hastalığın derecesine ve hastalıktan kurtulmak için sarf edilen gayretlere tabidir. Herhalde küçücük verem mikrobuyla boğuşmak kolay bir iş değildir. Bu, sabır isteyen önemli bir mücadeledir. Ne krallar, ne pehlivanlar, şöhretin tepesine çıkmış nice büyük adamlar bu mikroskopik düşmana mağlûp olmuşlardır. Bu mücadele ringde, minderde veya harp meydanında yani açıkta ve herkesin gözü önünde geçmez. Verem mikrobu sinsi ve haindir. Mahkûmunu yatağa düşürür, hastahane köşelerinde inletir. Bir hastahane köşesi de insana keyif veren yerlerden değildir. İnsan bir gazinoda bir kadeh rakı ve iki marula belediyenin sıkı kontrolu sayesinde ceketini rehin bırakarak çıkar ama hiç olmazsa bir iki saat, kahve için kuyruk yapıp saatlerce beklediğini, sütüne şeker bulamadığını, yarım kilo kıyma için kasabın eteğini öptüğünü unutur. Ne ise, hasta olduğumuz zaman, gene hastahane dünyanın en güzel yerlerinden biri olacaktır. Emin ve güzel.. Sütünüze su katan, kıl keçiyi kuzu eti diye yutturan, şekeri evine depo edip yavrunuzu sütsüz bırakan merhamet ve insaf cücelerine buralarda rastlamazsınız. İlmin koynunda, hekimlere yakın, dünyanın en merhametli insanlarının arasında, hayat sigortasına kaydedilmiş gibi emniyettesiniz. Ancak ailenizden ve dostlarınızdan ayrı kalacak, onları sık sık göremiyeceksiniz. Hastahanede bilmediklerinizi de öğreneceksiniz. Hekimler, hemşireler, bütün personel size yardımcı olacaktır.Bu gün tüberküloz tedavisi hastanın tek başına başarabileceği bir iş değildir, bir ekip işidir. Bir teamwork'dür. Bu müşterek çalışmayı da ancak size hastahane temin edebilir.

Tekrar çalışacaksınız

Gene hayret ettiniz. Kulaklarınıza inanamıyorsunuz. "**Ben** kurtulmayı **bile** düşünmüyorum, çalışmak nerede.." diyorsunuz. Fakat şunu aklınızdan çıkarmanız lazımdır: Bugün artık tüberküloz tedavi edilebilen bir hastalıktır. Hastanın iyi olduktan sonra çalışmasından tabii bir şey olamaz. İkinci dünya savaşında verem tedavisi görmüş bir çok kadın ve erkek, üniforma altında savaşmışlardır. Birçokları da geri hizmetlerde, fabrikalarda, işyerlerinde çalışarak silâhlı kuvvetlerin ihtiyaçlarım hazırlamışlardır. Şüphesiz verem geçirmiş bir hastanın yeni tutacağı iş onun hastalıktan sonraki durumuna, o işe olan alâkasına, tahsil derecesine ve yeni sağlığına uygun olacaktır O halde verem geçirmiş bir hastayı yeni bir ödeve hazırlamak da hekimin ve hastahanenin vazifesidir.

Anne ve kızı
Verem irsi değildir

Evlenmek de mümkündür

Tüberkülozun irsen geçmediği muhakkaktır. Verem babadan ve verem anadan sağlam çocuklar doğabilir. Verem geçiren de evlenebilir, aile kurabilir. Yalnız bazı mecburiyetlere katlanmak lâzımdır. Difteriyi, boğmacayı, hattâ nezleyi başkalarına aşılamamak için de bazı tedbirler almak gerekmiyor mu? O halde veremi de başkalarına geçirmemek için gerekli her şeyi yapmak lazımdır. Verem mikrobu ağızdan, hastaların balgamından sağlamlara bulaşmaktadır. Bu mikrop öpmekle, öksürmekle, aksırmak ve tükürmekle insandan insana geçmektedir. Hastaların tükrüğü ile temas eden her şey, kaşık, çatal, bardak, tabak, fincan, gıda maddeleri mikrobun sağlamlara bulaşmasına sebep olur. O halde bunlara dikkat etmek lazımdır. Hastanın balgamı yakılarak veya bazı ilâçlarla yok edilmeli, kaplar ayrılmalı ve hususi şekilde yıkanmalı temizlenmelidir. Hastalık faal ve açık

değilse, yani balgamda mikrop bulunmuyorsa, hekimin tavsiyesine uyularak bu **özel** tedbirler yavaş yavaş kaldırılabilir.

Düşmanlarınızı biliniz

Verem mikrobu 1 numaralı düşmandır. Buna hekimler Koch basili veya "Mycobacterium tuberculosis" derler. Hastalık yapan öbür mikroplar gibi bu da o kadar küçüktür ki, mikroskopla ancak binlerce defa büyütüldükten sonra görülebilir. Çomak şeklindedir. Çok dayanıklıdır. Kolay ölmez. Hattâ aside ve alkole de mukavimdir. Vücudunun dışında onu her türlü tesirlerden koruyan muma benzer bir madde vardır. Hiç bir ilâçla öldürülemediği devirlerde bazı yazarlar "tüberküloz basili mumdan zırhına bürünmüş bütün tedavilere karşı koyuyor" demişlerdi. Verem mikrobu hasta insandan sağlamlara öksürük, aksırık, öpmek veya tükürmekle geçer demiştik. Bu suretle sağlam insanın solunum yollarına ulaşan mikroplar doğruca ciğerlere giderek buralarda yerleşirler. Başlangıçta hiç bir belirti vermeden ve haberimiz olmadan üremeğe başlarlar. Sağlam dokudan karışan hücrelerle birlikte mercimek tanesi büyüklüğünde yumrular, tüberküller meydana getirirler. Bu yumrular gittikçe artar, birbirleriyle birleşir. İçleri çürür, peynirleşir. Büyük yaralar, kovuklar, kavernler halini alırlar. Mikrobun bu faaliyeti serbestçe olmaz. Vücud da mikrobun gelişmesini önlemeğe çabalar. Onları öldürmek için savaşır. Yaraların etrafına adeta duvarlar çeker. Buna kireçlenme diyoruz. Vücudun kalsiyumu buralara harcanır. Bu suretle verem mikropları faaliyetten kalır, zararsız hali gelir. Bazan da verem mikrobu o kadar çoğalır ki, vücudun mukavemeti kalmaz, mağlûp olur. O halde iyi gıda, rahat uyku, temiz hava, istirahat gibi tedbirlerle bedenin savaş gücünü artırmağa çalışmak lâzımdır. Verem mikrobu nazik ve zarif bir basildir. Gürültüsüz patırdısız işini görür. Başlangıçta hasta verem olduğunu, vücudunda mikrop faaliyetinin başladığım hissetmez. Gün geçtikçe öksürmeğe, kilo kaybetmeğe, iştahı kesilmeğe, ateşi yükselmeğe başlar. Ancak hastalık iyice ilerledikten sonra isin farkına varılır. Bugün veremi daha erken teşhis edecek vasıtalara sahip bulunmaktayız. Bu sayede tedaviye süratle başlamak ve hastalığı zamanında iyi etmek mümkün olmaktadır. Bu teşhis vasıtalarının başında röntgen gelmektedir.

2 numaralı düşman bizzat kendiniz olabilirsiniz. Eğer hastalığınızı bilmiyorsanız mesele yoktur. Fakat eğer derdinizi biliyor ve ihmal ediyorsanız, tedaviden kaçıyor ve hekim sözü dinlemiyorsanız, o zaman kendi kendinizin amansiz düşmanısınız demektir. Bir takım ukalâlıklar eder, abuk sabuk ilâçlarla kendinizi tedaviye kalkarsanız, bilgiç geçinirseniz, o zaman da yine kendinizin en büyük düşmanı kesilirsiniz. Bırakın sizi bir hekim veya bir hastahane tedavi etsin. Onlar, derdinizin devasını her halde sizden iyi bilirler .

3 numaralı düşman da hekim taslaklarıdır. Bunlar kendi ödevlerini bırakırlar, dünyanın en zor sanatı olan hekimliğe mübarek burunlarım sokarlar. Bilgileri duyduklarından ibarettir. İlâçları otlar, köklerdir. Her mahallede, her köyde, kocakarı şeklinde, büyücü, kurşun dökücü kılığında, gün görmüş ihtiyar rolünde bunlardan yeteri kadar vardır. Sermayeleri bâtıl itikattır. Halkın bilgisiz, çabuk kanar, budala tarafını istismar ederler. Böylece hekimin işini bozarlar. En kıymetli tedavi günlerinin boşuna harcanmasına sebep olurlar. Hastalandığınız zaman başvuracağınız, yardımına sığınacağınız kimsenin bir hekim olduğunu unutmayınız. — Dr. E. E.

SPOR

Güreş

Şampiyonluk

Altı sıklette birincilik iki sıklette üçüncülük,kazanarak Dünya Kupası serbest güreş şampiyonluğunu kazandıktan sonra, 19 millete mensup güreşçiler arasında yapılan grekoromen tam karşılaşmalarda da iki ferdi birincilikle takım halinde ikinci olmamız hiç de küçümsenecek bir netice değildir. Eğer hakemler F.I.L.A. nın başkanı Roger Coulon'un açılış merasiminde söylediği gibi, tam manasiyle dürüst ve hakşinas hareket etselerdi, grekoromen şampiyonluğunu da 2,5 puan farkla Ruslara kaptırmış olmıyacaktık. Hamit Kaplan, Kotkas gibi cidden kuvvetli bir rakibi yarın köprüye getirmesine rağmen jüri heyeti tarafından, hakemlerin verdiği galibiyet kararı bozularak mağlup sayıldı. Bu bariz bir haksızlıktı.

Hamit Kaplanın maruz kaldığı bu haksızlık bir yana bırakılsa bile, Kotkas gibi şöhretli bir güreşçiyle denk bir müsabaka çıkarması bizi sevindirecek bir olaydır. Zira Hamit dala çok gençtir, beynelmilel karşılaşmalarda minder tecrübesi azdır, da--a önceki serbest güreş karşılaşmalarında bir hayli efor sarfetmiş ve yorgun düşmüştür. Üstelik kendinden 30 kilo daha ağır olan bir güreşçiyle boğuşmak zorunda kalmıştır. Bütün bu faktörler göz önüne alınırsa, Melburn'da Kaplan'dan hem serbestte, hem de grekoromende dünya şampiyonluğu beklemek yersiz olamıyacaktır.

Grekoromendeki ilerleme

Hafızlarını biraz yoklayıp on sene önceye dönenler, grekoromende ne kadar geri olduğumuzu hatırlamakta güçlük çekmiyeceklerdir. On sene içinde omdördüncülükten ikinciliğe kadar yükselen grafiğimizin elbette bir manası olmalıdır. Bu netice bile iyi imkan ve şartlardan mahrum bulunarak varılan bir merhaledir. Ya bir de imkân verilse, malî sıkıntılar giderilse. Şampiyon olmamıza ne mai kalır?

Celâl Atik gibi minder tecübesi fazla ve tekniği kuvvetli bir antrenörrün gayretleri kısa zamanda meyvalarını vermiştir. Melburn olimpiyatlarının arifesinde, biraz daha alaka, maddi yardım ve disiplinli bir çalışma bizi hem serbestte, hem grekoromende şampiyonluğa ulaştırabilir.

Futbol

Lig maçları

Muhtelif sebeplerle, tehir üzerine tehir edilen lig maçları geride biraktığımız hafta başladı. Acaba bu son hamle, mevsimi geçen maçları sona erdirmeye kafi midir? İşte bu suale Teşkilât mensupları dahil, spor otoriteleri ve sporseverler hep beraber "inşallah" demek zorunda kalmışlardır. Bu mütevekkilâhe ifade, sadece mevcut programı tatbik edemiyen federasyonun her tesire boyun eğmesi ve kadere rıza göstermesinden ileri gelmiştir. Hal böyle olunca plaj mevsimi gelip çattığı halde lig maçlarının neticelenememesini gayet tabii karşılamak lâzımdır. Geçen hafta, cumartesir günü ilk karşılaşmayı lig lideri Galatasaray ile Vefa yaptı. Tahminler hilafına Yeşil-Beyazlılar o kadar canlı ve o kadar güzel oynadılar ki Galatasaray ancak tek golle sahadan galip ayrılabildi. Maçın hakemi Zülbahar Sağnak sos dakikada Erdinçin attığı Vefanın beraberlik golünü saymadı. Doğrusu bu haksızlıktı. Vakıa hakem maçtan sonra hadiseye yakından takip ettim. Gol değildi demekte ise de bazı büyük sabah gazeteleri teleobjektifle bu golü tesbit etmişlerdi. Ama neticeyi teleobjektifler değil hakemin kararı tayin ediyordu.

Fenerbahçe *Beşiktaş*

Maç başlamadan evvelki bütün tahminler Beşiktaşın kolay bir galibiyet sağlıyacağı merkezindeydi. Fakat maç başlayıp dakikalar ilerledilçe bu şekilde düşünenlerin aldandıkları ortaya çıktı. Fenerbahçe kısa paslı ve deplesmanlı bir oyun tutturarak rakiplerini çok müşkil durum lara soktu. Hazırlanan fırsatlar heba edilmeseydi, sarı-lâcivertli takım sahadan farklı bir galibiyetle ayrılabilirdi.

Maç başla,dığı zaman, tribünlerde Başbakan Adnan Menderesin, Osman Kavrakoğlu ile birlikte Fenerbahçe--Beşiktaşksrşılaşmasınıseyregeleceği söylentisi, dolaşıyordu. **Bu yüzden birinci devrede gözler sık sık şeref tribününe çevrildi. Fakat gelen giden olmadı. İkinci devrenin başlarında Fenerbahçenin ikinci başkanı Osman Kavrakoğlu şeref, tribününde görüldü. Başında kahverengi bir rölöve şapka vardı. Osman Kavrakoğlunun gelmesi Fenerbahçelilerin maneviyatını artırdı. Geçen sene Ankaradan Galatasaray Fenerbahçe maçını seyre gelen Kâvrakoğlu takımına çok uğurlu gelmiş ve sarı-lacivertliler hiç beklenmediği hâlde kuvvetli rakiplerine galebe çalmışlardı, Ama Fenerbahçelileri bu defa bir sukutu hayal bekliyordu. İkinci Başkan Şeref tribünündeki yerini aldığı zaman takımı 1-0 galip durumdaydı. Bir ara Fenerbahçe hatlarında bir duraklama oldu ve Beşiktaşlılar üstüste iki gol atı verdiler. Bereket son dakikada Lefter bir korner atışını doğrudan doğruya Beşiktaş kalesine atma hünerini gösterdi ve maç berabelikle neticelendi.**

Fenerbahçenin seyahati

Bir maç yapmak için Moskovaya davet edilmiş olan Fenerbahçenin bu davete icabet edip etmeyeceği meselesi geçen haftanın dedikodulu spor hadiselerinden biri öldü. İkinci başkan Kavakoğlu bu seyahatin yapılmasına muarız değildi. Fakat tarihinin temmuza tesadüf etmesine arzu ediyordu. Bu suretle kendisinin de bu yolculuğa katılaması mümkün olacaktı. Fakat diğer idareciler bir emri vaki yaptılar. Park Otel'de Başbakani ziyaret ederek müsaade istediler. Başbakan idarecilere: "Güle güle gi*din, güle güle gelin. İnşallah başarılı* neticeler alırsınız" dedi. Bu suretle bütün müşküler halledilmiş oldu ve Fenerbahçeliler uçakla Moskovaya mütevecihen hareket ettiler.

Fenerbahçe--Beşiktaş maçında gol
Sevinç uzun sürmedi

Super
BALE
PERLON
Cocktail
PERLON
Butterfly
PERLON
Her üçü de
PERLON
ipliği ile imâl edilen
BU -nefes kadar ince- ÇORAPLAR
Bacaklarınıza
BAMBAŞKA bir güzellik katar
MODERN

MUHABANK'ın

Her Hesap Sahibine Bir Ev

plânı ile ilgili İZMİR GÖZTEPE'deki arsalarından biri...

Ayrıca 150.- TL. lık.

Küçük Cari - Tasarruf mevduatı hesap sahipleri arasında çekilecek keşidelerde

Apartman Dairesi

TÜRKİYE ESKİ MUHARİPLER BANKASI A. O.

Ankara - İstanbul - İzmir

Kapak Baskısı : SONHAVADİS MATBAASI Rüzgârlı Sokak - Ankara